

เอกสารทางวิชาการ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระบบการศึกษา แบบแพ็คตัดออก

เล่มที่ ๖ จาก ๖ เล่ม
ผู้เรียบเรียง : สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ผู้เรียบเรียง : ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ วัฒนศิริกุล
ผู้เรียบเรียง : ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ วัฒนศิริกุล
ผู้เรียบเรียง : ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ วัฒนศิริกุล

ชุดบทวนการศึกษาไทย

ระบบการศึกษาแบบแพ็คเกจออก

 เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike BY NC SA 3.0 Unported License ห้ามสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ระบบการศึกษาแบบแพ้คัดออก

เสน่ห์ หามริก

ชัยพร วิชชาวุธ

บุญทัน ดอกไทรสง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

ชนิตา รักษ์พลเมือง

โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๑

เอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์
ระบบการศึกษาแบบแพ็คต้ออก

พิมพ์ครั้งที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๑

จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

รายได้บำรุงการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะบรรณาธิการ

ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ดวงใจ ไทยอุบล

จรรยา กลางณรงค์

ปก ดนัย ธรรมจารุวัฒน์

จัดพิมพ์โดย โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำโครงการตำรา ฯ

สภาพการศึกษาไทยปัจจุบัน เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการศึกษาเพื่อคนกลุ่มน้อย (elite education) ในลักษณะที่ระบบการศึกษาเปิดกว้างในระดับประถมและค่อย ๆ เรียวลงในระดับมัธยมและอุดมศึกษา เนื้อหาและสาระของการเรียนการสอนก็มีแนวโน้มที่จะสนองประโยชน์ของคนในเมืองหลวง และสังคมที่เจริญกว่า สภาพการณ์นี้ทำให้การศึกษาเกิดระบบการแข่งขันเพื่อทุกคนพยายามที่จะไต่เต้าเข้าสู่การศึกษาระดับสูง บนเส้นทางนี้จะมีคนจำนวนมากพ่ายแพ้ และถูกคัดออกไป ผลที่เกิดตามมาก็คือผู้ชนะเป็นผู้ได้โอกาส ในขณะที่ผู้แพ้ต้องสูญเสียโอกาสไปอย่างมาก

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้หยิบยกปัญหานี้มาวิเคราะห์วิจารณ์กันในการประชุม เรื่อง ระบบการศึกษาแบบแพ้คัดออกขึ้น เพื่อจะได้หาทางออกที่มีคุณค่าเหมาะสม ที่จะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย

“ระบบการศึกษาแบบแพ้คัดออก” เป็นเอกสารฉบับที่สามจากการประชุมเรื่องทบทวนการศึกษาไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองการสถาปนา ครบรอบ ๓๐ ปี คณะครุศาสตร์ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐ โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ ได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ผู้สนใจทุกท่าน ตลอดจนผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาด้วย

ในโอกาสนี้ขอขอบพระคุณวิทยากรทุกท่านที่ได้ให้ความรู้
แนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนได้กรุณาตรวจแก้ไขต้นฉบับจากการถอดเทป
การอภิปรายในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ร่วมอภิปรายและผู้ร่วมฟังทุกท่าน
ที่ให้ความสนใจการสัมมนาครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายขอขอบคุณคณะกรรมการ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน
ที่ได้ติดต่อประสานงาน ทำให้หนังสือเสร็จเรียบร้อยด้วยดี

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ

สารบัญ

	หน้า
คำนำโครงการตำรา ฯ	
แนะนำผู้ร่วมอภิปราย	๑
ปาฐกถา นำ ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก	๖
อภิปราย	๒๗
ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก	
ศาสตราจารย์ ดร. ชัยพร วิชชาวุธ	
รองศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง	
ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์	
รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชัฏพลเมือง	
คณะกรรมการโครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ	๑๐๑

แนะนำผู้ร่วมอภิปราย

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชกุลเมือง

เราได้ฟังเกี่ยวกับเรื่องการลอกทฤษฎีฝรั่งในการศึกษาไทยมาแล้ว สำหรับในช่วงบ่ายนี้ จะนำท่านมารับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการทบทวนการศึกษาไทยในอีกประเด็นหนึ่งคือ เรื่องของระบบการศึกษาแบบแพ็คค็อก สำหรับการ อภิปรายในรอบบ่ายนี้มีท่านผู้เป็นวิทยากรหลายท่าน ดิฉันก็ขออนุญาตเริ่มต้นรายการเลยเพื่อไม่ให้เสียเวลา สำหรับการอภิปรายในวันนี้ก็จะเริ่มด้วยการมีองค์ปาฐกนำ เช่นเดียวกับเมื่อเช้านี้ หลังจากนั้นก็จะมีการอภิปรายโดยท่านผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๔ ท่าน

ท่านผู้นำการปาฐกถาในวันนี้เป็นบุคคลซึ่งที่จริงไม่ต้องแนะนำก็รู้จักทุกท่าน ท่านเป็นปรมาจารย์ทางด้านรัฐศาสตร์ บรรยายอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อย่างไรก็ตามชื่อเสียงของท่านก็ไม่ได้จำกัดเฉพาะอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้น เป็นที่น่าเสียดายว่าบนเนินปสุคตทายในอายุราชการของท่าน ถ้าเผื่อว่าเราติดตามข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ก็จะเห็นข่าวเกี่ยวกับงานอันเป็นมงคลในอายุครบ ๕ รอบของท่านเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว อย่างไรก็ตามความ

สำคัญที่ท่านเป็นผู้มีชื่อเสียงและความเป็นผู้ที่บุคคลเคารพยกย่องของท่านมิได้แผ่ขยายไปด้วยและสิ่งเหล่านี้ท่านก็ได้แสดงความเป็นผู้มีชื่อเสียงของท่านปรากฏอยู่ในหลาย ๆ ที่ ผลงานของท่านในระยะแรก ๆ นั้นเราจะพบด้านรัฐศาสตร์เป็นสำคัญ แต่งานในระยะหลัง ๆ นี้จะปรากฏผลงานทางการศึกษาด้วย ในระยะหลังการปฏิรูปการศึกษาของไทยนั้น เราจะเห็นว่า เป็นยุคซึ่งนักการศึกษาได้ตระหนักว่าเราไม่ควรจะมองตัวของเราเอง เราจึงได้เชิญนักวิชาการหลายวงการมามองการศึกษา ดูว่าการมองการศึกษาจากแง่มุมของวิชาการอื่นนั้น ท่านเหล่านี้จะแนะนำให้ความเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อเราอย่างไรบ้าง และผู้นำปราชญ์ในเวลานี้ก็เป็นผู้หนึ่งซึ่งทางวงการศึกษาร่วมกันได้กราบเรียนเชิญมาเป็น ประจำเพื่อที่จะให้ท่าน มองวิเคราะห์สังเคราะห์การศึกษาของไทย ผลงานของท่านซึ่งเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงอย่างมากก็คือ การเนื่องกับการศึกษาของไทย เล่มนี้หลายวิชาได้ใช้เป็นหนังสือแบบเรียนในทางการศึกษา ในวันนี้ท่านก็จะมาให้ทรรศนะของท่านเกี่ยวกับเรื่องระบบการศึกษาแบบแพ็คค็อกอก ในหนังสือการเมืองการศึกษาของท่านก็เช่นกันท่านได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในเล่มนี้บทบาทหนึ่งซึ่งดิฉันอ่านแล้ววิตติใจมากก็คือ บทที่ว่าด้วยปัญหาของความเป็นธรรมและโอกาสทางการศึกษา ในประเด็นเรื่องความเป็นธรรมและโอกาสทางการศึกษานี้ไม่ทราบว่าจะหมายถึงผู้แพ้ ผู้ชนะ หรือผู้ที่ถูกคัดออกในวงการศึกษารึหรือ

ไม่ ถ้าไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เราจะให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การศึกษาแบบแพ็คดอกกันนั้นคืออะไร ท่านวิทยากรท่านนี้ท่านคือผู้ ไม่มีวันเกษียณตามคำที่หม่อมราชวงศ์ กีกฤทธิ์ ได้กล่าวยกย่องท่าน ไว้ ดิฉันขอแนะนำท่าน ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก ท่านจะเป็น ผู้นำอภิปรายเป็นเวลา ๔๐ นาที แต่ก่อนที่จะอภิปรายเพื่อให้การ ดำเนินการนั้นต่อเนื่องไป ดิฉันก็ขอแนะนำท่านผู้อภิปราย ๔ ท่าน ด้วยกัน ขออนุญาตแนะนำตามตัวอักษรก็แล้วกัน

ท่านแรก ท่านผู้นี้เป็นนักจิตวิทยาในเชิงสังเคราะห์ วิเคราะห์ เป็นผู้ที่มีผลการเรียนและผลงานดีเด่นมาตลอด ในอดีต ท่านเคยเป็นหัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ และเคยเป็น รองคณบดีฝ่ายวิชาการของคณะครุศาสตร์ ปัจจุบันท่านก็มีผลงาน หลายเล่มนับตั้งแต่มูลสารจิตวิทยา และในด้านการวิจัยขณะนี้ซึ่ง เป็นที่ฮือฮามากคือ เรื่องคุณภาพของการผลิตบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านอาจจะให้ข้อคิดกับเราว่าผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพอย่างไรไม่ให้แพ้ ไม่ให้ถูกคัดออกจากระบบ ท่านวิทยากร ท่านนี้ก็คือ ศาสตราจารย์ ดร. ชัยพร วิชชาวุธ

เรียงตามตัวอักษรต่อไปก็เป็นที่อยู่ทางบ้านชัยมือของ ดิฉัน ท่านผู้นี้เป็นรองศาสตราจารย์ประจำอยู่ที่คณะรัฐ-ประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่เรารู้จัก กันว่า นิด้า ในอดีตท่านเป็น ส.ส. จังหวัดนครราชสีมา ไถ่เงินซื้อเสียง

ท่านมานานแล้วเพิ่งจะมีโอกาสได้พบท่านวันนี้ ได้ยินได้ฟังผลงานของท่านมาเป็นประจำ วันนี้ต้องขอเรียนเชิญท่านซึ่งเป็นนักรัฐประศาสนศาสตร์ มามองการศึกษาของไทยเรา ท่านผู้^๕ก็คือ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไทรสง อีก ๒ ท่านชื่อต้นเหมือนกันขอใช้อักษรสุดท้ายเป็นตัวตัดสิน ท่านต่อไป^๖ก็เป็นนักการศึกษา ท่านเป็นอีกผู้หนึ่งที่มาจากนครราชสีมา วันนี้เรายกที่มณฑลนครราชสีมาเลย ท่านผู้^๗เป็นอาจารย์ประจำอยู่ที่วิทยาลัยครูนครราชสีมา ปัจจุบันท่านหนีจากโคราชมาเมืองกรุงมาช่วยราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นโครงการร่วมกับมูลนิธิเด็กในโครงการทางเลือกการศึกษาไทย ท่านผู้^๘ก็คือ อาจารย์ สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ถ้าท่านอ่านหนังสือพิมพ์มติชน ท่านก็จะพบข้อคิดเห็นของท่านอยู่เป็นประจำ*

สุดท้ายซึ่งเผอิญชื่อท่านมาเป็นอันดับสุดท้าย ท่านเป็น^๙ที่รู้จักกันดีในวงการนักวิจัยการศึกษา ถ้า^{๑๐}เผื่อว่าตั้งคณะกรรมการวิจัยแล้วไม่มีชื่อท่านก็รู้สึกจะแปลกไป ในอดีตท่านเคยเป็นรองคณบดีฝ่ายวิชาการของคณะครุศาสตร์ ปัจจุบันท่านก็เป็นหัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษาซึ่งเป็นสมัยที่ ๒ แล้ว งานที่ท่านทำมีอยู่มากเหลือเกิน

* มีปัญหาในการอัดเทปตลอดเทป ทำให้ต้นฉบับขาดหายไป และอาจารย์สมเกียรติไม่มีเวลาจัดต้นฉบับให้ได้ โครงการ ฯ จึงใคร่ขออภัยอาจารย์สมเกียรติและท่านผู้อ่านไว้ ณ ^{๑๑}ที่นี้ด้วย

ไม่สามารถจะหยิบยกขึ้นมาได้เพราะว่าเด่นทุกเรื่อง แต่งานที่คิดว่าเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะพูดในวันนี้ก็คือ กำลังทำงานวิจัยกับทบวงมหาวิทยาลัยเรื่องเกี่ยวกับระบอบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งจะดูว่าท่านจะทำอย่างไรแก้ไขระบบแล้ว เราจะถกคัดออกกันเกือบหมกหรืออย่างไร หรือไม่มีใครถกคัดออกเลย ท่านผู้^{ซึ่ง}คือศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

ทุกท่านที่คิดจะแนะนำไปนี้ไม่มีใครเคยแพ้แล้วถกคัดออกเลย สำหรับวันนี้เพื่อไม่ให้มีใครแพ้ใครชนะกันก็ต้องยกเว้นองค์ปาฐกซึ่งจะให้เวลา ๔๐ นาทีกับท่านและเวลาที่เหลืออีก ๘๐ นาทีบวกลดคุณหารให้เสมอภาคกันก็เป็นคนละ ๒๐ นาที ไม่แพ้ไม่ชนะกัน เพราะฉะนั้นเพื่อไม่ให้เสียเวลาก็ขอทราบเรียนเชิญท่านองค์ปาฐก ท่านศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก ขอเรียนเชิญ

ปาฐกถานำ

ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก

ท่านประธาน ท่านอาจารย์ และท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาผู้มีเกียรติที่เคารพ ก่อนอื่นผมใคร่ขอแสดงความยินดีในโอกาสครบรอบสถาปนาของคณะครุศาสตร์ ๓๐ ปี แล้วก็รู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้โอกาสมาร่วมเสนอข้อคิดเห็นในการสัมมนาครั้งนี้ ครั้งนี้ไม่ใช่เป็นครั้งแรก ผมได้มีโอกาสมาทำความรู้จักสังสรรค์กับทางคณะครุศาสตร์หลายครั้ง และได้เรียนรู้หลาย ๆ อย่างซึ่งเป็นเครื่องประดับสติปัญญาของผมที่จะดูปัญหาการศึกษาของไทยให้เข้าประเด็น ตามที่ผมคิดว่าน่าจะเป็นประเด็นที่มองกัน

ผมอยากจะขอเริ่มด้วยเป็นข้อสรุปจากประสบการณ์ในวิชาชีพทางวิชาการของผม ผมอาจจะเริ่มด้วยรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นที่ทราบกันแต่ไป ๆ แล้วความรู้สึกนึกคิดก็ค่อย ๆ ขยายไปในเรื่องของประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ ผมอยากจะเรียกว่าวิชาชีพทางวิชาการของผมนั้นจบลงด้วยการศึกษา ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะความสนใจในเรื่องปัญหาการพัฒนาประเทศ ผลที่สุดแล้วเมื่อได้มาพิจารณาพิจารณาแล้วก็เห็นว่าการศึกษานั้นเป็นกุญแจที่สำคัญที่สุดที่จะไขให้เกิดความเข้าใจและ也给แนวทาง

ของการพัฒนาประเทศและสังคมของเราต่อไปในอนาคต และด้วยเหตุนี้แหละที่ผมได้ให้ความสนใจมาจับเรื่องการศึกษา แต่ไม่ได้จับเรื่องการศึกษาในแง่ที่มักจะพูดกัน ในวงการนักศึกษาถึงสิ่งที่เรียกว่าการจัดการศึกษา ผมมีความสนใจที่การสัมมนาในครั้งหนึ่งหัวข้อกว้างซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการสัมมนาทั้งหมด ก็คือเป็นการทบทวนการศึกษาของไทย ไม่ใช่ทบทวนเฉพาะในประเด็นเรื่องการจัดการศึกษา เพราะว่าถ้าเรา ผมไม่ทราบว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม อันนี้ก็ค่อนข้างจะเป็นศัพท์ที่ทางราชการใช้ เมื่อเรากุ่มเทไปในเรื่องการจัดการศึกษาก็หมายความว่าเราละเลยในประเด็นเรื่องความหมาย คุณค่า และเป้าหมายของการศึกษาไป กลายเป็น “การจัดการศึกษา” ในตัวเองเป็นตัวตั้งซึ่งไม่มีใครตั้งคำถามต่อไปอีก และจากตัวตั้งอันนั้นเราก็หาวิธีกันคิดที่จะหาวิธีการจัดการเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการศึกษา ซึ่งเรายังไม่ค่อยกระจ่างนักว่าเป้าหมายจริงๆ นั้นคืออะไร และประการสำคัญอย่างยิ่งในการที่พุ่งประเด็นไปที่เรื่องของการจัดการศึกษาโดยไม่มีตั้งคำถามหรือว่าแสวงความกระจ่างต่อเป้าหมาย ความหมายและคุณค่าทางการศึกษาก็ทำให้ผมคิดว่า ทำให้การศึกษาของไทยนั้นค่อนข้างจะยึดถือเอาระบบการจัดการเป็นตัวเป้าหมายปลายทางสูงสุด ซึ่งผมคิดว่าอันนี้เป็นลักษณะที่ดำเนินตลอดกันมากกว่าศตวรรษโดยที่ไม่ได้ตั้งคำถามอะไรกัน เพราะฉะนั้นในการสนใจเรื่องการศึกษาของผมก็คือ เป็นเรื่องของการศึกษาโดยส่วนรวม ไม่ใช่เฉพาะในประเด็นเรื่องการจัดการ

ศึกษา ผมคิดว่า ประเด็นเรื่องการจัดการศึกษานั้น จะมีคุณภาพหรือประสิทธิภาพอย่างแท้จริงนั้นก็คงไม่ใช่เป็นเพียงหาแนวทางหรือว่าค้นคิดวิธีการที่ให้ความเจริญก้าวหน้าในทางเทคนิคเท่านั้น ประสิทธิภาพหรือคุณภาพทางการศึกษานั้นจะวัดด้วยเทคนิคของการจัดการแต่ด้านเดียวไม่ได้ แต่จะต้องขึ้นอยู่กับเป้าหมายซึ่งผมหวังว่า เป็นประเด็นที่ผมจะขอเสนอในหัวข้อเรื่องระบบการศึกษาแบบแพ็คคัตออก ในบ่ายวันนี้ ผมอยากจะขอเริ่มต้นด้วยว่าเมื่อเจตนารมณ์ของการสัมมนาในครั้งนี้เป็นเรื่องของการทบทวนการศึกษาของไทย ผมก็ขอเสนอเป็นข้อคิดเห็นตั้งประเด็นเสียก่อนว่า การศึกษาในความเข้าใจของผมคืออะไร ผมคิดว่าสิ่งที่เรามุ่งในเรื่องของการจัดการระบบการศึกษาที่เป็นอยู่แล้วนี้ เราก็มักจะมองการศึกษาว่าไม่ใช่อื่นไกลนอกจากเข้าเรียนประถม มัธยม อุดม แล้วก็หางานทำ แต่ว่าผมอยากจะเสนอข้อคิดในที่นี้ อย่าเรียกว่าเป็นนิยามเลย เอาเป็นความเข้าใจก็แล้วกันว่า

การศึกษาที่น่าจะเป็นที่เข้าใจกัน แล้วน่าจะพึงปรารถนานี้ ผมมองดูว่า การศึกษานั้นก็คือการสร้างเสริมภูมิธรรมและสมรรถนะในการดำรงชีวิตในประชาคมและสังคม ผมขอเน้นตรงนี้ ขอเน้นคำว่าประชาคมและสังคม ซึ่งจะต้องแยกแยะกันให้ดี ผมคิดว่าบางทีเรามองความหมาย หรือเป้าหมายทางการศึกษาค่อนข้างจะไกลมากไป พูดยิ่งถึงความต้องการของประเทศ ความต้องการของสังคมนั้นๆ แต่ในชีวิตมนุษย์จริง ๆ นี่เป็นชีวิตที่ไม่ได้ผูกพันหรือว่าเชื่อมโยงอยู่กับสังคม

ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชาติเท่านั้น แต่ว่าจริงๆ แล้ว คนเกิดมานั้นก็ต้องเกิดมาในครอบครัวแล้วก็ดำรงชีวิตร่วมกันอยู่ในประชาคม ในท้องถิ่นต่างๆ ก่อนที่จะเข้ามามีความผูกพันเชื่อมอยู่ในสังคมระดับชาติ หรือระดับสูงไปกว่านั้น เพราะฉะนั้นข้อสังเกตของ ผมก็คือว่า การศึกษาของเรานั้นค่อนข้างจะละเลยความหมายและความสำคัญของการศึกษาสำหรับเยาวชนของไทย ในแง่ของความผูกพันเชื่อมโยงในการดำรงชีวิตระหว่างคนกับประชาคม และผมคิดว่าถ้าเราจะพยายามใคร่ครวญพิเคราะห์กันในปัจจุบัน ก็น่าจะเป็นจุดที่ช่วยให้เราประเมินระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเรามองดูว่าเป็นผลสรุปในแง่ที่เป็นระบบการศึกษาแบบแพ็คตัดออก กล่าวคือว่า ระบบการศึกษาแพ็คตัดออกนั้นเป็นการศึกษาที่ค่อนข้างจะละเลยในความหมายและเป้าหมายของการศึกษาในระดับของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับการดำรงชีวิตในระดับครอบครัว และระดับประชาคมท้องถิ่น นั่นเป็นประเด็นแรก ผมอยากจะขอตั้งเป็นประเด็นเท่านั้นว่า การศึกษาคืออะไร มุ่งเพื่ออะไรกันแน่ ในประเด็นต่อมาก็คือว่า เราจะเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของระบบการศึกษาแบบแพ็คตัดออกอย่างไร ในที่นี้ผมขอเสนอเป็นข้อสังเกตในทางประวัติศาสตร์เล็กน้อย ระบบการศึกษาที่เป็นอยู่นี้ ซึ่งโดยสารก็คือ เป็นระบบซึ่งเราเรียกกันทั่วไปในวงการศึกษาว่าเป็นระบบบันไดคาราบ้าง เป็นระบบแพ็คตัดออกบ้าง ซึ่งความหมายก็อันเดียวกัน แต่ว่าบางครั้งหรือส่วนใหญ่ทีเดียว เราค่อนข้างจะมอง

ข้ามถึงประเด็นสำคัญอย่างยิ่งว่า ระบบนี้มันเกิดขึ้นมาเพื่อมีบทบาทหน้าที่อย่างไร จึงอยากจะขอเสนอเป็นข้อสังเกตในทางประวัติศาสตร์ตรงนี้ เพราะระบบที่เป็นอยู่หรือระบบที่ได้ริเริ่มและพัฒนาต่อมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ความจริงแล้วเป็นระบบซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในเชิงของประวัติศาสตร์ ในกระบวนการพัฒนาบ้านเมืองของไทย เป็นที่ทราบอยู่ว่าระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นระบบซึ่งเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับกระบวนการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งการศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่ง ในฐานะที่การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งนี้ จึงเป็นสิ่งที่ผมอยากจะเรียกว่า อนุระบบ คือเป็นอนุระบบ เป็นส่วนหนึ่งของระบบการปฏิรูปในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และราชการของไทย ในแง่ที่การศึกษาในเชิงของประวัติศาสตร์ ซึ่งรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงนำเอาการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษาสมัยใหม่นี้เข้ามาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย ก็เป็นระบบที่มีบทบาทหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศชาติในยุคหนึ่งสมัยนั้น ผมอยากจะเน้นตรงนี้ เน้นในเชิงของบทบาทหน้าที่ของระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เราเรียกว่า บันไดคานา หรือว่าแพ็คดอกอนั้น ความจริงไม่ใช่เป็นระบบซึ่งสื่อความหมายของการศึกษาทั้งหมดที่ผมได้เรียนมาในประเด็นที่ ๑ ว่า การศึกษาคืออะไร เพื่ออะไร แต่ความจริงเป็นระบบซึ่งตอบสนองมีบทบาทหน้าที่เฉพาะสำหรับความต้องการของประเทศ ซึ่งโดยสถานการณ์ของ

ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ถูกต้อง กล่าวคือว่า เมื่อประเทศไทยตกอยู่ภายใต้การคุกคามของการขยายอำนาจของจักรวรรดินิยมตะวันตก สิ่งหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยได้รอดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของตะวันตกก็เพราะว่า ความรู้เท่าทันของผู้นำของประเทศในยุคนั้นสมัยนั้น นำโดยรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงเห็นว่าภารกิจที่จะรอดพ้นจากสภาพการเป็นอาณานิคมก็คือต้องปรับประเทศ ปรับผู้คนให้ทัดเทียมกับอารยประเทศแล้ว การศึกษาก็เป็นจุดหนึ่งที่จะต้องนำเอามาใช้ เพื่อให้มีบทบาทหน้าที่ในการที่จะปรับปรุงประเทศชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำของประเทศมองเป็นอันดับแรกในการที่จะปรับปรุงปฏิรูปเพื่อจะให้ทัดเทียมและรับหน้ากับฝรั่งได้ อันนี้คือนัยความหมายและวิเทโศบายในการนำเอาระบบการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาใช้

เพราะฉะนั้น วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือความหมายของการศึกษาที่เราเรียกว่าสมัยใหม่นี้ ก็คือการศึกษาเพื่อที่จะผลิตกำลังคนเข้ารับราชการ เพราะราชการเราก็เป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า เป็นระบบกลุ่มผู้นำซึ่งจะรับกับปัญหาความต้องการที่จะ ประดังเข้ามา ในยุคสมัยของการขยายอำนาจของจักรวรรดินิยมตะวันตก เพราะฉะนั้นการศึกษาเพื่อผลิตคนเข้ารับราชการจึงเป็นการศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของประเทศชาติในยุคนั้น แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเป้าหมายความต้องการอันนี้ซึ่งความจริงถ้าผมจะเดา ผมก็อยากจะขอเสนอให้ท่านทั้งหลาย ซึ่งเป็นนักการศึกษา รวมทั้งนักประวัติศาสตร์นี้ ได้ลองศึกษาต่อไปว่า จริง ๆ แล้วนี้ รัชกาลที่ ๕ ท่านทรงมีเจตนาที่จะให้เป้าหมายนี้สั้นยาว

จนกระทั่งถึงปัจจุบัน^{นี้}หรือเปล่า ผมอยากจะสันนิษฐานในแง่ที่ว่าคงจะไม่ใช่ออย่างนั้น เพราะว่าท่านมองเห็นปัญหาของปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งผมว่าก็สอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง แต่โดยที่ผู้นำสมัยในยุคต่อ ๆ มา จนกระทั่งแม้ในยุคหลัง ๒๕๗๕ ก็ยังไม่ตระหนักถึงนัยในเชิงของบทบาทหน้าที่ ในเชิงการศึกษาที่กำหนดแนวทางของการศึกษามาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

พัฒนาการในขั้นต่อมา ผมอยากจะแยกแยะออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ จากการศึกษาเพื่อผลิตคนเข้ารับราชการแล้วเราก็ขยายกันเป็นการศึกษาภาคบังคับ ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ที่เป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้วตามกฎหมายในปี ๒๔๖๔ การศึกษาภาคบังคับก็เช่นเดียวกัน เป็นการศึกษาซึ่งผม คิดว่ามีลักษณะที่ขยายต่อเป้าหมายของการผลิตคนเพื่อเข้ารับราชการ กล่าวคือว่า นอกจากจะมองในแง่ของสิทธิหรือหน้าที่ของพลเมืองที่จะรับการศึกษาในแง่ของอุดมการณ์ศึกษาโดยทั่วไปแล้ว การศึกษาภาคบังคับยังมีบทบาทเป็นขั้นตอนของการคัดแยกชนของชาติจากระดับประถม มัธยมขึ้นมาตามลำดับ และเมื่อเราพัฒนาอีกขั้นตอนหนึ่งของการศึกษาไทย คือขั้นตอนที่พัฒนาระบบอุดมศึกษา^{ขั้น} ซึ่งเริ่มจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นต้นมา เริ่มจากสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ระบบอุดมศึกษาก็ทำนองเดียวกับการศึกษาภาคบังคับ ก็เท่ากับเป็นการขยายเป้าหมาย^{ถึง}เดิม คือเป็นการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของทางราชการโดยเฉพาะ

เมื่อมาในสมัยที่จอมพล สฤษดิ์ ชันมาเถลิงอำนาจในปี ๒๕๐๑ แล้วเริ่มมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็แน่นอนในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของเราให้ทันสมัยอะไรต่าง ๆ พวกนี้ ย่อมจะต้องมีการพัฒนาระบบการศึกษาของเรา และก็การพัฒนาในยุคของจอมพลสฤษดิ์ จนถึงปัจจุบันก็ให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก ดังจะเห็นได้จากการที่ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ได้มีการตั้งสภาการศึกษาขึ้น ซึ่งได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาเป็นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในปัจจุบันนี้ และเป็นสภาการศึกษา เป็นองค์กรวางแผนการศึกษาที่สังกัดในสำนักนายกรัฐมนตรี ก็จะเห็นว่าผู้นำของประเทศก็เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนซึ่งไม่จำกัดในตำนราชการแล้ว แต่เป็นการตอบสนองความต้องการกำลังคนของภาคเศรษฐกิจ อันได้แก่ ภาคธุรกิจ ภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม การเงิน การธนาคาร ผมอยากจะเรียกรวม ๆ ว่า ภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ก็แล้วกัน เพราะฉะนั้น การศึกษาในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมา ก็เท่ากับว่าขยายบทบาทหน้าที่ออกไป นอกเหนือจากัดคนเข้ารับราชการ แล้วก็ัดคนเข้าสู่อาชีพในวงการต่าง ๆ ในภาคเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ ก็คล้าย ๆ กับขยายจากเป้าหมายดั้งเดิมนั่นเอง หมายความว่าถึงแม้จะเป็นการขยายเป้าหมายที่กว้างออกไปก็ไม่จำกัดเฉพาะราชการอย่างเดียว แต่ว่าจริงแล้วเจตนารมณ์ก็คือ การัดคนเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจ สังคม ราชการ ตามบทบาท

หน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ แต่ทั้งหมดเหล่านี้ผมคิดว่าถ้าสรุปในทางสังเกต
 ในความคิดเห็นของผมก็คือว่า เป็นการสร้างและพัฒนาระบบการศึกษา
 ที่ตอบสนองความต้องการกำลังคนในภาคสังคม ในภาคเศรษฐกิจเฉพาะ
 ด้าน แต่ว่าการศึกษาของไทยจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ยังไม่สามารถตอบ
 สอนงเป้าหมายทางการศึกษาตามอุดมการณ์ ตามความหมายของการ
 ศึกษาที่แท้จริง ที่ผมได้เรียนเสนอเป็นข้อคิดข้างต้นว่า การศึกษานี้
 ก็คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมภูมิธรรมและสมรรถนะใน
 การดำรงชีวิตของคนในประชาคม ในระดับครอบครัวขึ้นมาถึง
 ประชาคมท้องถิ่นจนกระทั่งการดำรงชีวิตในสังคมระดับชาติ ตรงนี้
 ผมคิดว่าการศึกษาไทยยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางนี้ ผล
 ก็คือว่า ในพัฒนาการของประเทศไทยไม่เฉพาะ ๓๐ ปีที่แล้วมาเท่านั้น
 เพราะว่า ๓๐ ปีข้านี้ก็เป็นเพียง ๓๐ ปีที่ต่อเนื่องมาจากศตวรรษก่อน
 หน้านั่นเอง หมายความว่า เป็นการจำกัดการศึกษาให้อยู่ในลู่เดียว แต่
 ไม่สามารถที่จะกระจายฐานออกไปสนองความต้องการที่จะสร้างภูมิ-
 ธรรม สร้างสมรรถนะในการดำรงชีวิต คนในระดับประชาคมใน
 ท้องถิ่นได้ตามสมควร จริงอยู่ยอมรับเหมือนกันว่าการศึกษาระดับ
 ของเราได้พัฒนาก้าวหน้าออกไปอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งบัดนี้อาจ
 จะเรียกได้ว่า คนที่รู้หนังสือนั้นเรามีถึงในอัตราร้อยละประมาณ ๘๐-
 ๘๐ ก็นับว่าเป็นอัตราที่สูงมาก แต่ผมคิดว่าถ้ามองดูถึงเป้าหมายหรือ
 ความหมายของการศึกษาแล้ว คุณผลซึ่งประเดี่ยวนผมจะได้เรียนว่าผลที่
 เกิดขึ้นคืออะไร ถ้าดูอย่างนี้แล้วก็จะเห็นได้ว่า ตัวเลขที่เราเห็นนี้

ความจริงเป็นตัวเลขที่ผมเชื่อว่าจริง ผมไม่อยากจะตั้งคำถามถึงข้อเท็จจริง ความถูกต้องของตัวเลขอันนี้ แต่หมายความว่าถึงแม้จะเป็นความจริงว่า คนไทยรู้หนังสือถึง ๘๐-๙๐% แต่คำถามน่าจะมีต่อไปในเชิงของคุณภาพ เราสนใจในเรื่องการศึกษาในเชิงปริมาณมากเกินไป ผมคิดว่าถึงเวลาแล้ว ในการทบทวนการศึกษาของไทย จะต้องมาคิดถึงปัญหาคุณภาพทางการศึกษา และคุณภาพทางการศึกษาก็ไม่ใช่เป็นคุณภาพในเชิงเทคนิค วิทยาการ การจัดการศึกษาที่เราได้เอาแบบอย่างอะไรมาจากต่างประเทศมากมาย ไม่ใช่อย่างนั้น แต่ว่าเป็นคุณภาพที่จะสนองตอบให้คนเกิดฐานความรู้ ความเข้าใจ ภูมิธรรม ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างแท้จริง ตรงนี้แหละผมคิดว่าเป็นปมที่การศึกษาของไทยเรายังไม่มีคำตอบให้ ที่นี้ต่อไปจะมีคำตอบกันอย่างไรนี้ ผมอยากจะเสนอข้อคิดเป็นประการต่อไปเสียเลยว่า จากผลของการศึกษาในลักษณะอย่างนี้นี้ได้ก่อให้เกิดผลอะไรบ้างในทางการศึกษา ซึ่งผมอยากจะเรียนเป็น ๒ ประเด็นใหญ่ๆ เท่านั้น เพราะผมต้องขอประทานโทษที่ผมเข้าใจว่า ทางผู้จัดนี้ นี้ไม่ได้ตำหนิผู้จัดแต่ประการใดนะครับ แต่ผมเข้าใจเอาว่า คงจะมีการตีพิมพ์บทความที่ผมเพิ่งเขียนขึ้นไม่กี่เดือนมานี้เรื่องการศึกษาเพื่อการพัฒนา และผมตั้งคำถามว่า พัฒนาอะไรและก็อย่างไร แล้วในนั้นผมก็มีภาคผนวก ซึ่งเป็นตัวเลขเอาไว้ซึ่งผมเข้าใจว่าถึงแม้จะไม่มีความหมายของผมในทันที แต่ผมเชื่อว่าตัวเลขต่างๆ ที่ผมหยิบยกขึ้นมาก็คงจะเป็นที่คุ้นกันดีอยู่ในวงการศึกษาของเรา

ในปัญหาการศึกษาของไทยนี้ ผมคิดว่าการศึกษาของไทยถึงจุดซึ่งผมอยากจะเรียกว่าเป็นจุดวิกฤตของการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ที่ว่าเป็นจุดวิกฤตนั้นไม่ใช่เป็นจุดวิกฤตซึ่งเกิดจากจินตนาการหรือว่าการมองโลกในแง่ร้ายของผม แต่มันเกิดจากข้อเท็จจริงว่าปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมปัจจุบันนี้ เรามาถึงจุดซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหามากมายหลายประการ ผมจะไม่พูดถึงในเรื่องของเศรษฐกิจและสังคมในเรื่องส่วนรวมในที่นี้ แต่เราก็เห็นว่า เรามีปัญหาความไม่เสมอภาค ความเหลื่อมล้ำต่ำสูง ความยากจน แต่ว่าจุดสำคัญที่สุดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องการศึกษาโดยเฉพาะก็คือ การไม่มีงานทำ ผมคิดว่าในจุดนี้ อยากจะเรียกเป็นจุดวิกฤต เป็นจุดอดตันของการศึกษาซึ่งยังไม่สามารถที่จะให้คำตอบในเรื่องนี้ได้ ในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ๒๐-๓๐ ปีที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่น่าสนใจคือว่าการที่คนไม่มีงานทำ การไม่มีงานทำ เริ่มจากคนในชนบทหมดทางทำมาหากินก็ต้องอพยพเข้าเมือง แต่ในขณะนี้ปรากฏการณ์การไม่มีงานทำได้แผ่มาถึงบัณฑิตแล้ว แผ่มาถึงกลุ่มคนที่มีการศึกษา แผ่มาถึงกลุ่มผู้ชนะคือกลุ่มผู้ที่ถูก “คัทเซ้า” นี้แหละ ไม่ได้ถูกคัทออก ไม่ใช่เป็นผู้แพ้ แต่เป็นผู้ชนะทางการศึกษากำลังต้องพบกับจุดวิกฤตทางการศึกษา แต่ว่าคำตอบที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ในแง่ที่ผมก็ยังเห็นว่าเราก็ยังดำเนินแนวทาง “การจัดการศึกษา” อย่างเช่นเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ละคณะวิชา แต่ละมหาวิทยาลัย แต่ละวิทยาลัยก็พยายามที่จะเพิ่มการรับและถือว่เป็นความดีความชอบ

ในทางราชการซะอีก ที่ว่าสามารถที่จะเพิ่มขยายปริมาณการศึกษาออกไป อันนี้ผมก็ไม่อยากจะเรียกเป็นความคิดของนักการศึกษา แต่อยากจะเรียกว่าเป็นความคิดในระดับชาติ ซึ่งเราไม่มีผู้นำทางการเมือง ที่จะมาตรวจสอบกลั่นกรอง การขยายงานของราชการ นอกจากขยายในค้ำของปริมาณแล้ว จะต้องคำนึงถึงในด้านของคุณภาพ เรายังไม่มีผู้นำทางการเมืองในระดับของรัฐบุรุษ เรามีแต่นักการเมืองที่แบ่งประโยชน์ต่อรองกันในปีญาประจำวัน แต่เรายังไม่มีรัฐบุรุษที่จะเห็นการณ์ไกล ที่จะกล้าตัดสินใจว่าในการขยายพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของประเทศถึงเวลาแล้วที่จะต้องดูในเชิงของคุณภาพ และผมอยากจะเรียกร้องในที่นี้ว่า กลุ่มผู้นำในอันดับแรกที่น่าจะมองกลุ่มนักการศึกษาความจริงนี้ไม่ใช่เป็นครั้งแรกที่ผมเรียกร้อง ผมได้เรียกร้องมาเป็นเวลานานพอสมควรและก็ได้เน้นชัดเจนในบทความที่ผมเขียนไปแล้ว

ในเรื่องของการศึกษาเพื่อการพัฒนา นักการศึกษาจะต้องเป็นผู้นำในการพิจารณาในการกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศ เพราะว่าเท่าที่เป็นมา การกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศนั้น เราปล่อยให้เป็นเรื่องของทางตันเศรษฐศาสตร์ เรากำหนดว่าจะต้องมีรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นก็เปอร์เซ็นต์ จะต้องมีการเร่งรัดการสร้างอุตสาหกรรมก็เปอร์เซ็นต์แล้วก็บีบให้การศึกษาเดินไปในแนวที่จะตอบสนองความต้องการในทางเศรษฐกิจ เมื่อเราปล่อยให้ทุกคนอย่าง

เป็นไปตามแนวของนักเศรษฐศาสตร์ สิ่งที่ถูกมองข้ามไปก็คือว่า คุณค่าและคุณภาพของคน นักเศรษฐศาสตร์หรือในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจอาจจะพูดถึงคุณภาพของคน แต่ก็พูดถึงในเชิงที่จะตอบสนองว่า คน ๆ นี้จะเข้ารับราชการในหน่วยงานนั้น เข้าทำงานบริษัทนี้ ธนาคารนั้นได้หรือไม่เท่านั้น แต่ผมคิดว่านักการศึกษาน่าจะเห็นความหมายและคุณค่าของคุณภาพของคนกว้างกว่านั้นและลึกซึ้งมากกว่านั้น ด้วยเหตุนี้ผมคิดว่านักการศึกษาน่าจะเป็นกลุ่มแรกในการมองปัญหา เพราะว่าเป็นผู้มีชีวิตคลุกคลีอยู่กับทรัพยากรคนตลอด ๒๔ ชั่วโมง นักเศรษฐศาสตร์อาจจะมองเห็นแค่ตัวเลข แต่ท่านทั้งหลายอยู่กับคน น่าที่จะมองเห็นอันนี้ เป็นอันดับแรก แต่ก่อนที่จะถึงว่าจะทำอย่างไร ผมอยากจะขอตั้งเป็นข้อสังเกตว่า ที่ว่าการศึกษาดังจุดวิกฤต วิกฤตอย่างไร ความจริงผมได้พูดในเรื่องนี้ในบทความที่ผมได้เรียนมาแล้วละเอียดพอสมควร แต่ผมอยากจะขอตั้งเป็นประเด็นโดยสังเขป เพื่อพอให้เป็นประเด็นที่คิดแล้วเราจะว่าอะไรกันต่อไป ในประเด็นที่ผมชี้ชัดในบทความของผมก็คือว่า วิกฤตการณ์ การศึกษานั้นซึ่งเกิดผลทำให้คนไม่มีงานทำอะไรต่าง ๆ นี้ ก็คือว่าการเกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา เพราะว่า บรรดาผู้คนหรือเยาวชนของชาติที่ตกบันไดดารา หรือว่าที่ถูกคัดออกเป็นผู้แพ้ กลายเป็นผู้ที่ไม่มีคุณค่าในทางเศรษฐกิจ ทำอะไรก็ไม่ได้ จะกลับไปช่วยพ่อแม่ครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรก็ไม่ได้ คนที่เรียนไม่ถึงมัธยมปลายนี้ถ้าจะเข้า

กรุงเทพฯ หรือเข้าเมืองนี้ก็^๗เป็นแค่กรรมกรพวกนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าคนเหล่านี้^๘มีอัตราส่วนเปอร์เซ็นต์สูงมากทีเดียว ผมคิดว่าท่านทั้งหลายก็จะเห็นตัวเลขนี้กันบ้างแล้ว คนเหล่านี้กลายเป็นคนที่ไม่เป็นประโยชน์ในสายตาของผู้นำของประเทศและก็ถูกปล่อยให้คืนรนเวียนว่ายตายเกิดหางานทำไปตามมีตามเกิด จนกระทั่งคนเหล่านี้หางานทำในประเทศไม่ได้ก็ออกนอกประเทศ ผมคิดว่าการที่เรามีคนงานออกนอกประเทศโดยเฉพาะที่ตะวันออกกลางนี้กลุ่มคนเหล่านี้ต้องประสบเคราะห์กรรมอย่างแสนสาหัส ไม่มีใครคิดถึง ครอบครัวแตกสลายและมีจำนวนไม่น้อยต้องสูญเสียที่ดิน นี่ตามผลงานวิจัยที่ผมได้อ่านมาบ้างอะไรต่างๆ พวกนี้ ท่านทั้งหลายลองหลับตาวาดภาพ คนต้องละทิ้งถิ่นฐานบ้านช่องครอบครัวไป ผมคิดว่าเราซึ่งเป็นนักการศึกษาน่าจะมองเห็นความละเอียดอ่อนของปัญหา แต่ว่าความละเอียดอ่อนของปัญหานี้กลับถูกมองไปในแง่ที่เสียอีกว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นประโยชน์นำเอาเงินตราต่างประเทศเข้าปีละหมื่นสองหมื่นล้านบาท กลับเป็นของที่เสียอีก จากสภาพการณ์ซึ่งคนเหล่านี้ต้องคืนรนด้วยตัวเองกลายเป็นนโยบายของรัฐบาลไปแล้วที่จะส่งออกแรงงานของไทย เป็นนโยบายตั้งแต่เมื่อไหร่ผมก็ไม่ทราบ แต่ความจริงการที่คนพวกนั้นเขาคืนรนกันเองก็แสดงให้เห็นถึงอัจฉริยะ แสดงให้เห็นถึงความสามารถของเขา มากตามสมควรที่เขาสามารถชวนช่วยคืนรนได้อย่างนั้น แต่ว่าการสูญเสียของเขาก็ต้องมีอย่างมหาศาล ในเชิงของสภาพชีวิตในครอบครัว

ในประชาคม ในท้องถิ่น อันนี้เป็นความสูญเสียเปล่า แต่ว่าในระบบการแพ็คค็อกออกไม่เฉพาะมีความสูญเสียเปล่าสำหรับผู้แพ็คเท่านั้น แต่อาจเป็นความสูญเสียทรัพยากรคน สูญเสียจากแง่ของท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่ส่งคมไทยเป็นสังคมชนบท การศึกษาที่เราพัฒนามาไม่สามารถที่จะทำให้คนในชุมชนชนบทในภาคเกษตรซึ่งประกอบเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศช่วยตัวเองได้ จนบัดนี้เราพัฒนาอุตสาหกรรม คนไทยร้อยละไม่ต่ำกว่า ๗๐ ก็ยังอยู่ในชนบท ผมได้ตั้งข้อสังเกตมา ๒๐ กว่าปีมาแล้ว ผมจำได้ผมเขียนหนังสือในปี ๐๗ นี้ก็ ๒๓ ปีมาแล้ว ผมตั้งข้อสังเกตไว้ว่าคือในสมัยนั้นปี ๐๗ ท่านคงทราบเราเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจเราเร่งรัดอยากจะทำให้บ้านเมืองเป็นประเทศอุตสาหกรรมให้ได้และจนบัดนี้นักเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะที่สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ยังพูดถึงการที่จะเร่งรัดประเทศไทยให้เป็นประเทศ NICS คือประเทศอุตสาหกรรมแบบใหม่อยู่ แล้วก็ต้องเป็นนกแก้วจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ผมก็เคยตั้งข้อสังเกตตั้งแต่ปี ๐๗ มาแล้วว่าในสังคมซึ่งโดยพื้นฐานเป็นสังคมเกษตรนั้นเราจะบังคับให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ตามใจชอบนั้นมันเป็นไปได้ แล้ว ๓๐ ปีผ่านมากคนไทยก็ยังอยู่ในชนบทร้อยละ ๗๐ ความจริงมากกว่านั้น คือเราไม่พยายามพูดคือพูดง่าย ๆ เวลานักวิชาการที่พยายามรับผิดชอบเรื่องพัฒนาประเทศเราไม่คู่พื้นฐานของเราแต่ก็ทำตัวอย่างที่อื่น อันนี้ที่ผมอยากเรียกว่าเป็นปมด้อยในทางวิชาการของเราและเป็นปมด้อยของนักเรียนนอกด้วย

อยากจะเรียนในที่นี้ นะครับ มองในแง่นี้แล้วนักเรียนนอกบอกผมว่ามีผลในทางลบต่อการพัฒนาสังคมอะไรนี่ค่อนข้างสูงถ้ามองให้ลึกซึ้ง เพราะฉะนั้นนอกจากความสูญเสียเปล่าของผู้ที่ไม่สามารถขึ้นบันไดคาราแล้วนี้ ประชาชนที่ชุมชนท้องถิ่นเขาจะต้องเสียทรัพยากร ส่งลูกหลานของเขาเรียนหนังสือเสร็จแล้วก็ไม่ได้กลับไปพัฒนาท้องถิ่นของเขา ผลก็คือว่าภาคเกษตรและภาคชนบทจึงต้องอยู่ในฐานะค้ำพัฒนาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ในทรรศนะของผมนี้ การจะพัฒนาประเทศให้เป็นอะไรก็ตาม เมื่อพื้นฐานเราเป็นอย่างนี้ ผมคิดว่าเราก็ต้องเริ่มจากพื้นฐานของเราซะก่อน จะเป็นอุตสาหกรรมก็ให้เริ่มไปจากให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับงานอาชีพทางเกษตรของเราตามสมควร อย่างนี้เป็นต้น

จากความสูญเสียอันนี้ถ้าเราพูดถึงกำไรขาดทุนจากระบบที่ว่านี่คือ คือ ระบบแพ้คัดออก ในประเทศไทยนี้กลุ่มคนที่สูญเสียและขาดทุนมากที่สุดก็คือคนในภาคเกษตรและภาคชนบท คนเหล่านี้อาจจะมียูทูลานมาเป็นใหญ่เป็นโต เป็นนักการเมืองเป็นข้าราชการระดับอะไรสารพัด อันนี้ก็ต้องชมว่าการศึกษาของไทยเปิดประตูให้กว้างพอสมควร แต่กลุ่มชนเหล่านี้เมื่อเป็นใหญ่เป็นโตแล้วก็แน่นอนที่ว่าจะไม่ได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์กับพื้นฐานดั้งเดิมในตระกูลในครอบครัว หรือว่าในท้องถิ่นของตัว เพราะฉะนั้นความสูญเสียนี้ก็เป็น การสูญเสียที่ขาดทุนจากแรงของประชาคมท้องถิ่น ทั้งหมดนี้การสูญเสียที่ทำให้เกิด

ความเอียงในทางการศึกษา ความจริงแล้วไม่ใช่เพราะว่าการศึกษาเป็นต้นเหตุสำคัญ แต่เพราะว่าการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาแบบไม่สมดุล คือเรามุ่งไปที่เมือง มุ่งไปที่อุตสาหกรรมอะไรพวกนี้ แล้วการศึกษาเราก็ก้าวตามไป เมื่อการศึกษาเป็นผู้ตามชะงะแล้ว การศึกษาก็อ้อมมีส่วนที่ทำให้การพัฒนาในทางการศึกษาเป็นไปอย่างไม่สมดุล เช่นเดียวกัน อันนี้มีนัยซึ่งบังเอิญท่านประธานได้พูดถึงประเด็นในเรื่องของความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ในจุดนี้เรวมักจะเข้าใจค่อนข้างคลาดเคลื่อนกัน ในทวระณะของผผคือเราเข้าใจว่าความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา เราใช้ตัวระบบที่เป็นอยู่เป็นตัวตั้ง เป็นตัวที่ว่าใครจะขึ้นประถม มัธยม มหาวิทยาลัยได้มากเท่าไร แล้วก็เราเปิดเท่าไร เราขยายปริมาณออกไป แล้วก็บอกนั่นแหละเท่ากับขยายความเสมอภาค ผผขอยืนยันว่าความเสมอภาคตามนัยนี้ ยังไงมันก็เสมอไม่ได้เพราะประมุขมันต้องแคบตลอดเวลา ถ้าในแง่ของผู้แพ้ผู้ชนะและผู้ชนะเดี๋ยวนี้อีกกำลังจะกลายเป็นผู้แพ้แล้วในที่สุด

เพราะฉะนั้นผผอยากขอเสนอเป็นข้อคิดในเรื่องของหลักความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ไม่ใช่เป็นหลักความเสมอภาคที่ขึ้นอยู่กับระบบแพ็คัดออก แต่ขึ้นอยู่กับโอกาสที่เขาจะได้รับการศึกษาเพื่อเป้าหมาย เพื่อให้เขาได้มีโอกาสที่จะสร้างเสริมภูมิธรรมของเขา สร้างเสริมสมรรถนะของเขา เทคนิควิทยาการเทคโนโลยีที่เขาจะสามารถดำรงชีวิตในท้องถิ่นของเขา ทำนุบำรุงครอบครัวเขาให้เจริญก้าวหน้า

วิทยาลัยนี้ก็ถูกปลอบบอกว่า จะผลิตบัณฑิตต้องผลิตตามตลาดงาน เราก็เลยไปกันใหญ่ แล้วก็ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นอย่างที่ผมได้เรียนมาแล้ว เพราะฉะนั้นผมอยากจะเน้นอุดมการณ์ เป้าหมาย และความหมายของการศึกษามุ่งในเรื่องคนและประชาคมในท้องถิ่นให้มากขึ้น ถ้าเราเอาตัวระบบที่เป็นอยู่เป็นตัวตั้งอย่างที่เราทำมาเนี้ การศึกษาของไทยก็จะ เป็นรูปเดียวโดยตลอด ทุกคนเรียนเหมือนกันหมด แต่ถ้าเรามองดูที่คนเป็นตัวตั้ง ดูที่ประชาคมท้องถิ่นเป็นตัวตั้งก็หมายความว่าการศึกษา จะต้องมีความหลากหลายจะต้องสามารถปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ทรัพยากรของประชาคมในท้องถิ่นให้มากขึ้น อันนี้แหละที่การจัดการศึกษาจะต้องยุ่งยากซับซ้อนทวีคูณ แต่ผมเชื่อว่าไม่น่าจะพันวิสัยความสามารถของนักการศึกษาในปัจจุบัน

ประการที่สอง ก็คือถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วเนี้เราจะวางเป้าหมายในทางแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลในเป้าหมายนี้ได้อย่างไร ผมก็ขอเสนอเป็นหลักการกว้าง ๆ ว่าในเรื่องของนโยบายทางการศึกษาก็เช่นเดียวกันกับนโยบายการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ การมีนโยบายทำอะไรไม่ใช่หมายความว่า ทำทุกเรื่องเหมือนกันหมดให้ความสำคัญเท่าๆกันหมด แต่ผมคิดว่า แนวทางปฏิบัตินั้นจะต้องกำหนดอันดับความสำคัญของสิ่งที่เราจะต้องทำ อันดับความสำคัญในทางการศึกษามีอยู่ที่ไหน ผมก็อยากจะขอเรียนดังที่ผมได้เรียนไปในตอนต้นก็คือ ประชาคมในท้องถิ่นซึ่งต้องสูญเสีย เกิดความสูญเสียทางการศึกษา กลุ่มชนหรือท้องถิ่นที่ได้รับเคราะห์กรรมจากการศึกษาก็คือ ชุมชนในภาค

เกษตรและชนบท เพราะฉะนั้นผมคิดว่าถ้าเรามองถึงการศึกษาเพื่อพัฒนาคน พัฒนาประชาคม ก็น่าจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับสิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่หมายความว่าให้เป็นความสำคัญแต่อย่างเดียวยังอื่นไม่ทำ ไม่ใช่หมายความว่าอย่างนั้น แต่ว่าอันดับความสำคัญที่มาเป็นที่หนึ่งนั้นจะต้องเป็นเรื่องของการพัฒนาคนในประชาคมภาคเกษตรและภาคชนบท ซึ่งผมคิดว่าเป็นความสำคัญอันดับแรกที่จะต้องให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ไม่ใช่ไปปั้นคนให้เขาขึ้นประดุม มัธยม เพื่อไปเข้าโรงงานที่นี้ บริษัทหรือหน่วยราชการเท่านั้น แต่ทำให้เขาสามารถได้มีความสามารถด้วยตัวของเขาเองที่จะสามารถพึ่งตนเอง และพัฒนาตนเองได้ในชุมชนบนพื้นฐานครอบครัวและชุมชนของเขา ในแง่แล้วนี้การศึกษาโดยนัยนี้ก็จะเท่ากับว่า ยิ่งด้วยกระแสนัดเดียวแต่ว่าได้คน ๒ ตัวคือ (๑) เราได้คนที่มีคุณภาพขึ้นและ (๒) เราได้แนวทางที่จะพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้พัฒนาก้าวหน้าขึ้น ซึ่งอันนี้ผมคิดว่าเป็นปัญหาที่ค่อนข้างสลัซับซ้อน และก็เป็นปมสำคัญของปัญหาการพัฒนาประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะว่าเรามีความเหลื่อมล้ำค่าสูงมากในระหว่างเมืองกับชนบท เพราะฉะนั้นอันนี้ผมจึงคิดว่า ถ้าเราจะประเมินหรือทบทวนการศึกษาแล้ว ระบบแพ็คค็อกอาจจะยังมีอยู่แต่ไม่น่าจะได้รับอันดับความสำคัญสูงสุดอย่างเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งหมดคนผมหวังว่าก็คงจะเป็นประเด็นที่ไม่ใช่เพื่อเสนอเป็นคำตอบที่ถือว่าสมบูรณ์แล้ว แต่เป็นหลักการกว้างๆ ส่วนจะทำอะไรกันอย่างไร

ในรายละเอียดนั้น ก็น่าจะต้องพูดกัน และในประเด็นสำคัญ ก็ว่า จุดประสงค์ ผมถือว่าสิ่งที่ผมเสนอนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งหมด แต่เสนอ เพื่อให้เป็นประเด็นที่จะได้พิจารณาถกเถียงหาทางออกกันต่อไป ขอบ
คุณครับ

อภิปราย

ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก

ศาสตราจารย์ ดร. ชัยพร วิชชาวุธ

รองศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน คอกโทสง

ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานวรัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชต์พลเมือง

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชต์พลเมือง

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ เสน่ห์ เป็นอย่างยิ่ง นะคะ ท่านไม่ได้ใช้เวลาเกินไปเลย เพราะว่าเราเริ่มตอนบ่ายโมงยี่สิบ ในการนำอภิปรายของท่านครั้งนี้ท่านได้ให้ข้อคิดหลาย ๆ ประเด็นซึ่ง น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และได้นำเสนออุดมการณ์ทางการศึกษาใน ทัศนะของท่าน ซึ่งคิดว่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งในความหมายที่ท่าน เห็นว่า การศึกษาคือการสร้างเสริมภูมิธรรมและสมรรถนะการดำรง ชีวิตในประชาคมและสังคม พร้อมทั้งได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤต เกี่ยวกับเรื่องปัญหาการว่างงานและความสูญเปล่าทางการศึกษา ความ เสมอภาคทางการศึกษา และจินตนาการในประเด็นที่ท่านได้กล่าวถึง ปัญหาเหล่านี้เช่นเดียวกับนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน แต่ประเด็นสำคัญ ซึ่งท่านได้เรียกร้องมานานก็คือ ท่านต้องการผู้นำทางการศึกษาซึ่งจะ เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ในโอกาสต่อไปดิฉันก็จะขอเชิญท่าน นักการศึกษาลองให้ความคิดเห็นอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งท่านผู้ นำปรากฏได้หยิบยกขึ้นมา ในโอกาสแรกนี้ก็จะขอเรียนเชิญท่านศาสตรา-

จารย์ ดร. ชัยพร วิชชาวุธ ให้ท่านช่วยมองภาพกว้างเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาแบบแพ็คค็อกอก และประเด็นต่าง ๆ ที่ท่านศาสตราจารย์ เสน่ห์ ได้ให้ข้อคิดไว้เพื่อการพิจารณา ขอเชิญค่ะ

ศาสตราจารย์ ดร. ชัยพร วิชชาวุธ

ขอบคุณมากครับ ผมคิดว่าท่านอาจารย์ เสน่ห์ ได้จุดไฟทางความคิดของพวกเราได้เป็นอย่างดี ความคิดทางการศึกษาของท่านนั้นก็ตรงกับที่นักการศึกษาได้พูดมาโดยตลอด แล้วก็ได้พยายามทำโดยตลอด แต่การกระทำของนักศึกษานั้นไม่บรรลุผลตามที่เราต้องการ เราไม่ต้องการระบบการแข่งขันแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เราไม่ต้องการให้การศึกษาเป็นบันไดคารา แต่มันเป็นไปเอง เพราะอะไรเป็นไปได้อะไรหรือเปล่าว่าสถาบันการศึกษาของเรามีน้อย คนเลยต้องแย่งชิงกัน โรงเรียนดี ๆ เรามีน้อยคนเราจึงต้องแย่งกัน คณะที่ดี ๆ เรามีน้อยคนจึงต้องแย่งกัน อันนี้อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่ง แต่ผมมองว่าสาเหตุที่สำคัญนั้นอยู่ที่ค่านิยมของคน คนเราไปมองว่าการศึกษานั้นเป็นวิธีการที่จะยกระดับชีวิตของตัวเองให้ดีขึ้น การศึกษาเปรียบเสมือนใบเบิกทางอันนี้เป็นความเข้าใจของคนซึ่งอาจจะไม่ตรงกับนักการศึกษา และผมคิดว่าคงจะไม่ตรงกับที่ท่านอาจารย์ เสน่ห์ ได้พูดไปนั้น แต่เป็นค่านิยมที่ผมคิดว่า น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเพราะถ้าขึ้นเป็นอย่างนี้ต่อไปละก็ ระบบการศึกษาแบบแพ็คค็อกอกก็คงจะมีต่อไป คือปัจจุบันนี้เชื่อว่าการศึกษานี้เป็นบันไดคารา ถ้าจบแค่ ป. ๔ เท่านั้น จบ ป. ๔ ไม่มีเส้นก็เป็นราษฎรเต็มขั้นแน่นอน สมัยก่อนถ้าต้องการจะเป็นข้าราชการก็

ต้องจบการศึกษาจึงจะได้เป็นข้าราชการ แล้วก็การรับคนเข้าทำงานในปัจจุบันนี้ยังใช้การศึกษาของคนเป็นหลัก ยังตีราคาของคนตามใบประกาศนียบัตรหรือปริญญาที่เขามี พอคนเชื่ออย่างนี้เขาก็พยายามที่จะเรียนเพื่อให้ได้ปริญญาและก็ทำให้วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้สูญเสียไปหมด ซึ่งเดี๋ยวผมจะขยายในรายละเอียดต่อไปอีก แต่ผมก็เห็นว่าแนวโน้มที่เกิดขึ้นที่เป็นวิกฤตทางการศึกษาที่ท่านอาจารย์ได้ยกขึ้นมา นั่นก็คือ

สาเหตุที่ ๑ ปัจจุบันนี้เรื่องของการตกงานของบัณฑิต เรื่องของผู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วหางานทำไม่ได้เป็นผลพวงของการแข่งขันเรียน แล้วก็แข่งขันหางานทำและในที่สุดก็หาไม่ได้ ผมมองว่าอันนี้อาจจะเป็นแนวโน้มที่ดี เพราะจะทำให้การแข่งขันการเรียนนั้นมันน้อยลงได้ ดังเช่นที่หลายประเทศเคยเกิดขึ้น แล้วก็ปัจจุบันก็ยังเกิดอยู่ในบางประเทศนั้นคนที่จบปริญญาตรีอาจจะได้งานที่สุคนที่ไม่ได้จบปริญญาตรีไม่ได้เมื่อเหตุการณ์มันเป็นเช่นนั้น การที่จะแย่งชิงกันเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามันก็มีน้อยลง เพราะฉะนั้นเขาจึงต้องส่งตัวแทน หรือส่งผู้เรียกว่า เซลล์แมน มาหาเหยื่อในประเทศไทยและที่ประเทศอื่น ๆ ไปเรียนเดอะอเมริกา นั่นก็เหตุหนึ่งที่ทำให้การแข่งขันอาจจะมีน้อยลงในอนาคต

สาเหตุที่ ๒ ที่ผมมองว่าการแข่งขันอาจจะมีน้อยลงในอนาคต นั่นก็คือ โอกาสทางการเรียนมีมากขึ้น โอกาสทางการเรียนมีมากขึ้น ก็คือ ในระยะหลังนี้เราก็มีมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมาธิราช แล้วเราก็มีการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งได้พยายามอย่างยั้งที่จะทำให้สังคมไทยนี้เป็น Learning Society ซึ่งผมชอบมากเลยตอนเย็นก็ต้องเปิด เพราะว่า เป็นโอกาสที่ผมจะได้เรียนและก็เป็นโอกาสที่หลาย ๆ คนจะได้เรียน การที่สังคมเราเปลี่ยนไปในทางนี้และระบบแพ็คเกจออกนี่ในที่สุดอาจจะค่อย ๆ สูญหายไปในอนาคต

สาเหตุที่ ๓ ผมคิดว่า การแข่งขันแบบแพ็คเกจออกนี้จะมัน้อยลงก็เพราะว่าปัจจุบันนี้เริ่มมีการถามกันแล้วว่า บัณฑิตที่จบจากจุฬาฯ ดีกว่าบัณฑิตที่จบจากรามคำแหงหรือไม่ และบัณฑิตที่จบจากรามคำแหงนั้นดีกว่าบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชหรือไม่ มีการถามกันแล้ว คำถามพวกนี้เคยถามกันสมัยที่มีการตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ขึ้นถามว่า วิศวจุฬาฯ จะดีกว่าสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ หรือไม่ และตอนนั้นคำตอบก็คือไม่แน่ และสักวันหนึ่งคำตอบที่ว่าจุฬาฯ อาจจะไม่ดีไปกว่ารามคำแหง จุฬาฯ อาจจะไม่ดีไปกว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วละก็การแข่งขันแน่นอนจะมีน้อยลง ใครจะมาแข่งเข้าจุฬาฯ สอบยากก็ยาก เรียนก็ไม่รู้จะดีไปกว่าเขาหรือเปล่า แต่ที่แน่ ๆ ก็คือว่าจะต้องเสียเงินเสียทองมาเรียนที่นี่ สูเรียนที่บ้านดีกว่าแล้วก็จบไปแล้วคุณภาพก็พอ ๆ กัน

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้มากน้อยแค่ไหนนั้น ก็ยังขึ้นอยู่กับที่ค่านิยมของคนในสังคมคือคนบางคนยังคิดว่า ถึงแม้ว่าเรียนไปแล้วไม่มีงานทำก็ขอให้มันเป็นบัณฑิตเถอะเพราะจะได้มีหน้ามีตาในสังคม ถึงแม้บ้านก็จะได้เป็นแม่บ้านสมองไว ก็ถ้าเขาคิดอย่างนี้เขาก็ยังคงมา

เรียนเหมือนกับคณะมนุษยศาสตร์ที่สอนบางวิชาที่ผมคิดว่า คงจะหา
 งานทำยากแต่ก็มีคนเรียน แต่ถ้าหากว่าเรียนเพื่อความมั่งคั่งของ
 ตนเอง เรียนเพื่อที่จะไปทำงานที่ตนเองถนัด ถ้าหากเรียนทางวรรณคดี
 มากก็ไปสร้างผลงานทางวรรณคดี เรียนทางศิลปะมากก็ไปสร้างสรรคงาน
 ทางศิลปะ ถ้าเรียนเพื่ออย่างนี้คิดมากก็คงจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่
 พวกเราได้ตั้งเอาไว้ และที่อาจารย์เสนอให้ได้พูดไว้เมื่อตะกั้น แต่ถ้าเรียน
 เพื่อมีหน้ามีตาในสังคม การแข่งขันก็คงจะมีอยู่ละ ถึงแม้ว่าเรียนไปแล้ว
 ไม่มีงานทำให้มีหน้ามีตาฉันก็จะเรียน ทั้งนี้ทั้งนี้จะไปโทษใคร คงจะ
 ต้องโทษคนในสังคมแหละว่า เราตีราคาคนนี้ตามใบประกาศนียบัตร
 ตามปริญญา ที่เขามีซึ่งตรงนั้นแนวโน้มในตลาดแรงงานเริ่มที่จะเปลี่ยน
 บัจจุบันนี้ แทนที่จะจ้างปริญญาตรีเขาก็ไปจ้าง ปวส. แทนเขาก็ไปจ้าง
 ปวช. แทน ซึ่งอัตราเงินเดือนน้อยกว่าหน้าซ้ายยังทำงานได้ดีกว่าด้วย
 คือมองไปที่คุณภาพการทำงาน เน้นไปที่คุณภาพมากขึ้น ทราบไต
 ที่สังคมของเราเลิกมาสนใจกับใบประกาศนียบัตร หรือใบปริญญาแล้ว
 ก็มาเน้นคุณภาพของการทำงานมากขึ้น เน้นอนการแข่งขันแบบแพ้
 คัดออกก็จะมีน้อยลง แต่อาจจะไปแข่งในอีกรูปหนึ่งก็คือ ในรูปของ
 คุณภาพ คุณภาพของการทำงาน

ท่านอาจารย์ที่เคารพครับ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในระบบการ
 ศึกษาของเราเนี่ย เราไม่ได้สร้างขึ้นมาด้วยความจงใจ แต่มันเป็นผล
 พลอยได้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากค่านิยมของคนในสังคม เพราะ
 ฉะนั้นจึงมีทั้งผลดีและผลเสีย ทีนี้ถ้าถามว่าผลดีมีอะไรบ้างผลดีใน

เรื่องของการแพ็คค้ออก สำหรับบางสถาบันก็อาจจะมิตีตรงที่ว่า ได้มีโอกาสเลือกเฟ้นคนที่อยู่ในระดับเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในบางคณะ เช่น คณะวิศวะใน จุฬาฯ นี้มีโอกาสดัดเลือกคนที่อยู่ในระดับเดียวกันที่สามารถสอนให้ได้เร็วในระดับเดียวกันได้ ง่ายแก่การสอน อันนี้ก็เป็นผลดี มองในแง่ของผู้จัดการศึกษาในอีกแง่หนึ่ง ถ้ามองในแง่ของการปลูกฝังทัศนคติในการดำเนินชีวิตก็คงจะดีเหมือนกัน เพราะว่า การแพ็คค้ออกแบบนี้เท่ากับเป็นการบอกว่าถ้าจะก้าวหน้าในสังคมจะต้องต่อสู้ชีวิตคือการต่อสู้ชนะหนู เราบอกเด็กตั้งแต่เขาจะเข้า ป. ๑ ของโรงเรียนต่างๆ แล้ว แล้วเด็กก็เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ตั้งแต่ไปสอบเข้า ป. ๑ ไม่เชื่อท่านมาดูก็ได้ทุกๆ ปีที่โรงเรียนสาริตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะมีคนที่บอกลูกว่า ไ้หนูไม่เป็นไรชีวิตคือการต่อสู้นะ สอบที่นี้ไม่ได้ก็ไปสอบที่อื่นเถอะ เป็นจำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ คน อันนี้ถ้ามองในแง่ก็อาจจะมองได้ในแง่ที่ ที่นี้ในแง่ไม่ดีละ เราจะมองได้อย่างไร ผมมองว่าในแง่ไม่ดีนั้นอยู่ที่เกณฑ์การแข่งขันนั้นมัน fair หรือยัง ตรงนี้ต่างหาก คือผมไม่เห็นว่าการแข่งขันนี้เป็นสิ่งที่ไม่ดี การแข่งขันเป็นสิ่งที่ดีถ้าเราแข่งขันอย่างถูกต้องมีเกณฑ์ที่ดี แต่ถ้าหากว่าเราใช้เกณฑ์ที่ไม่น่าจะถูกต้องแล้วก็มาแข่งขันด้วยเกณฑ์ที่ไม่น่าจะถูกต้อง ตรงนี้แหละมันจะสร้างผลเสียหายให้กับสังคมของเรา เกณฑ์ที่เราใช้แข่งขันกัน ถ้าหากแข่งด้วยฝีมือจริงๆ คน ก็พยายามที่จะทำให้ผลงานดี ถ้าเป็นการเรียนก็เรียนให้ดี ถ้าเป็นการทำงานก็ทำงานให้ดี แต่ถ้าหากว่าการแข่งขันของเราใช้เกณฑ์อย่างอื่น เช่น

ข้อเสียข้อที่ ๑ เราใช้เกณฑ์ดวง เกณฑ์ดวงนี้ใช้กันตั้งแต่ ป. ๑ แล้วโรงเรียนหลายแห่งใช้วิธีจับฉลาก จับฉลากนี้ดวงนะครับ โรงเรียนสาริตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็เคยใช้วิธีจับฉลาก เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมานี่เองคือ สอบได้แค่งี้ต้องมาจับฉลาก ถ้าได้ก็ถือว่าดวงดี ถ้าไม่ได้ก็ถือว่าดวงไม่ดีอันนี้เป็นดวงในความหมายที่ ๑ คือ ถ้าหากว่าแข่งขันด้วยอย่างนี้คนก็จะเชื่อเรื่องดวง แล้วทีหลังจะทำอะไร ก็ต้องไปผูกดวง ต้องไปหาฤกษ์ ก็ต้องไปไหว้พระพรหม แต่ถ้าหากว่าไม่ได้ขึ้นมากโทษดวง นี่เป็นดวงในความหมายที่ ๑

คำว่าดวงนี่มันมีความหมายลึกซึ้งกว่านั้น เพราะว่าดวงนั้นหลายคนก็พูดกัน อาจารย์ที่เคารพหลายท่านในห้องนี้คงจะเคยได้ยินที่เขาพูดกัน ดวงนี้มาจาก ต. เด็ก ว. แหวน กับ ง. งู ต. เด็กก็คือท่านเป็นเด็กของใคร ว. แหวนก็คือวิ่งแคไหน ง. งูก็คือเงินถึงหรือไม่ ถ้าหากว่าการแข่งขันใช้เกณฑ์ทั้ง ๓ นั้นมันก็ทำให้สังคมนี้เป็นสังคมคอร์รัปชัน ท่านอาจารย์ที่เคารพลองคิดดูนะครับเราสอนเด็กให้คอร์รัปชันตั้งแต่อายุ ๖ ขวบใช่หรือไม่ ถ้าหากว่าใช่เนี่ยเรากำลังทำในสิ่งที่แย่มากๆ สำหรับสังคมของเรา ใครละ ก็พวกเรานะแหละ แล้วใครละที่ร่วมมือกับเราก็คือประชาชนนั่นแหละ เพราะเขามีค่านิยมว่าถ้าหากมีการแข่งขันเราก็จะต้องพยายามทำให้ได้

ข้อเสียข้อที่ ๒ ที่ผมคิดว่าเกิดจากการแข่งขันแบบแพ้คัดออก ในปัจจุบันนี้ก็คือ มองในแง่ของนักการศึกษาในเรื่องของการจัดการ

ศึกษา การเรียนนั้นเราต้องการเรียนเพื่อให้สอบผ่าน เรียนเพื่อให้สอบผ่านเท่านั้น เพราะสิ่งที่เราต้องการก็คือต้องการที่จะสอบผ่านเพื่อเข้าไปเรียนและก็สอบผ่านเพื่อให้ออกมามีใบประกาศนียบัตรมีใบเบิกทาง พอเป็นอย่างนั้นมันก็ทำลายวัตถุประสงค์ของการศึกษาหมดเลย ตั้งแต่อนุบาลแล้ว ในระดับอนุบาลนั้นเราต้องการที่จะให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ อารมณ์ และทางด้านสังคมในทุก ๆ ด้านเพื่อเตรียมพร้อมที่จะไปเรียนในชั้น ป. ๑ แต่ในหลาย ๆ แห่งก็ได้มีการสอบคัดเลือกนักเรียนเข้า ป. ๑ แม้กระทั่งโรงเรียนสาธิตของคณะศึกษาศาสตร์ ทั้งปวงที่ดำเนินการโดยนักการศึกษาที่มีการสอบและในการสอบนั้นก็ถือว่านักเรียนจะต้องเขียนชื่อตัวเองได้ ถ้าเขียนชื่อตัวเองไม่ได้ เขียนเลขประจำตัวตัวเองไม่ได้มีปัญหาแล้ว จะต้องมีความพร้อมมากไปกว่าความพร้อมที่โรงเรียนอนุบาลฟังจะให้ เพราะฉะนั้นหลายแห่งจึงต้องสอนหนังสือด้วย สอนหนังสือให้กับเด็ก ผมมีลูกเรียนอนุบาลมีปัญหามาก เพราะว่าไปเรียนในโรงเรียนที่เขาเชื่อว่าจะต้องเตรียมความพร้อม จะไม่สอนหนังสือให้ก็มีปัญหามากจะต้องไปสอนเองที่บ้าน แล้วก็ไปศึกษาว่าโรงเรียน ป. ๑ ที่เขาสอนกันสอนอย่างไร ป. ๑ ที่สอนกันนั้นก็สอนโดย assume ว่าเด็กสามารถอ่าน ก. ไก่ ข. ไข่ ออกแล้วเด็กสามารถเขียนวันที่ได้ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ สามารถเขียนวันที่ได้ สามารถเขียนชื่อตัวเองได้ assume อย่างนี้ เพราะฉะนั้นเด็กจะเข้า ป. ๑ ก็จำเป็นที่จะต้องพยายามเรียนแล้ว โรงเรียนอนุบาลหลายแห่งปัจจุบันนี้ก็พยายามที่จะกวาดเด็กเพื่อให้

เข้าโรงเรียนตั้ง ๆ ทั้งปวง เช่น เข้าสาธิตบ้าง เข้าโรงเรียนเครือฝรั่ง
 ทุ่งกางเกงสีน้ำเงินหรือนุ่งกระโปรงสีแดงอะไรพวกนั้น คือ มีการ
 ประกวดอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนั้นมันแก้ทำลายจุดประสงค์ของการเรียนการ
 ศึกษาไปเยอะทีเดียว ผมยังไม่กล้าบอกอย่างสิ้นเชิง พอจบประถม
 ขุนมากก็ต้องเข้ามัธยม ก็มีการกวักวิชากันอีกเพื่อสอบเข้าให้ได้ การ
 เรียนระดับประถมศึกษาแทนที่จะเรียนเพื่อความงอกงาม เรียนเพื่อ
 สร้างภูมิปัญญาภูมิธรรมรวมทั้งสมรรถนะในการดำเนินชีวิต หลายคน
 ก็กลายเป็นการเตรียมเพื่อเข้าโรงเรียนมัธยม มัธยมต้นเสร็จก็ต้อง
 เตรียมเข้ามัธยมปลาย มัธยมปลายเสร็จก็ต้องเข้ามหาวิทยาลัยแล้วข้อ
 สอบมหาวิทยาลัยก็จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
 มัธยมแทนที่จะเรียนเพื่อความเจริญทางปัญญา เขาก็เรียนเพื่อท่องแบบ
 นกแก้วนกขุนทองเพื่อให้สอบผ่านเข้ามหาวิทยาลัยได้ก็เป็นใช้ได้ เป็น
 การทำลายการสอนวิทยาศาสตร์ที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์
 และเทคโนโลยี ได้พยายามผลักดันเป็นเวลาหลายปี เขาต้องการสอน
 ให้คน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์
 ก็เน้นในเรื่องของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แต่พอเน้นกระบวนการ
 ทางวิทยาศาสตร์เมื่อไหร่นักเรียนก็บอกว่า อาจารย์ ขึ้นเรียนกระบวนการ
 การพวกนี้ผมคงหรือหนูงงสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้แน่ สู้อ่าน
 กวดวิชาแก๊งข้อสอบแม่น ๆ ดีกว่า มันเป็นการทำลายวัตถุประสงค์
 ของการศึกษาหมดเลย ทั้งนี้ก็เพราะว่าข้อสอบ พอการเรียนเป็นเรียน
 เพื่อให้สอบผ่าน มันก็ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

นอกจากนี้ก็ยังมีการโกงกันเกิดขึ้น โกงข้อสอบกัน ขโมยข้อสอบกัน แล้วก็รู้อย่างที่เราๆกัน สอบเข้าครูก็รู้ว่า สอบเข้ามหาวิทยาลัยก็ใช้วิทยุซ่อนอยู่ในรองเท้าเข้ามา เพื่อพยายามที่จะเอาข้อสอบเป็นการทำลายระบบการศึกษาในการแข่งขันนั้น ถ้าแข่งขันไม่ดีใช้เกณฑ์ไม่ถูกต้องแล้วก็ทำให้มีการเรียนเพื่อสอบอย่างเดียว ระบบการศึกษาก็คงจะลำบากแน่นอน

ข้อเสียข้อที่ ๓ ก็คือ การแข่งขันแบบแพ้คัดออกนี้ทำให้มีการเรียนแบบเอาตัวรอด การเรียนแบบเอาตัวรอดนี้แผ่ขยายมากทีเดียว เพราะว่าแพ้คัดออกนี้มี ๒ ระดับ ระดับที่ ๑ คือ คัดเข้าสถาบันกับคัดออกจากสถาบัน ระดับที่ ๒ ก็คือ การประเมินผลการเรียนในการเรียนการสอนตามปกติธรรมดา ถ้าหากว่าเราใช้การประเมินแบบอิงกลุ่ม ก็จะเป็นแบบแพ้คัดออกซึ่งเดี่ยวอาจารย์ ดร. สมหวัง ก็คงจะขยายจุดนี้ได้ว่า การประเมินแบบอิงกลุ่มนั้น เดิมทีที่เราได้ใช้มาโดยตลอดนั้นแท้จริงก็คือเอาคนมาเข้าแถว ถ้าอยู่หัวแถวก็ได้ A ไป อยู่กลางแถวก่อนไปทางหัวก็ได้ B ไป อยู่กลางแถวก็ได้ C แล้วก็ D แล้วก็ F ตามลำดับ แล้วก็คัดออกไปตามลำดับ ถ้าหากว่าการประเมินผลการศึกษา เป็นอย่างนี้ การเรียนเพื่อเอาตัวรอดมันก็จะเกิดขึ้น การช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็จะไม่เกิดเพราะถ้าฉันช่วยเธอ เธอก็อาจจะมาแข่งฉัน แล้วฉันก็อดที่จะได้ A ไป

ข้อเสียข้อที่ ๔ ก็คือ เรื่องของความสิ้นเปลือง ผมมองว่า ปัจจุบันนี้การศึกษาที่มีความสิ้นเปลืองมาก ถ้าจะให้ลูกได้เรียนแล้วสามารถที่จะไต่เต้าไปเรื่อย ๆ สู้เขาได้ ก็คงจะต้องมีการกวาดวิชา และการกวาดวิชานั้นกวาดตั้งแต่อนุบาลจนถึงประถมกวาด มัธยมกวาด เข้ามหาวิทยาลัยก็กวาด แล้วเวลาสอบนั้นก็สอบแล้วสอบอีก การสอบนั้นเป็นการสิ้นเปลืองอย่างมาก

ข้อเสียข้อที่ ๕ แน่นนอนเมื่อมีการแข่งขันกัน แบบแพ้คัดออกก็จะต้องมีผู้ชนะและผู้แพ้ในแต่ละปีนั้น ผู้แพ้จะมีมากทีเดียว แพ้ตั้งแต่อายุ ๖ ขวบ แพ้เมื่ออายุ ๑๒ ขวบอีกครั้งหนึ่ง แล้วไปแพ้เมื่ออายุ ๑๕ ขวบอีกครั้งหนึ่ง ไปแพ้เมื่ออายุ ๑๘ ขวบอีกครั้งหนึ่ง ทำนอาจารย์ที่เคารพ ถ้าทำนอาจารย์มีลูกแล้วลูกของอาจารย์แพ้ ๔ ครั้งติดต่อกัน ข้าคือผู้แพ้ เป็นการได้รับ concept ที่ถูกต้องหรือไม่ ทำนอาจารย์ ถ้าลูกอาจารย์โชคดี ชนะเมื่อ ๖ ขวบ ชนะเมื่อ ๑๒ ขวบ ชนะเมื่อ ๑๕ ขวบ แล้วก็ชนะเมื่อ ๑๘ ขวบ ข้าคือผู้ชนะ ความทะนงตัวมันเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราต้องการหรือไม่ อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องคิด อย่างไรก็ตามก็อาจารย์ครับถึงแม้ว่าการแข่งขันนี้จะมีผลเสียหลายประการ แต่ผมก็ยังคิดว่าการแข่งขันมันเป็นสิ่งที่จำเป็นและการแข่งขันที่เป็นสิ่งจำเป็น ก็เป็นสาเหตุในหลายประการทีเดียว ผมยังเชื่อในเรื่องของการแบ่งคนเพื่อความเหมาะสมบางอย่าง การชกชกเลี้ยงคนเพื่อความเหมาะสมบางอย่าง คนที่มีความสามารถพิเศษนั้น เราน่า

จะมีการจัดอะไรพิเศษให้เขา มีความฉลาดพิเศษจัดอะไรพิเศษสำหรับเขาเสียและแน่นอนการคัดเลือกจำเป็นจะต้องมี เพราะถ้าจะจัดพิเศษแล้วมันก็มีคนอยากเข้า สิ่งเหล่านี้จะต้องมีเพื่อให้มีการคัดเลือก เราจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่ varied มาก varied นั่นก็คือในการวัดนั้น เราจะต้องจัดให้เหมาะสมจริง ๆ ถ้าจะต้องวัดที่ความสามารถอย่างแท้จริง วัดเรื่องผลสัมฤทธิ์ในการเรียนก็ต้องวัดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง และเมื่อจะออกไปแล้วถ้าไปทำงานจะวัดผลการทำงานก็ต้องวัดผลการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ให้คนเกิดความรู้สึกว่า ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน ถ้าหากเราสามารถสร้างตรงนี้ได้ การแข่งขันถึงจะแข่งอย่างไรผมก็คิดว่ามันเป็นสิ่งที่ดี เพราะมันจะทำให้สังคมของเรากลายเป็น achieving society เราพยายามที่จะ achieve ผลงาน เวลาเรียนก็ achieve ผลเรียน เวลาทำงานก็ achieve ผลงาน ถ้าหากเป็นอย่างนั้นการแข่งขันก็แข่งขันไปในทางที่ถูกต้อง ไม่ได้แข่งขันไปในทางที่แบบที่กล่าวแล้ว

สิ่งที่เราจะต้องปรับปรุงต่อไปก็คือ เรื่องของค่านิยมในสังคม ตรงนี้ผมก็คิดว่าเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในสังคม การที่คนในสังคมเขามีความเชื่อว่าการศึกษานั้นมันเป็นบันไดตารา ตรงนี้เราคงจะต้องพยายามที่จะแก้ไข พยายามที่จะชี้แนะที่เขาเข้าใจอย่างนั้นเราคงจะโทษเขาไม่ได้ เราคงจะต้องโทษพวกเรากันเองที่เราไม่ได้ชี้แนะเขามากเท่าที่ควร ทำให้เขาเข้าใจอย่างนั้น เลยทำให้เกิดผลเสียต่อระบบการศึกษาของเรา

เรื่องของการจัดหา supply ให้เพียงพอกับ demand ตรงนี้ก็เป็นอีกจุดหนึ่ง ปัจจุบันนี้ผมเชื่อว่า supply ต่าง ๆ มันเพียงพอกับ

demand โรงเรียนประถมของเราที่มีมากพอ โรงเรียนมัธยมของเรา
 มีมากพอ มหาวิทยาลัยของเราก็มีมากพอ เพียงพอที่จะให้ทุกคนมี
 โอกาสที่จะเรียน แต่ความแตกต่างที่ยังมีอยู่นั้นมันเป็นความแตกต่าง
 ของคุณภาพ โรงเรียนประถมของเรายังมีคุณภาพที่แตกต่างกัน มัธยม
 ก็แตกต่างกัน อุดมศึกษาก็แตกต่างกัน ถ้าหากเราแก้ปัญหาเรื่อง
 คุณภาพ ความแตกต่างทางด้านคุณภาพของโรงเรียนมัธยม ประถม
 แล้วก็อุดมศึกษาให้ได้มากกว่านี้ การแข่งขันก็คงจะมีน้อยลง

จุดสุดท้ายผมคิดว่าเรื่องของการแนะแนวในโรงเรียนตั้งแต่
 มัธยม แล้วก็ต้องสืบจนถึงประถมศึกษาที่มีความสำคัญมาก เรา
 ต้องการให้คนนี้ได้รู้ว่า ในการศึกษาที่เราต้องการที่จะพัฒนาอย่าง
 อาจารย์ เสน่ห์ ได้พูดไว้จะครับ *ภูมิธรรม สมรรถนะ และการ
 ดำเนินชีวิต* เพื่อความสุขในการดำเนินชีวิตในครอบครัว ในประชาคม
 และในสังคม ไม่ต้องการที่จะให้ไปเป็นบันไดจारा และความสำเร็จ
 ในอาชีพ ความสำเร็จในชีวิตนั้นไม่ได้อยู่ที่ว่าเราเป็นหมอ วิศวกร หรือ
 จะต้องจบมหาวิทยาลัยเท่านั้น เราสามารถประสบความสำเร็จในชีวิต
 ได้ถ้าหากว่าเราได้งานที่เราถนัด และเราได้ทุ่มเทสิ่งต่าง ๆ ที่เรามีให้
 กับงานที่เราทำคือถ้าหากว่าการแนะแนวในโรงเรียนทำได้ดี การแข่ง
 ขันแบบที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ก็คงจะมีน้อยลง ท่านอาจารย์ที่เคารพ
 ครับ สิ่งที่ผมอยากจะนำมากราบเรียนเสนอท่านอาจารย์เพื่อลองพิจารณา
 ก็มีเพียงเท่านี้ครับ ขอขอบคุณมากครับ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชกุลพลเมือง

ขอบคุณมากค่ะ ท่านศาสตราจารย์ ดร. ชัยพรก็ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาแพ็ค์ดออก ซึ่งท่านเชื่อว่ายังมีอยู่ แต่ท่านเห็นว่าจะค่อย ๆ ลดน้อยลงจนในที่สุดอาจจะหมดลงไปก็ได้ ๕ ๕ ๕ ๕ อยู่กับตัวแปรสำคัญอันหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในสังคมไม่ให้ยึดถือว่าจะต้องผ่านบันไดคาราของการศึกษาไปเพื่อ “ความสำเร็จของข้า” แต่ผู้เดียว ท่านวิทยากรก็ได้มองภาพกว้าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องระบบการศึกษาแบบแพ็ค์ดออกแล้วนะคะ เรากก็ได้ฟังความคิดเห็นของอาจารย์ในคณะครุศาสตร์มาท่านหนึ่งแล้ว ก็อยากจะขอเปลี่ยนแปลงบรรยากาศขอรับฟังความคิดเห็นของท่านอาจารย์ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์สักนิดหนึ่ง ในทววรรษะของท่านนี้การศึกษาแบบแพ็ค์ดออกมีจริงหรือไม่ ท่านเห็นว่ามีส่วนเหตุปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดระบบการศึกษาแบบนั้นขึ้นมา ขอเชิญค่ะ ๕๕

รองศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

ท่านผู้เป็นประธาน คณาจารย์ที่เคารพ ก่อนอื่นผมอยากจะกราบเรียนว่าโครงสร้างทางสังคมไทยในปัจจุบันนี้เป็นโครงสร้างที่แปลกประหลาด ผมเองอยากจะยืมคำพูดของ มาร์กส ซึ่งสมัยหนึ่งไปศึกษาที่ประเทศอังกฤษ ท่านตะโกนออกมาว่าการศึกษาคือเครื่องมือของรัฐบังคับให้ประชาชนเป็นคนใช้ของรัฐที่ซื่อสัตย์ การศึกษาผูกพันมนุษย์เข้าไปอยู่ในมหาวิทยาลัยเพื่อป้องกันกรว่างงาน หรือผูกกันอีก

นัยหนึ่งก็คือ การศึกษาทำให้คนไปว่างงานอยู่ในมหาวิทยาลัย เพราะรัฐไม่สามารถจะหางานให้คนทำได้หมดเพราะฉะนั้นจึงเปิดมหาวิทยาลัยวิทยาลัยขึ้นมามากมายก่ายกองเพื่อให้คนไปว่างงานในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้การศึกษาคือเงื่อนไขสำคัญที่สุดที่จะพัฒนาบุคคลที่ได้เปรียบที่สุดคนในสังคมให้ได้เปรียบมากยิ่งขึ้น ถ้าจะพิจารณาตามประเด็นที่มาร์คสกล่าวเอาไว้

ผมจึงอยากจะวกเข้ามาสู่ประเด็นของท่านศาสตราจารย์ เสน่ห์ ที่ท่านกล่าวว่า การศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ถ้าหากเรามองดูเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์แล้วจะเห็นว่าพระพุทธเจ้าหลวงนั้นตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ในการเตรียมคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเพื่อรับใช้ชาติบ้านเมืองหรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือว่า การศึกษาคือการสืบต่อชาติ ภาษาและวัฒนธรรม หลังจากนั้นเป็นต้นมาเราจะเห็นว่ารูปปรีรามิดได้เกิดขึ้นหรือรูปเจดีย์ได้เกิดขึ้นในสังคมไทย มีการพัฒนาการศึกษาขึ้นมาเรื่อยๆจนมีการปฏิวัติ ๒๔๗๕ เกิดขึ้น การศึกษาใน ๒๔๗๕ นั้นคือการเกิดขึ้นของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือทางประชาธิปไตยเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน มวลชนได้มีโอกาสเข้ามารับการศึกษามหาวิทยาลัย แต่การศึกษาทั้ง ๒ ระบบนั้นก็ยังทำให้คนในชาตินั้นยังมีลักษณะที่เป็นรูปปรีรามิดที่สามารถหางานทำได้ในปีรามิดนั้น ท่านลองมองดูกระดานที่ผมเขียนไว้ที่ไม่ค่อยชัดเจนนัก บนกระดานขาวนั้นจะเห็นว่ารูปปรีรามิด

ดังกล่าวนั้นจะมีคนที่รับเตรียมบุคคลขึ้นไปทำงานให้รัฐนั้นเพียงพอ
 เสมอมา แต่ถ้าหากเราจำแนกสังคมไทยออกเป็นรูปทางเศรษฐกิจแล้ว
 จะเห็นว่ารูปที่ ๑ คือ เราให้การศึกษาประชาชนที่เป็นชาวไร่ชาวนานั้น
 หรือภาคเกษตรนั้นที่มีอยู่ถึง ๗๕ % นั้นน้อยเหลือเกิน ตรงนี้เองที่ท่าน
 ศาสตราจารย์ เสน่ห์รำพึงรำพันอยู่ตลอดเวลาว่าความเสียเปรียบหรือ
 แพ้คัดออกมันอยู่ตรงนี้ ภาคเอกชนหรือภาคของประชาชนในชนบท
 นั้นมิได้รับการศึกษาเอาใจใส่อย่างเพียงพอ จะแข่งขันก็แข่งไม่ได้ถ้าเปิด
 ให้ได้มาแข่งขันหรือเปิดให้ลูกชาวไร่ชาวนาอย่างสมบูรณ์ ดอกโทสง นี้
 มาแข่งขันบ้างเราก็จะแข่งขัน แต่บังเอิญสังคมนี้ไม่ได้เปิดให้ลูกชาวไร่
 ชาวนาได้มีโอกาสเข้ามาแข่งขัน เมื่อ ๒ ปีมานี้มีข่าวว่าจุฬาลงกรณ์-
 มหาวิทยาลัยได้มีการประกาศจะให้ทุนนักศึกษารัฐศาสตร์ ๑๒ ทุนซึ่ง
 เป็นลูกชาวนา ปรากฏว่าจากการสำรวจวิจัยไม่มีลูกชาวนาสักคนหนึ่งเลย
 ในคณะ เมื่อเช่นนั้นจุดตรงนี้ต่างหากซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่จะ
 เกิดความขัดแย้งในสังคมในปัจจุบัน ผมเชื่อมั่นว่าคนที่มั่งคั่ง คนที่
 มั่งมีนั้นมีโอกาสได้ศึกษาและได้รับการศึกษาดี เพราะคนเหล่านั้นมี
 โอกาส เมื่อมีโอกาสก็มีอาหารดี ครูดี มีหมอดี หมอดีก็มีสาริตดี
 สาริตดีจุฬาลงกรณ์ดี เมื่อเป็นเช่นนั้นการต่อสู้แย่งชิง เพื่อมาสู่สถานที่
 แ่งนั้นจึงเป็นไปอย่างรุนแรง ถึงปัจจุบันนี้เราจะเห็นว่า ๑๐๐ ละ
 ๕๘ % สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ซึ่งเป็นลูกของพ่อค่านายทุนที่อยู่ใน
 กรุงเทพมหานคร ที่อยู่ในภาคกลาง ๕๘ % ลูกของข้าราชการอย่าง

ศาสตราจารย์ เสน่ห์หรือพวกเราที่นั่งอยู่ตรงนี้เพียง ๒๓ % หรือ ๒๔ % เท่านั้นที่สามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้ ที่เหลือเป็นลูกกรรมกรลูกพ่อค้า ทาบเร่ชะ ๘ % ลูกชาวไร่ชาวนาเพียง ๑ คนครั้งเท่านั้นที่จะมีโอกาสเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐ ผมหมายถึงมหาวิทยาลัยปีคี่ นี่คือสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเป็นเช่นนี้กระทรวงผมจึงอยากจะกราบเรียนต่อมาว่า การศึกษานานแม้จะเป็นการสร้างศักยภาพของมนุษย์ หรือสร้างมนุษย์ที่มีศักยภาพก็ตาม แต่ที่ศักยภาพของมนุษย์ได้ถูกสร้างขึ้นเพียงคนจุดเดียวเท่านั้น คือจุดที่อยู่ภาคกลาง จุดเล็กที่สุดของประเทศชาติ หรือจุดที่มีประชาชนเพียง ๑๓-๑๔ ล้านคนเท่านั้น เมื่อเหตุผลกลไกเป็นเช่นนี้เราจำเป็นจะต้องมาวิเคราะห์ถึงสถานภาพของสังคมไทยในปัจจุบันนี้ว่า สังคมไทยกับการศึกษาไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นการศึกษาเพื่อใคร กระทรวงเห็นกับท่านศาสตราจารย์ เสน่ห์ ที่ท่านได้พูดตรง ๆ ออกมาว่าถ้าเป็นผม ผมจะพูดว่าการศึกษาไทยถึงจุดจุดตันทางการศึกษาแล้ว การศึกษาไม่ออกตันแน่แต่ประชาชนที่ได้รับการศึกษาออกตันแล้วไปไหนไม่รอดแล้ว มีลักษณะพายเรือในอ่าง

มีการวิจัยของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ได้ทำการวิจัยนักศึกษาที่มาศึกษาต่อปริญญาโท ณ สถาบันบัณฑิตศึกษา นำนักศึกษาจากทุกสถาบันมาวิจัยปรากฏว่าจุฬาลงกรณ์ก็ดี ธรรมศาสตร์ก็ดี มหิดลก็ดี เกษตรก็ดี ไม่มีความแตกต่างกันจากมหาวิทยาลัยเปิดหรือวิทยาลัยครูที่เข้ามาเรียน มีสมรรถนะ มีศักยภาพเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นหน้าที่

ลงไปในปัจจุบันนี้ต่อหัวนั้น แม้ว่าจะทุ่มเทลงไปในมหาวิทยาลัยของรัฐ บางแห่งสูงสักเพียงใดก็ตาม ผลที่ออกมานั้นไม่แตกต่างกันเลยในด้าน ความรู้ความสามารถ ผลการวิจัยนี้ได้วิจัยเพิ่มเติมมาโดยศาสตราจารย์ ฝรั่งท่านหนึ่ง จากมหาวิทยาลัยนิวยอร์กมาศึกษาต่อจากที่สถาบัน บัณฑิตฯ ทำการวิจัยนั้นว่า นักศึกษาเปิดและนักศึกษาปิดไม่มีความ แตกต่างกันทางวิชาการนั้นจริงหรือไม่ เขาได้ทำการศึกษา ผลปรากฏ ออกมาเช่นเดียวกันว่าในปัจจุบันนี้ไม่มีความแตกต่างกัน

เพราะฉะนั้นประเด็นนี้ จุดนี้ผมจึงอยากจะพูดว่าสังคมไทย นั้นแทนที่จะเรียกว่าเป็นสังคมสัมฤทธิ์ผลหรือประสิทธิผลนั้น ควรจะ เรียกว่าสังคม เป็นสังคมข่าวสาร เป็นสังคมที่เราสามารถจะเปลี่ยน สื่อสารจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ว่าการ สื่อสารในปัจจุบันนั้นสามารถสร้าง ประชาชนในชาติให้มีสมคูลหรือมี ความสมคูลจริงหรือไม่ ถ้าหากเรามองดูบนกระดานคำจะเห็นว่าในภาค อุตสาหกรรมนั้นเราให้การศึกษาในภาคอุตสาหกรรมเพียง ๒๓ % ใน อุตสาหกรรมที่เราลงทุนในปัจจุบันลงทุน ๒๓ % มีคนไม่กี่คนเราลงทุน มหาศาลในการให้การศึกษาบุคคลเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็น จีบั๊กก็ตาม นิคั กก็ตาม Maxcrow Microw M.B.A. ที่จัดขึ้นมาตามสถาบันต่าง ๆ นั้น ที่สอนกันมาในปัจจุบันนั้นสอนเพื่อไปปรับใช้ชนชั้นที่ได้เปรียบในองค์กร การ ซึ่งมีไม่กี่แห่งได้รับผลประโยชน์จากคนเหล่านี้และมหาวิทยาลัยบางแห่ง จ้างอาจารย์จากต่างประเทศที่มีความรู้ความสามารถมากินเงินเดือน

แพ่งที่สุดทั้ง ๆ ที่คนเหล่านั้นไม่มี Experience ในการค้าขาย ท่านชิน ไสภณพานิชไม่เคยไปศึกษาที่ไหน ท่านก็เป็นนักการค้า นักการคลังที่ยิ่งใหญ่ของประเทศ เราก็น่าจะดูศักยภาพ หรือศักยภาพอันนี้ของประเทศไทยให้ดีกว่าเรานั้นพร้อมที่จะช่วยตัวเองได้หรือยัง การพึ่งพาตนเองของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนั้นพร้อมที่จะพึ่งพาตนเองได้หรือยัง หรือว่าเรายังจะพึ่งพาต่างประเทศอยู่เหมือนที่พูดมาเมื่อเช้านี้ ในการลอกเลียนตำราฝรั่งมาเรียนทั้งคัน ซึ่งเราก็เป็นอย่างนี้ในปัจจุบันนี้ เมื่อเรามาพิจารณาจุดจุดของอุตสาหกรรมแล้วเรามาดู การบริการที่เราใช้ ๑๒% เราลงทุนเพื่อบริการใน ๑๒% ใน ๑๒% นั้นก็เกิดขึ้นจากลูกค้าของลูกค้าของเราที่จบจากมหาวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยรับใช้ในภาคบริการ ในภาคบริการนั้นเราจะเห็นว่ามีการไม่มากมายนัก (ผมพูดเสียงดังหน่อยขอโทษ ท่านจะไม่ได้หลับไปด้วย นึกว่าคุยกันก็แล้วกัน ผมพูดเสียงดังเสมอเพราะว่าเป็นนิสัยของคนบ้านนอก พูดดัง ๆ ที่จริงแล้วเทคโนโลยีก็มีช่วยแล้ว แต่ว่ากลัวจะไม่ได้ยิน เพราะว่าเทคโนโลยีทำให้คนหูหนวกเป็นจำนวนมากอีกเหมือนกัน) เพราะฉะนั้นผมคิดว่าการศึกษาเป็นการเสริมสร้างศักยภาพทางกายภาพและจิตภาพ เราให้การศึกษาในปัจจุบันนี้เพื่อหวังว่าเราจะรับใช้สังคมของเราให้ดีที่สุดก็คือภาคที่เราเรียกว่า การวิจัยเพื่อการพัฒนา ตรงนี้เองที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้พยายามที่จะทำการวิจัยค้นคว้าเพื่อที่จะหางานให้ทีมงานทำมากที่สุดที่จะทำได้ แต่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งว่า

สภาพการณ์ทางสังคมไทยนั้นก็เหมือนกับที่ท่านอาจารย์เสนห์ ท่านได้พูดแล้วว่าแม้ว่าเราจะพยายามให้ประเทศไทยเป็นชาติอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้คนส่วนมากก็ยังอยู่บ้านนอก ยังอยู่ชนบท อำนาจซื้อของชาวชนบทมีไม่มากนัก เมื่ออำนาจซื้อไม่มี คนเหล่านี้จะมาได้บันไดถาวรอะไรกับท่าน เขาไม่มีปัญญาจะไต่แล้ว ท่านไต่ของท่านเอง ผลัดกันไต่กันเอง สมมติกันเอง แม้แต่ปัจจุบันนี้การศึกษาในประเทศไทยก็ไม่รับรองซึ่งกันและกัน ผมจะย้ายจากจุฬาลงกรณ์ไปอยู่ธรรมศาสตร์ก็ไม่ได้ จะย้ายจากธรรมศาสตร์ไปอยู่มหิดลก็ไม่ได้ จะย้ายจากมหิดลไปอยู่โคราชก็ไม่ได้ นี่คือระบบการศึกษาของประเทศไทยที่แบ่งกันอยู่แบ่งกันทำ ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ ผลสุดท้ายบ้านเมืองของเราก็เป็นอย่างนี้ เมื่อเป็นเช่นนั้นที่ท่านอาจารย์ท่านบอกว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเมืองที่มีคุณภาพที่กำหนดนโยบายให้เกิดองค์กรใดองค์กรหนึ่งขึ้นมาซื้อว่าองค์กรรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาชั้นสูงของประเทศ เราจะต้องมาวิเคราะห์กันจริงๆ ว่าการศึกษาที่เปิดขึ้นมามากมายในปัจจุบันมันเป็นไปเพื่อการศึกษา เพื่อความเชี่ยวชาญจริงหรือไม่ หรือเป็นไปเพื่อให้เรียนรู้ไปวัน ๆ หนึ่ง เพื่อไปแข่งขันกับเขา ดังกรณีผมไปเรียนเทคนิคที่โคราชแล้วมาสอบแข่งกับวิศวะจุฬาฯ มันก็สู้ไม่ได้ เราจึงมีคนว่างงานมหาศาลอาจจะเพราะรู้ไม่จริง ผมเคยถามนักศึกษาที่เรียนมนุษยศาสตร์ว่า หนูเรียนอะไรบ้างมนุษยศาสตร์ เขาบอกว่าเรียนภาษา ผมถามว่าภาษานะภาษาอะไร ภาษาอังกฤษ

คุณพูดได้มัย เขียนได้มัย โต้ตอบภาษาฝรั่งได้มัย เป็นล่ามได้มัยเมื่อจบปริญญาแล้ว ตอบ “ไม่ได้” อ้าววิชามนุษยศาสตร์ ก็คือทำมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ไม่เห็น จะต้องมาเรียนผมว่าอย่างนั้น วิธีทำมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ไม่ต้องมาเรียนให้เสียเวลา เดินโซ่วไปเดินโซ่วมาแล้วได้ปริญญา ก็เอารูปไปติดไว้ที่คือสภาพการศึกษาในปัจจุบัน แต่เราไม่พูดกัน เราไม่กล่าววิจารณ์กัน คนไทยนี่นิสัยคือไม่กล่าววิพากษ์วิจารณ์กัน ใครจะทำอะไรก็ทำเฉย ใครจะเอาปริญญาไปให้ถึงห้องก็เฉย ใครจะมีชั้นเรียน ไม่มีชั้นเรียนกิติ ใครจะมีชั้นเรียนแล้วไม่มีคนเรียนกิติ นี่คือสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบันนี้

เพราะฉะนั้นเมื่อมันเป็นอย่างนั้นแล้ว กระทบเองจึงอยากจะทราบเรียนว่าสภาพการณ์การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ว่าภาคใดส่วนใดของประเทศที่สูญเสียผลประโยชน์มากที่สุด ที่ขาดการศึกษามากที่สุด คือชาวชนบท และชาวชนบทนั้นเป็นคนหมู่มากของประเทศ ทำอย่างไรเราจึงจะมีการบริหารการศึกษาที่มีคุณภาพมากกว่านี้ ผมติดใจอยู่ตรงนั้นว่าทำอย่างไรเราจึงจะทำการศึกษาของเราให้เป็นไปตามแผน ๕ ที่บอกว่ารัฐบาลจะกระจายการศึกษาชั้นสูง ออกสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ในแผน ๕ นี้แผน ๖ ก็มาแล้วก็ยังไม่กระจาย มีกระจายเหมือนกัน กระจายทางวิทยุกระจายเสียง กระจายโดยการส่ง paper ไปให้คนอ่านก็จ่ายเหมือน กับศูนย์บัญชาการศึกษาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้เรายังมีมหาวิทยาลัยอย่างรามคำแหงนั้นดีมีความรู้ ความสามารถเก่ง แต่เสียตรงที่มีประชากรมากเกินไป ผมอยากจะทราบเรียนว่ามัณฑุติธรรมใหม่ที่จะเอาพี่น้องผมจาก ๔ ภาค มาเข้าบ้านราคาแพงอยู่ที่ติดกับรามคำแหงแล้วก็เสียเงินมหาศาลเรียนในมหาวิทยาลัย การเรียนรัฐศาสตร์ก็ดี สังคมศาสตร์ก็ดี บริหารธุรกิจก็ดี เทคโนโลยีก็ดี เรียนที่โคราชก็ได้ เรียนที่อุบลก็ได้ ถ้าเรามี Campus เล็ก ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปอยู่ตรงนั้น หรือของธรรมศาสตร์ไปอยู่ตรงนั้น แล้วเราก็ส่งอาจารย์ของเราไปสอน ไปบรรยายแต่มี Campus ที่สามารถบริหารได้ ให้ลูกชาวไร่ชาวนามาอยู่วัดมีเงินเดือนเดือนละ ๒๐๐ บาท เอาข้าวมาหุงกินเอง หออะไรมาทานเอง อาศัยวัดอยู่หรือรวมกันเข้าบ้าน ๑๕๐ บาทก็สามารถเรียนจบมหาวิทยาลัย สามารถเรียนในต่างจังหวัดได้ แต่ว่าเพราะความคิดที่เป็นทุนนิยมของเราเองจึงเอาคนยากจนนั้นมา ทำให้คนมั่งคั่งในกรุงเทพฯ ฯ นี้มั่งคั่งยิ่งขึ้น เขาเหล่านั้นก็ยังเดือดร้อนยิ่งขึ้น ลำบากยิ่งขึ้น ชายไร่ชาวนายิ่งขึ้นเดือดร้อนเหมือนคนไปซาอู ฯ ไม่ผิด ส่งลูกมาเรียนที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ฯ แทนที่จะได้ปริญญา คุณแม่บอกว่าได้หลานกลับไปนี่คือสภาพความเป็นจริงส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยไทยในปัจจุบันเมื่อเป็นเช่นนั้นจะทำอย่างไร ในปัจจุบันนี้ประชากรในโลกก็เพิ่มถึง ๕,๐๐๐ กว่าล้านแล้วเรายังจะสนับสนุนให้หนุ่มสาวเรามาสร้างลูกสร้างเต้าให้มากมายยิ่งขึ้น หรือว่าเราจะมีรูปแบบการศึกษาที่ดีกว่านี้

ผมไม่พูดว่าการศึกษานั้น จะต้องมีการแข่งขันกัน อย่าง โหน้น
 อย่างนี้ ทุกคนทราบ ผู้ปกครองทุกคนนั่งอยู่ตรงนี้ทราบ ทุกคนนี้เป็น
 โรคประสาทเพราะลูก บางคนจะมาทำงานได้ต้องไปส่งลูก ต้องไปส่ง
 ลูกเรียนกวดวิชา พ่อแม่จบปริญญาเอกก็สอนไม่ได้ ในปัจจุบันนี้ต้อง
 ให้ไปกวดวิชา กวดแล้วกวดอีก เวลาลูกไปสอบเข้า ม.๑ พ่อแม่ตื่นเต้น
 ตีใจตื่นก่อนลูกลืมกินข้าว ลูกกินข้าวแล้วพ่อแม่ยังไม่ได้อีกก็พาลูก
 ไปนั่งสอบ สอบแล้วสอบไม่ได้อีก ลักษณะสารทักตี ลักษณะเตรียม
 อุดมศักดิ์ ลักษณะอะไรก็ดี เป็นลักษณะซึ่งมันเป็นอย่างนี้ มันเป็น
 อย่างที่ไม่ค่อยจะดีในสายตาของชนชั้นที่เขาเสียเปรียบ แต่ดีในฐานะ
 ที่พวกเราเป็นผู้ได้เปรียบ ถ้าเป็นอาจารย์พากย์เข้าสารทักตีสบายอย่าง
 นี้ แต่อาจารย์นักก็ไม่มีทางจะเข้าได้อย่างนี้ ถ้าเป็นอาจารย์เกษตรก็
 สามารถเข้าเกษตรได้สบาย ไม่มีทางเป็นอย่างอื่น ถ้าเป็นคนอื่นก็เข้าไม่ได้
 อย่างนี้ดิฉัน ธรรมชาติต่อไปก็จะเป็นแบบนี้เพราะว่ากำลังจะเปิด
 สารทธรรมศาสตร์ขึ้นมา เราต่างคนต่างทำกัน ต่างคนต่างอยู่

ในปัจจุบันนี้เราจะพูดกันตรง ๆ อย่างนี้ เมื่อพูดตรง ๆ
 อย่างนี้จะแก้ได้ว่า ต่อไปนี้การศึกษาของประเทศนั้น ผมมองอย่างนี้ว่า
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในฐานะท่านเป็นพี่ใหญ่ พี่เอื่อยที่มีการศึกษา
 ดีที่สุดนั้นน่าจะลดปริญญาตรีทุกสาขาลง เน้นไปยังการสอนปริญญาโท
 ปริญญาเอก และวิจัย ในปัจจุบันนี้ที่เราจะช่วยชาติบ้านเมืองได้ ผมคิดว่า
 ว่าธรรมวิทย์ก็คือ การวิจัยธรรมหรือวิจัยวิชาการ การวิจัยนั้น วิเศษ

คนหนึ่ง หมอคนหนึ่ง และวิทยาศาสตร์คนหนึ่ง อาจจะวิจัยลมเอาลมไปขายทั่วโลกได้ และเป็นมหาเศรษฐีได้ถ้ามีความสามารถ อาจจะเอาพลังแสงอาทิตย์มาใส่ขวดแล้วไปขายทั่วโลกได้ถ้ามีความสามารถ อย่างนี้ต่างหากที่เราต้องการ หรือสามารถคิดแรงแยุเรเนียนขึ้นมาเอาดินผสมอะไรแล้วเป็นยุเรเนียนขึ้นมาแล้วไปขายทั่วโลกได้ เราต้องการอย่างนี้ และผมเชื่อมั่นว่าสมรรถนะศักยภาพของคนไทยที่จะทำอย่างนี้ยังมีอยู่ในประเทศไทย แต่บังเอิญรัฐบาลท่านให้เป็นเงินสร้างตึก แต่อุปกรณ์ไม่ให้หรือให้คน แต่ไม่ให้เครื่องมือ ให้เครื่องมือแต่ไม่ให้เป็นลักษณะของสังคมไทย เมื่อมี Computer ใหม่ ๆ ขึ้นมาก็ประกาศว่ามี Computer ซือ Computer อยู่อย่างนี้ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นผมเองจึงอยากจะฝากนักการศึกษาทั้งหลายว่าท่านอย่าลุ่มหลงในเป้าหมายของท่าน ส่วนการวัดผลการวัดของคนนี้วัดจิตใจไม่ได้หรอก วัดสมรรถนะ-ภาพความสามารถของมนุษย์วัดไม่ได้ ท่านวัดได้เพราะท่านกำหนดเอง ท่านกำหนดว่า $A = 10$ $B = 8$ $C = 6$ ท่านกำหนดเองแล้วท่านก็หาว่ามัน Varied หรือไม่ Varied หาไปหามากด Computer Computer ออกมาอย่างนี้ว่ากันไปตาม Computer แล้วอธิบายไปตามนั้นท่านบอกถูกต้องอันที่จริง peak ของมนุษย์ peak ความสำเร็จสูงสุดของมนุษย์นั้นมิได้เกิดหลายครั้งในชีวิต มันอาจจะมี ณ จุดใดจุดหนึ่ง บางคนอาจจะเรียนหนังสือเก่งมากตอนเด็ก ถึง ม. ๖ สมองหมดเลย ต่อไม่ได้ บางคนเรียนได้อันดับ ๑ ในประเทศไทยไป MIT เพื่อน

ผมไปถึง MIT อาจารย์ฝรั่งบอกว่า ให้เธอพักผ่อนนุ่ท่องจำมาก สมมยนี้จำทั้งนั้น หยคพักผ่อน ๔ ปีจึงเรียนต่อได้ บางคนสอบ ม. ๘ ที่ ๑ ในประเทศไปบริหารประเทศล้มเหลว ทำให้ทรัพย์สินของประเทศชาติสูญเสี่ยหายนะ ข้อเสี่ยงเกี่ยรติยศก็อย่างนั้น เพราะฉะนั้นหยคชะที่หนึ่ง ที่ยกย่องว่าคนนี้เก่งคนนั้นไม่เก่ง ทุกคนเก่ง แต่เก่งตามสมรรถนะ ตามความสามารถ ตามความถนัดของพวกเขา ถ้าเมื่อใดนักวิชาการบอกว่าคนเก่งตามสมรรถนะ ตามความสามารถของเขาแล้ว ผมจะเชื่ออย่างนั้น เพราะว่าคนที่เกิดมานั้นแตกต่างกัน เพราะการศึกษาไทยยังไม่มาสู่จุดนี้ การศึกษาไทยยังบอกว่า ถ้า A คือเก่งนะ เกียรตินิยมอันดับ ๑ นะ เกียรตินิยมอันดับ ๒ นะ ยังติดกันอยู่อย่างนั้น ถ้าคิดอย่างนี้ก็จะไปอย่างนี้อีกนาน

เพราะฉะนั้นที่ผมพูดมาในวันนี้ กระผมอยากจะสรุปประเด็นของท่านศาสตราจารย์ เสน่ห์ ที่ท่านพูดว่าท่านก็อยากจะให้เราเข้าใจที่ท่านพูด แต่ว่าท่านก็เป็นผู้ที่มีการศึกษาดี เวลาพูดท่านก็สุภาพ เพราะท่านจบมาจากอังกฤษคือความเป็นอังกฤษของท่านนี้ยังมีอยู่ ออกชบบริสดี เมื่อท่านติอะไร ท่านก็ติแบบผู้ใหญ่แต่ผมนี้เป็น Oxtemple วัววัตินั้นะชะ ก็จะถูกตรง ๆ ออกมาเลยว่า ท่านบอกว่าในปัจจุบันนี้การศึกษาของพวกเขาเรานั้นนี้ขาดคุณธรรมจริง ผมยอมรับว่าจริง คนที่โกงประเทศชาติในปัจจุบันนี้เป็นคนมีการศึกษาดี ชาวไร่ชาวนาเสี่ยภาษีมากที่สุด คนมีเงินมากที่สุดเสี่ยภาษีไม่มาก คนมีการ

ศึกษาที่จบไปจากมหาวิทยาลัยของท่านนี้แหละ จบไปจากสถาบันของผมนี่แหละ จบจากจุฬา ธรรมศาสตร์นี่แหละ เป็นบุคคลที่มีสภาวะสถานะส่วนหนึ่งที่น่าไปสูการคัดกรองชาติบ้านเมือง พุดตรง ๆ อย่างนี้ และประการที่ ๒ และคนเหล่านี้ไม่ถูกสอนจริยธรรมไม่มีจริยธรรม ขาดคุณธรรม เขาสอนว่า ถ้าไปอยู่บริษัทใดให้โกงหรือไม่โกงก็ได้ ทำให้บริษัทนั้นกำไรให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ในเมื่อคุณทำให้บริษัทใดบริษัทหนึ่งมีกำไรมากที่สุด บริษัทอื่นก็ขาดทุนจริงมั๊ยครับ เมื่อบริษัทอื่นขาดทุนมันก็คือการโกงแล้วครับ อย่างอาจารย์บางท่านที่อยู่ใ้ในนี้อาจจะมาจากเตรียมอุดมไปรับเอาเด็กเก่งที่สุดของประเทศมาอยู่กับท่านแล้วบอก แหมโรงเรียนฉันดีงี้ ก็ท่านไปเอาลูกหลานที่เก่ง ๆ เขามา ท่านเลี้ยงเองสิ ถ้าดีเลี้ยง ม. ๑ ม. ๒ เองสิ มีคนกล้าพูดอย่างนี้มั๊ย เลี้ยง ม. ๑ ม. ๒ ม. ๓ ม. ๔ เองสิ อย่าไปเอาลูกชาวบ้านเขามา เมื่อเอาลูกชาวบ้านเขามา ผมเก่ง คุณไม่เก่ง นี่ลักษณะของคนไทยเป็นอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วการต่อสู้ก็เกิดขึ้น เมื่อการต่อสู้เกิดขึ้นท่านสมองดีกว่า ผมสู้ไม่ได้ผมก็ปล้นเอา นี่เมื่อผมปล้นเอาก็เดือดร้อน แหมสังคมไทยเดี๋ยวนี้ทำไมอาชญากรรมมันเยอะ ลูกหลานผมสู้ไม่ได้ใช้สติปัญญาหากินกับฝรั่งไม่ได้ ผมก็ขายตัวเองกิน ทำไมจึงขายตัวเองกิน ก็ผมไม่มีปัญญานี้ก็ขายตัว นี่ลักษณะสังคมเป็นเช่นนี้

เพราะฉะนั้นผมเองจึงบอกว่าความผิดพลาดคงจะอยู่กับท่านอาจารย์ใหญ่ทั้ง ๒ ท่านที่เป็นศาสตราจารย์ทางวิชาการการศึกษา ผมอยากจะให้ท่านหาวิธีวัดที่ดีที่สุด แล้วฝากให้พวกกระผมทราบด้วย

ว่าจะทำอย่างไร ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ผมเชื่อมั่นว่าอุดมการณ์การศึกษาไทยนั้นมีการหักเหไปแล้ว สังคมไทยเริ่มต้นจากสังคมเกษตร มีการศึกษาพุทธธรรมเสมอมา แล้วนำเอาธรรมะนั้น ไปใช้เพื่อสร้างสรรค์ชีวิตให้ศักยภาพมีสมรรถภาพให้อยู่ในโลกนี้อย่างเป็นสุข โดยไม่เบียดเบียนซึ่งกัน อันนั้นคือ Concept ของชาวตะวันออก และเมื่อเราไปลอกแบบของชาวตะวันตกมาแล้วเราก็เป็นชาวตะวันตก ในปัจจุบันนี้ ตะวันออกผสมตะวันตกเป็นหัวมงกุฎท้ายมังกร เราไม่สามารถว่าการศึกษาไทยภูมิปัญญาไทยอยู่ที่ไหน อันที่จริงแล้วท่านอาจารย์ เสน่ห์ ท่านก็ได้ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ปัจจุบันนี้ท่านเกษียณอายุแล้ว ท่านฟังจะมาพูดภูมิปัญญาไทยอยู่ที่ไหน ตอนนั้นท่านคงจะพูดต่อไปว่า ภูมิปัญญาไทยนั้นควรจะอยู่กับนักวิชาการไทย นักวิชาการไทยต้องพึ่งพาตนเอง นักวิชาการไทยต้องเสาะแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาของตนเองและนักวิชาการไทยต้องกล้าพูดว่าตะวันตกนั้นไม่แน่เสมอไป มิฉะนั้นแล้วเราก็คงจะเดินตามกันฝรั่งจนไม่สามารถที่จะเป็นตัวของตัวเองได้ และผลสุดท้ายเราก็แบกภาระลูกหลานที่จบมาร้อยละ ๖๗ % ที่ไม่สามารถมีงานทำ โดยเฉพาะคนจบจากสถาบันชั้นสูง ๖๗ % ไม่สามารถจะหางานทำได้ในปัจจุบันนี้ ท่านลองคิดดูเถอะ ในฐานะที่เป็นนักจิตวิทยาที่ดี นักศาสนาก็ดี นักวิชาการก็ดี นักการเมืองก็ดี เมื่อคนไร้การศึกษา ไร้งานทำแล้ว อะไรมันจะเกิดขึ้น ชีวิตทั้งชีวิตที่นักการศึกษาพูดอยู่ตลอดว่า การศึกษาเพื่อชีวิต การศึกษาคือความไพบูลย์ของชีวิต การศึกษาคือดอกไม้งามของชีวิตนั้นจริงหรือไม่

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชต์พลเมือง

สมกับเป็นอดีต ส.ส. เลยนะคะ ถ้าที่นี้เป็นโคราชบ้านนี้ ท่านได้รับเลือกตั้งไปอีกหนหนึ่งแล้วรู้สึกท่านได้พูดหลายประเด็นที่ฝากให้ท่านผู้ฟัง โดยเฉพาะทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ไม่ทราบว่าจะเกี่ยวกับประเด็นนี้ ต้องขออนุญาตศาสตราจารย์ทางการศึกษา โดยเฉพาะทางด้านการวัดและประเมินผล การวิจัยทางการศึกษาด้วย นะคะ ขอเชิญท่านศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรบ้างคะ

ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

ผมจะพูดอะไรเลยล้มหมดเลย เพราะว่าฟังเพลินรู้สึกตื่นเต้น และมีความสนุกทางปัญญา ประเด็นที่ผมอยากจะทำมี ๒-๓ ประเด็น ประเด็นแรกนี่คือมองภาพกว้าง ๆ ผมเห็นด้วยว่า สภาพของปัญหาที่จริงถ้ามองเชิงประวัติศาสตร์ การศึกษาไทยนี้ได้พยายามทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ดีของรัฐบาลแต่ไหนแต่ไร เป็นเครื่องมือที่ดีของนักการเมือง เพื่อให้ปกครองได้อย่างเรียบร้อย เป็นข้าราชการที่อยู่ในระเบียบวินัย เป็นเครื่องมือของนักเศรษฐศาสตร์ และผมคิดว่าจุดที่สำคัญมากจุดนี้ ก็คือว่านักศึกษาคงจะต้องประกาศอิสรภาพในเชิงอุดมการณ์ และแนวความคิดที่ท่านอาจารย์เสนอแนะ ผมเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ถ้าเรามีอุดมการณ์ที่ชัดเจนในการพัฒนาบุคคลให้เขามีคุณภาพทรงไว้ซึ่งความรู้ ซึ่งเห็นด้วยว่าน่าจะเอาภูมิธรรมขั้นนำหน้า เพราะว่าใน

ปัจจุบันนี้การศึกษาเน้นทางด้านพุทธิปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว การวัด
 และประเมินก็เน้นทางด้านพุทธิปัญญา เพราะฉะนั้นได้ปริญญาไปก็ได้
 ปริญญาจริงทางพุทธิปัญญา เขาไม่ได้รับประกันเรื่องภูมิธรรมเท่าไร
 หรืออก แม้ในปัจจุบันจะมีความพยายามในการที่จะเสริมสร้างคุณภาพ
 ในด้านภูมิธรรมมากยิ่งขึ้น จุดของการเสริมสร้างคุณภาพในแง่ของ
 ภูมิธรรมให้กับบัณฑิตหรือว่าลูกศิษย์ของเราเนี่ย ปัญหาอยู่ที่ว่าเรา
 พยายามตอบสนอง การตอบสนองในยุคหนึ่งเป็นสิ่งที่มองว่าเป็นสิ่งที่ดี
 แต่พอตอบสนองไปตอบสนองไปก็บอกว่าไม่มีงานทำ ก็มาว่าการศึกษา
 ว่า เอ๊ะ อะไรตอบสนองมาก เราพยายามที่จะลดการรับบัณฑิตลงแต่
 เรากลับได้ถูกเหตุผล และบันทึกทางการเมืองบอกว่าไม่ให้ลด อันนี้ผมก็
 ไม่เข้าใจเหมือนกัน ในฐานะที่เป็นนักการศึกษาคนหนึ่ง ผมคิดว่าทำ
 อย่างไรถึงความคิดทางการศึกษานั้น จะเป็นอิสระในการให้ทรรศนะ
 และถ้าพูดแบบนักวิจัยคือเป็นตัวแปรอิสระ ที่ผ่านมามาการศึกษาเป็นตัว
 แปรตามโดยตลอด เราทำหน้าที่ตามอย่างดี พอเกิดปัญหาขึ้นมา ก็บอก
 ว่า เฮ้ย... เรื่องอะไรมาตาม อันนี้ผมคิดว่ามันถึงยุค ถึงกาลสมัยแล้ว
 ที่จะต้องประกาศอิสรภาพ เป็นตัวแปรอิสระ การเมืองคงจะต้องมามอง
 เรา มาถามเราว่าจะเอาอย่างไรกันแน่ ทางเศรษฐกิจก็เช่นเดียวกัน นี้
 ก็เป็นจุดหนึ่งที่ผมคิดว่าต้องการนักวิชาการทางการศึกษา และก็กำลังใจ
 จากนักรัฐศาสตร์ที่มีความเข้าใจในการศึกษาในการผั่นักกำลัง เพราะ
 ถ้าเราจะโคตเด่นและยืนอยู่ผงาดไปอนุระบบแบบที่ท่านอาจารย์เสนอว่า

อีกประการหนึ่งที่ผมอยากมองก็คือเรื่อง *ของการว่างงาน* ผมยังมีจุดยืนว่าการศึกษามิ่าจะไปสนใจเรื่องการว่างงานมากมาย การว่างงานเป็นปรากฏการณ์ที่รัฐจะต้องสร้างงาน หน้าที่ของการศึกษาคือ การทำให้เขาเป็นคนดี ถ้าจะจัดการศึกษาให้ดีต้องทำความเข้าใจคำว่า “คนดีในสังคมไทย” ให้กระจ่าง เพราะไม่งั้นแล้วจุดหมายปลายทาง เอกลักษณ์ของคนไทยที่เราบอกว่าเป็นคนที่ได้รับการศึกษา เป็นผลผลิตจากระบบการศึกษาที่เราอุตสาหะคิดและทุ่มเทนี้ หน้าตาเขาจะเป็นอย่างไร เราพยายามพัฒนาเขาให้ดีที่สุด เป็นคนไทยที่ดีที่สุดในยุคปัจจุบัน และยุคอนาคต ผมคิดว่าถ้าเราทำหน้าที่อันนี้ปัญหาเรื่องการว่างงาน สำหรับคนที่มีคุณภาพนี้ไม่ใช่เป็นปัญหาของเขาหรอก และยังถ้าท่าน อาจารย์เสนห์ หมายถึงเขาเสริมสมรรถนะเขาพึ่งตนเอง มันก็ยิ่งชัดเจนในตัวเอง เพียงแต่ว่าคำถามก็คือว่าเราจะทำอย่างไรในการสร้างบัณฑิต หรือสร้างผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพเป็นคนที่มีความพร้อมนำหน้าวิชาการ ผมอาจจะต้องพูดอย่างนั้น ปัจจุบันนี้ผมรู้สึกว่าการที่เทคนิคกับนักทำที่อยู่คนละสำนัก คนหนึ่งก็ถนัดเทคนิคแต่ไม่ทำ คนทำไม่เทคนิค ไม่เคยแลกเปลี่ยนกันเลย ไปคนละทิศคนละทาง อันนั้นก็ก็เป็นปัญหา เพราะฉะนั้นผมว่าในเรื่องของเราอย่าไปต้นตระหนกเรื่องการว่างงานมากนัก แต่ที่น่าจะวิตกว่า ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพจริงหรือ และคุณภาพในความหมายที่แท้จริง

ประการต่อไป ผมคิดว่าระบบการศึกษาไทยก็ได้พัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ พยายามในแง่ของ *การเปิดโอกาส* ถ้ามองคุณสมบัติจะเห็นว่าเราเปิดโอกาสระดับประถมศึกษาร้อยละ ๙๗ ของประชากรวัยเรียนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา แต่แต่ละปัญหาเรื่องทรัพยากรอันจำกัด เราคงจะต้องถามว่าเราได้ลงทุนทางการศึกษาอย่างพอเพียง โดยเฉพาะเราลงทุนในทางการศึกษาของครูนี้อย่างเพียงพอจริงหรือ ซึ่งผมคิดว่าต้องทบทวนอย่างยิ่ง ในขณะที่ผมค่อนข้างจะมีความเชื่อว่าถ้าครูเป็นคนไม่ฉลาดเฉลียว ไม่เป็นคนดีอย่างแท้จริงแล้วละก็ การสร้างภูมิปัญญาให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยนั้นเป็นสิ่งที่เพื่อฝัน แล้วก็ไม่มีโอกาสเป็นจริงได้เลย และถ้ามาคิดตัวเลขสักชนิด ๓.๔% ของ GNP เป็นงบประมาณทางการพัฒนาซึ่งเป็นตัวเลขที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ เพราะฉะนั้นข้อจำกัดแบบนี้เองทำให้เป็นที่มาของการที่จะคัดเข้าคัดออก และว่าที่จริงทำให้มหาวิทยาลัยบางแห่งนี้เกิดขึ้นเพราะการเมือง เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดขึ้นเพราะการเมืองวิถีทางก็ต้องอยู่ด้วยการเมือง และคงจะไปด้วยการเมือง มันช่วยไม่ได้ สถานะต่าง ๆ เหล่านี้แหละผมคิดว่า เป็นสิ่งที่เราจะต้องยอมรับของการเกิดและก็พัฒนาให้มันอยู่ในครรลอง ผมมองว่าเรื่องของการว่างงานนั้นเป็นปัญหาของรัฐบาล ในส่วนที่เราจะช่วยให้บ้าง ถ้าเราสามารถผลิตได้มีคุณภาพผมยังอยากจะเสี่ยงผลิตคนที่มีคุณภาพเป็นคนดีให้สังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ถึงแม้ว่างานนั้นจะมีอยู่จำกัด แต่เขาจะเป็นผู้สร้างงานขึ้นมาเอง

อีกประการหนึ่ง คือ เรื่องของการศึกษากับเรื่องของ คุณภาพ โดยเฉพาะเรื่องของครูนี้ผมคิดว่าเป็นปัญหาที่น่าหนักใจ มากและเกี่ยวข้องกับเรื่องของการคัดเลือก คงจะมองคอดีที่คัดเลือกน้อย ว่าที่ผ่านมาในอดีตนี้เราเห็นว่าคนที่เป็นครุบาอาจารย์นั้นเป็นที่ ๑ ของ จังหวัด ที่ ๒ ไปเรียนรัฐศาสตร์ แต่ขณะนั้นกลับตาลปัตรจากหน้ามือ ไม่รู้เป็นหลังอะไรผมจำไม่ได้ นี่ก็เป็นสภาวะที่ชี้ถึงปัญหาวิกฤตการณ์ ในการสร้าง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และในวงการศึกษ จุณนี้ผมคิดว่าเป็นจุดที่จะต้องแก้ไข จะต้องใช้ภาพวิธีการในอดีตมา ช่วยเสริมสร้าง เรื่องของการคัดเลือก เห็นด้วยกับท่านอาจารย์ชัยพร ผมคิดว่าปัญหาอยู่ที่ว่าคัดด้วยคามยุติธรรม ด้วยระบบคุณธรรม หรือไม่ ถ้าเราคัดด้วยระบบเส้นสายหรือระบบอะไรต่ออะไรต่าง ๆ เหล่านั้นละก็ สิ่งที่ผมคิดว่าเป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน การกวาดวิชา ก็เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของระบบนี้ พาณิชยกรรมทางการศึกษา ถ้าขายไม่เฉพาะขายตัว ขายแม่กระทั่งข้อสอบซึ่งถือว่าเป็นความลับเรื่อง ความยุติธรรมเป็นหลักหนึ่งซึ่งสำคัญก็ขายกันออกหมด เพื่อให้ได้ เงินได้ทอง ทำไมคนในสมัยปัจจุบันนี้จึงอยากจะได้เงินได้ทองกันมาก นั้ก็จริงน่าจะให้ไปงานศพแล้วก็นั่งปลงว่าไม่เท่าไร มันก็เท่านั้น ไม่มีอะไรดีกว่านี้ น่าจะฝากข้อไว้กับแผ่นดินในฐานะที่เป็นคนไทยคนหนึ่ง มากกว่าที่จะมุ่งแต่แสวงหาปัจจัย มีท่านอาวุโสท่านแนะนำว่าคนในยุค ปัจจุบันนี้น่าจะควบคุม Output ให้ได้แล้วถึงจะแสวงหา Input อยู่ภาย ใต้ระบบคุณธรรมได้ ถ้าคนไทยในยุคปัจจุบันนี้ไม่ควบคุม Output

ก็พยายามจะแสวงหา Input ด้วยทุกวิถีทาง และในที่สุดแล้วก็อาจจะใช้วิธีที่ไม่ได้ถูกต้องตามหลักคุณธรรม และก่อนนั้นเองก็เป็นสิ่งที่เราเป็นห่วงว่าคนที่มีความรู้มาก ๆ แต่ขาดซึ่งคุณธรรมนั้น สิ่งที่เขาเป็นห่วงมากคือเป็นห่วงตำรวจคือตำรวจคงจะหนักใจมากกว่า จะจัดการกับโจรที่มีคุณภาพแบบนี้ได้อย่างไร

เรื่องของการคัดเลือกผมยังเชื่อว่าจะต้องมี ถึงแม้ว่าการศึกษาไทยเราจะเห็นว่าเราขยายฐานประถมศึกษา แล้วก็ไปขยายฐานอุดมศึกษาแปลกมาก น่าภูมิใจคนไทยทุกคนมีโอกาสเรียนอุดมศึกษาถ้าจบ ม.๘ หรือ ม.๖ เดิม แต่ปัญหาที่น่าคิดก็คือว่าในเชิงโอกาสมี แต่ว่าในเชิงของความเสมอภาค ในเชิงคุณภาพไม่ว่าจะวิจัยระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษาก็ตาม คุณภาพของการศึกษาของการที่เราจะได้รับการศึกษานั้นมันผันแปรตามท้องถิ่นตามภูมิภาค มันกระจายออกไปโดยที่ศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพมหานคร สถานะแบบนี้ก็เป็นกริ่งตุ๊กข้างเผือกออกจากป่าแล้วก็เปลี่ยนโฉมข้างเผือกให้เป็น ข้างพังหรือข้างเพรี้ย การศึกษาในปัจจุบันถึงแม้พยายามจะแก้ไข เช่น โครงการเพชรในตมนี้ หรือว่าโครงการสุขภาพ ชนบท โครงการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อะไรต่ออะไรต่าง ๆ นี้ก็พยายามจะชดเชยในการให้โอกาสกับคนในท้องถิ่น แต่ดูประหนึ่งว่าก็ยังไม่ประสบความสำเร็จนัก

เรื่องของการคัดเลือกผมอยาก จะพูดจุดที่เน้นภายในเวลาจำกัดนี้คือ เรื่องของระดับอุดมศึกษาการที่เราจะคัดคนให้เหมาะสมกับอาชีพที่จะมาเรียนนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากก็คือว่า จะต้องคัดตั๊ก-

ภาพ (Potential) ไม่ใช่ผลลัพธ์สัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่นในปัจจุบัน คัดศักยภาพของคนคัดบุคลิกภาพของเขา เช่นคนที่จะเป็นครูที่ดีมันสื่อแววมมาแต่เด็ก แต่ไหนแต่ไรแล้ว ในแง่บุคลิกภาพครู คนที่จะเป็นครูที่ดีมีอนาคตจะต้องเป็นคนสมถะ ถ้าครูมีความหวังที่จะร่ำรวยแล้วเป็นครูที่ดีไม่ได้หรือต้องแบบท่านพุทธทาสว่า เป็นครูเอาบุญ สอนเอาบุญ ไม่ใช่ชั่วโมง ๕๐๐ บาท ว่าง ชั่วโมง ๕๐ ไม่ว่าง อันนี้ผมว่าไปไม่รอด ผมคิดว่าในแต่ละอาชีพมีภาพหรือมีบุคลิกภาพของอาชีพคนที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีบุคลิกภาพที่สอดคล้องหรือ ต้องคัดคนที่มีศักยภาพตามนั้น

อีกจุดหนึ่งก็คือการคัดโดยให้ความสำคัญกับการเรียนที่โรงเรียนเดิม ว่าที่จริงเรื่องนี้เป็นเรื่องเก่าที่ไม่ใช่ความคิดใหม่ แต่ทำไมยอมทำกันโดยคิดว่าปัญหาอยู่ที่คุณภาพโรงเรียน มีช่วงแตกต่างกันมากอันที่จริงมีเทคนิคที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ โดยการเทียบมาตรฐานของคะแนนโรงเรียนคุณภาพต่างกัน

อีกจุดหนึ่งผมอยากจะเพิ่ม ในประเด็นเรื่องการศึกษา ก็คือว่า ผมว่าเราขาดคลองทางการศึกษาลึกเข้าไปทุกวัน ผมว่าเป็นการเดินทางที่นำหาวาดเสียวมมาก จุดที่สำคัญมากคือควรจะชดเชยชานกับคลองทางอาชีพ แล้วจะเจาะคลองทางการศึกษาและอาชีพนี้ออกทกระดับ เพราะฉะนั้นผมเห็นด้วยกับการศึกษาที่มีความหลากหลาย ถึงแม้มีการศึกษานอกโรงเรียนเข้ามาซึ่งมีความสำคัญมาก การศึกษาระบบเปิดระบบปิด แต่ผมคิดว่าการศึกษาที่มีความสำคัญและหลากหลาย และยืดหยุ่นนี้ต้องเป็นการศึกษาที่เข้าง่ายออกง่าย แล้วก็จะต้องหมายถึงว่าออกไปทำอาชีพ

พออยากจะแสวงหาก้เข้ามาได้ ระบบการศึกษาที่ตลอดสายไม่ใช่ช่วง
ใดช่วงหนึ่ง จุดนี้ผมคิดว่ายังขาด

ประเด็นต่อไปที่ผมอยากจะเสนอก็คือ *ให้อิสระภาพในการ
บริหารการศึกษาอย่างแท้จริงกับท้องถิ่น* ผมคิดว่าที่ผ่านมานี้เรายัง
กล้า ๆ กลัว ๆ แต่เราเหมือนกับตกเบ็ตราวเอาไว้ เอาศาสตราจารย์ไป
คิดโครงการมาแต่โครงการทำนองตรงกับโครงการของฉัน นี่คือสภาพ
ของการกระจายอำนาจแบบกล้า ๆ กลัว ๆ ของการศึกษาไทยในปัจจุบัน
ผมคิดว่า เราน่าจะต้องให้เขารับผิดชอบในการศึกษาให้มากขึ้น โดย
เฉพาะการบริหาร การเงิน และการบริหารหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรปัจจุ-
บันก็เปิดโอกาสให้บางแห่งแต่ผมคิดว่ายังน้อย อย่างเช่นการสอบ
ป.๖ ม.๖ นี่ก็ค่อนข้างจะมีปัญหาว่าข้อสอบอาจจะไม่ยุติธรรม บางที่เรา
ใช้ข้อสอบใช้ผลสอบอย่างเอาเป็นเอาตาย จนทำให้เกิดปัญหาคุณธรรม
บางโครงการขณะนี้ครูรู้ว่าจะถูกทดสอบก็แจกข้อสอบแจกกันทั่วเลยนี่
ก็เป็นปรากฏการณ์สร้างให้ครูนี้ไร้คุณธรรมมากยิ่งขึ้นทุกวัน นี่ก็เป็น
ผลลบของโครงการ

การศึกษาที่ผมคิดว่าน่าจะต้องแก้ไขอีกจุดหนึ่งก็คือว่า *ทำ
อย่างไรเกณฑ์ต่าง ๆ ในการคัดเลือกจึงจะยุติธรรม* อันนี้ผมคิดว่า
เรามีแค่เกณฑ์ ผมแสวงหามาตราฐานซึ่งสูงกว่าเกณฑ์อีกระดับหนึ่ง
แล้วจุดที่ผมเป็นห่วงมากก็คือว่าผมเป็นห่วงประชาชน เขาจะพิจารณา
ตัวเขาเอง แล้วเขาคัดตัวเขาเองออกจากระบบการศึกษา ผมเกรงว่าจะ
เกิดสภาพการณ์ที่ต้องจ้างมาเรียนในยุคต้น ๆ ตัวอย่างง่าย ๆ ขณะนี้

งานวิจัยพบว่าเขาไม่ส่งลูกเรียนต่อหลังจากจบป.๖ มีถึง ๕๘% ผมก็ไม่เข้าใจ พุดทำไม่เรื่องการศึกษาภาคบังคับระดับมัธยม ผมอยากจะท้าทายว่าถ้าเราจัดการศึกษาได้ดีเราต้องเลิกบังคับระดับประถม ลองยกเลิกกฎหมายฉบับนี้ดู ถ้ายกเลิกกฎหมายฉบับนี้แล้วเรายังสามารถทำให้ประชากรในวัยเรียนอายุ ๖-๑๓ ปีนี้เข้าประถมศึกษาได้ร้อยละ ๙๗ ละก็แสดงว่าเราประสบความสำเร็จ แต่ถ้ามันตกชวบแสดงว่าเราไม่ประสบความสำเร็จ เพราะเขาไม่เห็นคุณค่าในการศึกษา ขณะประชาชนเริ่มไม่เห็นคุณค่าทางการศึกษาระดับมัธยม เหตุที่เขาไม่เห็นคุณค่านี้เพราะว่ารัฐได้ประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจนต่อเนื่อง ว่าเรียนจบแค่ประถมศึกษาตามการศึกษาภาคบังคับยังมาทำงานอะไรต่ออะไรได้ ยิ่งเรียนต่อไปทำยากไม่ได้ มันจึงเป็นปัญหาติดยาเสพติดอะไร กลับมาเป็นโรคของคนเมืองหลวง นี่ก็เป็นสิ่งที่ผมเป็นห่วงอยู่ในปัจจุบันว่าถ้าประชาชนเกิดการเรียนรู้และมองเห็นผลลบของการศึกษาต่อผมว่าอย่าไปพูดเรื่องการศึกษาภาคบังคับให้เสียเวลาเลยครับ แต่ผมเห็นด้วยกับการขยายโอกาสระดับมัธยมอย่างเร่งด่วน แต่ว่าให้คนที่เขามาเรียนนั้นเขาเห็นคุณค่า และก็เป็นการศึกษาที่สนองตอบกับการพัฒนาบุคคล การที่ให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและที่พึ่งตัวเองและพัฒนาตัวเองได้ ผมคิดว่าทำได้แค่นี้ก็นับว่าการศึกษาของเรานั้นเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ผมอาจจะคิดสั้น ไม่ได้คิดถึงเรื่องการงานอะไรต่ออะไร แต่ผมมีความเชื่อว่าคนที่มีความรู้ไม่มีวันตกงาน ขอบพระคุณครับ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชกุลเมือง

ได้รับโน้ตจากท่านประธาน ท่านอาจารย์ไพฑูรย์บอกว่าให้ใช้เวลาเกินได้สัก ๑๕-๒๐ นาที ก็จะขอสรุปประเด็นที่ท่านที่อภิปรายทุกท่านได้พูดมาแล้วสั้นๆ นะคะ เท่าที่เราได้ฟังการอภิปรายเรื่องระบบการศึกษาไทยแบบแพ็คคัตออก เราได้ฟังแล้วก็จะเห็นได้ว่าทุกท่านนี้เห็นว่า การแพ็คคัตออกมีจริงและยังคงมีอยู่ ยังคงมีต่อไป แต่บางท่านก็เห็นว่าจะลดลง อย่างเช่นที่ท่านอาจารย์ ชัยพรได้พูด การแพ็คคัตออกนี้เท่าที่คิดฉันจับได้ก็มี ๒ ประการใหญ่ๆ แพ็คคัตคัตออกโดยระบบคัตออกซึ่งหลาย ๆ ท่านพูดถึง หรือจะเป็นการคัตคัตออกโดยที่ตัวเองคัตตัวเองออก อย่างที่ท่านอาจารย์ สมหวังพูด

ในประเด็นที่คาดว่าเมื่อมีการแพ็คคัตออก ใครเป็นผู้ที่ถูกคัตออก รู้สึกว่าทุกท่านจะเห็นตรงกันว่าเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นลูกของเกษตรกรและชาวนา ซึ่งอาจารย์สมเกียรติได้ย้ำอีกว่าคนเหล่านี้แหละเป็นคนที่มีคุณค่า เป็นคนที่อยู่ในระบบการศึกษาโดยตรง อันนี้เป็นประเด็นที่ท่านผู้ฟังฟังแล้วเห็นด้วยหรือไม่ สำหรับปรากฏการณ์ในการแพ็คคัตออกนี้ เท่าที่ฟังนั้นก็เห็นว่ามี การแพ็คในระหว่างขั้นตอนของระดับชั้นของการศึกษาระดับ ๔ ชั้น ตามที่ท่านอาจารย์ชัยพรได้กล่าวถึง ๖ ขวบ ๑๒, ๑๕ และ ๑๘ แล้วก็ ๒๒ ก็เป็น ๕ ชั้น อาจเพิ่มเป็นอายุ ๒๔ ด้วยเมื่อต่อปริญญาเอก เพราะฉะนั้นก็คัตออกถึง ๕ ชั้นด้วยกัน เราจะทำให้ลูกหลานของเรานี้เป็นผู้แพ็คตลอดกาล

หรือเปล่า และนอกจากจะแพ้ ๕ ชั้นแล้วในระหว่างบิ๊ยังจะต้องแพ้ เพราะการสอบอีก การเรียนก็เลยกลายเป็นการเรียนเพื่อการสอบ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่อีกอันหนึ่งซึ่งอาจารย์หมอ ประเวศ บอกว่าทำให้เกิดโรคซึมกระทือไช้มียะ โรคซึมกระทือทางการศึกษาคือทุกคนเรียนเพื่อการสอบอย่างเดียว ไม่ได้มีการคิดอย่างอื่นอีกแล้ว

อีกประเด็นหนึ่งในเรื่องปรากฏการณ์ของการแพ้คัดออกก็มีการแพ้ในเชิงปริมาณ ซึ่งหลาย ๆ ท่านพูดถึง ซึ่งเราก็เห็นได้ว่าเพียงร้อยละ ๖๐ ของคนที่เรียนประถมศึกษาปีที่ ๑ เท่านั้นที่มีโอกาสจบ ประถม ๖ และก็โอกาสเรียนต่อ ๆ ไปนั้นก็ลดลงไปเรื่อย ๆ นะคะ นอกจากแพ้ในเชิงปริมาณแล้วยังมีการแพ้ในเชิงคุณภาพ สำหรับข้อเสนอที่ให้มีการทบทวนนั้นพอจะสรุปได้หลายประเด็นด้วยกัน ในประเด็นแรกนั้นอย่างที่ท่านองค์ปาฐกกล่าวแล้ว คือ เราจะต้องแสวงหาอุดมการณ์ทางการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งท่านก็เสนอความคิดของท่านแล้ว ในประเด็นต่อมาที่ทุกท่านเห็นพ้องต้องกันก็คือ เราต้องสร้างคุณภาพของคน ต้นไม้โตได้ด้วยการปลูก คนเราก็โตได้เจริญได้ด้วยการศึกษา ประเด็นนี้ดิฉันเห็นว่าเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดในการสร้างคุณภาพ แต่เราต้องมาคิดอีกแล้วว่าคุณภาพนั้นคืออะไร อีกประเด็นหนึ่งก็คือเราจะต้องมีการจัดระบบการศึกษาเสียใหม่ ต้องมีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย และยืดหยุ่น แล้วจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการวัดการคัดเลือกที่ยุติธรรม ท่านอาจจะนำไปพิจารณา

ว่าอาจจะใช้เกณฑ์ดวงของอาจารย์ชัยพร หรือว่าจะพิจารณาจากผลของงานเป็น Achieving Society หรืออาจจะใช้เกณฑ์การพัฒนาบุคลิกภาพความถนัด ให้เกิดบุคลิกภาพ Centered อย่างที่ท่านอาจารย์ สมหวัง พุดหรือว่าจะเน้นเกณฑ์ซึ่งสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งหมดนี้ก็ เป็นประเด็นสั้น ๆ ที่พอสรุปได้จากการอภิปรายนะคะ เมื่อเรามีโอกาสขยายเวลาออกไปอีกสักนิด ขอเรียนเชิญอาจารย์ อุทุมพรคะ และโอกาสต่อไปขอเรียนเชิญผู้ร่วมสัมมนาให้ข้อเสนอข้อคิดเห็น หรือจะเพิ่มเติมระบบต่าง ๆ ขอเรียนเชิญ

ศาสตราจารย์ ดร. อุทุมพร จามรบาน

ระบบแพ้คัดออก ดิฉันค่อนข้างจะเป็นห่วงเพราะว่าตอนนั้น เจาะลึกเรื่องระบบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ระบบนั้นก็มีมาหลายปีแล้วก็เป็นอย่างนั้นทุกปี ระบบสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยที่เจาะอยู่ตอนนั้น เจอบัญหาอยู่ ๖ ประการด้วยกัน แล้วก็เป็นปัญหาซึ่งคิดว่าเขาก็ทราบแต่ว่าไม่แก้ทำไมไม่แก้ไม่ทราบนะคะ

ประการที่ ๑ คือระยะเวลาสอบนี้ยาวนาน ท่านที่ถูกลูกสอบเข้าคณะแพทยนั้นจะสอบเพียงแค่ ๓-๔ วันเท่านั้น ในขณะที่พวกที่สอบเข้าทางค่านิยมศิลปกรรมจะสอบใช้เวลา ๒๐ วัน เพราะอะไร ก็เพราะว่าพวกศิลปกรรมทั้งหลายไม่ยอมกัน ทุกคนเป็นเจ้าของพ่อแม่ จะต้องสอบวิชาของฉันท่านนั้น เพราะฉะนั้นถ้าหากลูกของท่านเลือกเข้า

ศิลปกรรม ท่านจะต้องสอบทุกๆ สาขาของ ทุกๆ มหาวิทยาลัย รวมแล้ว ๒๐ วัน อันนี้แก้ไม่ได้หรืออย่างไร ทำไงเราถึงจะจัดระบบตรงนี้ให้สั้นลงให้เหมือนคณะแพทย คณะวิทยาศาสตร์เขาให้ได้

ประการที่ ๒ ที่เจอปัญหาก็คือข้อสอบ ข้อสอบนี้ที่รู้ๆ อยู่ว่าวิเคราะห์ก่อนสอบไม่ได้ ต้องสอบแล้วถึงจะวิเคราะห์ ก็เจอข้อสอบนี้ทุกๆ ปี เมื่อวิเคราะห์ก็พบว่ามีความวิชาซึ่งใช้ไม่ได้แต่เขาไม่ยอมเปิดเผย เพราะฉะนั้นข้อสอบพวกนี้เชื่อถือได้หรือเปล่า นั่นคือคำถามที่อยากจะถามว่าข้อสอบที่ท่านมาสอบแพ็คคือออกกันนี้ คนที่คิดว่าวันนะคือคนที่สอบข้อสอบนี้ได้ ข้อสอบนี้เชื่อถือได้หรือเปล่า

ประการที่ ๓ พวกที่สอบผ่านข้อเขียนของมหาวิทยาลัย ทบวงจะส่งเข้ามาสู่มหาวิทยาลัย ทบวงส่งมาแล้วบอกหมดหน้าที่ละคราวนี้เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย ทบวงมักจะส่งมาเท่ากับจำนวนโควตา เพราะฉะนั้นการสอบสัมภาษณ์นี้แทบไม่มีความหมาย เพราะว่าส่งมาเท่ากับจำนวนที่บอกไปแล้วถ้าส่งเกินหมายความว่าคะแนนเท่ากันไม่รู้จะตัดใครออก แล้วก็เด็กที่ตกสัมภาษณ์นั้น ดินนก่อนข้างจะรู้สึกเป็นห่วงมาก เพราะตกข้อเขียนกับตกสัมภาษณ์นี้ต่างกัน ตกข้อเขียนตกด้วยกันเยอะๆ มันก็แล้วไป หันไปหารามคำแหง หรือ มสธ. แต่ตกสัมภาษณ์รู้สึกอย่างไร ดินนเจอประสบการณ์ส่วนตัวอยู่ทุกปีก็คิดว่านั่งร้องไห้อยู่หน้าคณะจนถึงค่ำ เราก็กถามว่าทำไมหนูไม่กลับบ้าน ก็บอกว่าไม่รู้จะบอกแม้ว่าไง ตกสัมภาษณ์แปลว่าอะไร ไม่มีใครทราบ

ดิฉันเข้าใจว่าอาจารย์ ชัยพรจะเห็นด้วยว่าเสียบุคลากร อธิบายได้ใหม่ว่าทำไมถึงตกสัมภาษณ์ ผู้ที่ตกสัมภาษณ์แล้วไปไหน ใครรับผิดชอบ ผู้ที่ตกสัมภาษณ์อย่าลืมว่า ถ้าเขาเข้าได้อันดับที่ ๑ เขาน่าจะมีสิทธิ์อันดับที่ ๒ ไม่ใช่หรือ แต่คัดเลือดยังนั้นใช่มี๊ ตามทบวง ทบวงบอกว่าผู้ที่ตกสัมภาษณ์นั้นทบวงจะเรียกมา แล้วถามมหาวิทยาลัยที่เป็นอันดับต่อไปว่าจะรับมี๊ ถ้าไม่รับก็ไม่รับ อีกพวกหนึ่งคือพวกไม่มาสอบสัมภาษณ์ คณะครุศาสตร์ปีนั้นก็ไม่มาสอบสัมภาษณ์ ตามบอกทำไมไม่มา บังเอิญได้ อันดับ ๖ เลือกกันเหนียวไว้ สอบเข้าได้ก็ได้ชื่อว่า สอบผ่าน แต่ไม่ได้มาสอบสัมภาษณ์เพราะไม่ได้อยากได้หรือบางคนเข้าวิศวะปีนั้นไม่มาสอบสัมภาษณ์ยังมี ตามบอกทำไมไม่มาสอบสัมภาษณ์ เพราะสอบเข้าเตรียมทหารซึ่งมีงานทำ เขาคิด ABAC ซึ่งมีงานทำ เพราะฉะนั้นการที่ไม่มาสอบสัมภาษณ์แปลว่าอะไร

ประการที่ ๔ คือเงินค่าสอบรวมแล้วปีละประมาณ ๒๐-๓๐ ล้านบาทที่ได้จากการสอบข้อเขียนนี้ ทบวงจะได้รับปีละประมาณ ๒๐-๓๐ ล้านบาท โดยที่เงินจำนวนนี้ถ้าบวกกับค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เช่นค่าส่งลูกไปติดตามสถานที่ต่าง ๆ เชิญครูมาสอนที่บ้าน รับส่งลูกเข้าไปส่งอาหารยามสอบอะไรนี่อีก ๑๐ ล้าน ตัวเลขนี้สภาการศึกษาเสนอชัดว่าประมาณ ๒๐-๔๐ ล้านบาท ตามบอกว่าทำอะไรบ้าง ตัวเลขนี้ทบวงมีสูตรชัดเจน ซึ่งดิฉันก็แปลกใจที่ได้ทราบจากวงในว่า เขาบอกว่าถ้าปีหนึ่งมีคนมาสมัครสอบประมาณ ๔ หมื่นละก็เท่าทุน คือค่าใช้จ่ายกับรายรับมันลงตัว เพราะฉะนั้นทุกปีทบวงจะต้องลุ้นให้คน

มาสอบเกิน ๙ หมื่น ทำไมต้องลั่นให้คนมาสอบเข้ามหาวิทยาลัยกันมาก
ปีนี้เป็นปีที่ทบวงได้กำไรเพราะคนสอบเกิน

ประการที่ ๕ ที่เป็นปัญหาคือระบบพิเศษทั้งหลาย ปีๆ
หนึ่ง มหาวิทยาลัยปีใดจะรับคนได้ประมาณ ๒ หมื่นที่นั่ง แต่ ๑ ใน ๔
ประมาณ ๕,๐๐๐-๖,๐๐๐ ที่นั่งนี้เป็นระบบพิเศษ ระบบโควตา ระบบ
ช่างเผือก ระบบครูทายาท ระบบนักกีฬาดีเด่น ระบบยากจน ระบบ
จังหวัดภาคใต้ จะมีระบบพิเศษเยอะเยอะเลย ตามบอกระบบพิเศษนี้
คืออะไร เราหลอกให้คนอื่นอีกจำนวนหนึ่งมาสอบหรือเปล่า โดยที่ทบวง
มหาวิทยาลัยรับคนไว้แล้วด้วยระบบพิเศษ

ประการสุดท้าย ก็คือว่า คนที่เข้ามหาวิทยาลัยมาแล้วในปีที่
๑ นั้น ถ้าตามไปเช็คตัวเลขคณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีทั้งหลาย
นี่คือโรงเรียนที่ตีมากเลยสำหรับที่จะสอบเข้าใหม่ เพราะฉะนั้นปีๆ
หนึ่งจะออกไป คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ เขารับ ๔๐๐ เหลือ ๒๕๐ ใน
ปี ๒ ๑๕๐ ลาออกไปเข้าคณะแพทย์ ถามว่าเรากำลังตีเด็กในปี ๑
ให้ประเทศใช้ใหม่ มหาวิทยาลัยควรทำหน้าที่นี้ หรือไม่

ดิฉันมีอยู่ ๖ ประการ แล้วก็ค่อนข้างจะรู้สึกว้าวเมื่อเจาะลึก
ทุกระบบของการสอบแพ้คัดเลือกนี้ตั้งแต่เด็กจนแก่นี้ ดิฉันว่าก็คงจะมี
จุดอ่อนทุกระบบ แล้วระบบอย่างนั้นนี้ เราปล่อยให้หน่วยงานทำได้
อย่างไร เป็นมาอย่างนั้นหลายปีมีक्रमยที่จะลุกขึ้นช่วยกันแล้วซ้ำปีหน้า
คุณ นะต้องพยายามให้มันดีกว่านี้ พยายามแก้จุดอ่อนพวกนี้ให้ได้
ขอบคุณค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัถย์พลเมือง

ขอบคุณมากคะอาจารย์อุทุมพรเกี่ยวกับเรื่องประเด็นการ
สอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งทุกคนก็ต้องผ่านประเด็นนี้แหละคะ ไม่
ทราบว่ามีผู้เข้าร่วมสัมมนา มีใครจะคิดเห็นต่อหรือว่าท่านผู้อภิปรายจะ
เสนอในประเด็นการสอบคัดเลือกก็ได้แหละคะ เรียนเชิญคะ

อาจารย์ สุวัฒน์ วุฒิเมธา

ผมสุวัฒน์ วุฒิเมธา จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผม
เองก็ไม่ค่อยเข้าใจอะไรเท่าไรหรอก แต่ผมก็ยอมรับว่าผมสนใจมาก
ผมคิดว่าเรื่องระบบการศึกษาที่เราพูดกันนี้ ปัญหาต่าง ๆ เรื่องแพ้คัด
ออกอะไรต่าง ๆ นี้ ผมว่าเราพูดกันมานาน ที่ผมจำได้ไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี
แล้วมั้ง เราพูดกันมานาน แล้วก็ที่ว่าเราไม่สนใจกับคนส่วนใหญ่ นั้นและ
ที่พูดกันวันนี้เพราะเราตระหนักถึงคนส่วนใหญ่ ที่นี้ทำไมเราตระหนัก
ถึงคนส่วนใหญ่แล้วเราจึงทำไม่ได้ และพูดกันนานแล้ว เราจึงรู้สึกว่
มันเหมือนกับว่าพายเรือในอ่างอะไรทำนองนั้นแหละครับ

ผมมีความคิดเล่น ๆ ว่า การศึกษาเป็นระบบหนึ่งของสังคม
กับระบบอื่น ๆ ที่นี้เมื่อเราคิดว่าเราพัฒนาระบบการศึกษา เปลี่ยนแปลง
ระบบการศึกษานั้น ระบบอื่นเราเปลี่ยนแปลงหรือเปล่าถ้าระบบอื่นไม่
เปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กันนะ ผมคิดว่าก็เป็นอย่างอื่นอีกแหละครับ
ก็มีปัญหาอีกเยอะแยะเลยที่จะต้องมาเกี่ยวข้องกัน ถ้าเราพูดถึงเรื่อง
ต่างคนต่างก็พร้อม ๆ กัน น้ก็อะไรก็ตามที่หน้าพร้อม ๆ กันเลยคือ

ต่างคนต่างก็รับผิดชอบ แต่ว่าเรามาปลงอาบัติกันจริง ๆ หรือเปล่า อันนี้คือประเด็นสำคัญอย่างยิ่งเลย ผมคิดทุกอย่างนั้นเพราะในเรื่องของค่านิยมนั้น ผมว่าต้องเปลี่ยนนะครับ แต่ใครเป็นคนเริ่มเปลี่ยน แล้วการศึกษาที่เราพูดถึงนี่เป็นการศึกษาในโรงเรียนหรือการศึกษาทั้งหมดเลย ทั้งนอกโรงเรียน ทั้งในสังคมอะไรต่าง ๆ นี้ ค่านิยมนั้นใครเป็นคนสอน โรงเรียนสอนอย่างเดียวหรือว่าสังคมสอนให้ด้วย ผมมีลูกน้องคนหนึ่งต้องแก่แล้วจะคลอดเดือนหน้านี้แล้ว ขึ้นรถทุกวันผมก็เป็นห่วงแถมรถเมล์ไม่มีใครลุกให้นั่งเลย ผมบอกอย่างนี้ซิคุณ คุณขึ้นรถแล้วคุณตบที่พุงคุณนะ ตบที่ท้องคุณนะ เพื่อเขาจะได้ลุกให้ที่นั่ง แกบอกแกตบแล้วแต่เขาไม่ลุกขึ้น ทั้ง ๆ ที่อีก ๒ บ่ายรถเมล์ ๓ บ่ายรถเมล์เขาจะลงแล้วนี่ เป็นผู้ชายด้วยซ้ำว่างั้นนะ ว่าเออ.. นี้ผมจะทำได้ถึงจะช่วยเหลือคุณได้ อะไรต่าง ๆ นี้ ที่นี้เราบอกเอ๊ะ.. ทำไม่อย่างนั้นละ ก็เพราะว่าคนกรุงเทพฯ น่ะเรื่องการกีฬาวิ่งไล่รถเมล์ผมว่าเป็นกีฬาประจำวัน เข้ากับเย็น คนที่ไม่เคยเล่นกีฬาอื่นเล่นกีฬา ๒ อย่างนี้ก็พอแล้ว เพราะฉะนั้นเมื่อขึ้นไปชนะแล้วนี้ก็นั่งหลับกันไป คนอื่นจะมาอย่างไรก็แล้วแต่ ก็เพราะว่าสภาพทุกอย่างมันสอนคนทั้งนั้น ผมคิดว่าอย่างนั้น

ที่นี้ระบบครอบครัวอีก ลองดูระบบครอบครัว ครอบครัวรับผิดชอบแค่ไหน เราทำอย่างไร เรื่องแพ้คัดออก เรื่องสอนพิเศษ

เรียนพิเศษนี้ ผมไปคุยกับผู้ปกครองหลายคน ลูกเขาอยู่นูบาลเรียนพิเศษแล้ว แล้วก็จ่ายเงินมากมายเอาเข้าโรงเรียนชั้นดีทีเดียว บอกชั้นดีอย่างเยี่ยม โรงเรียนมีชื่อก็ค่อยเข้าแล้วจ้างครูมาสอน ผมบอกถ้าอย่างนี้เด็กมันจะแย่นะ อยู่นูบาลต้องเรียนพิเศษ เรียนจากโรงเรียนแล้วมาเรียนพิเศษอีกอะไรต่าง ๆ นี้ เขาบอกว่ามันอย่างนั้นนะ เขาเองนะ ต้องไปพบกับผู้ปกครองด้วยกัน ไปคุยกัน เมื่อลูกสอบได้ก็ไม่ดีนี้ ผู้ปกครองนะพูดอะไรไม่ออก ผมตั้งข้อสงสัยว่าทั้งหมดที่ทำกันนั้นเพื่อความสุขของใครกันแน่ เพื่อเด็กของเราหรือว่าผู้ปกครอง ว่าจริง ๆ แล้วก็คือผู้ปกครองจริง การจ่ายเงินจ่ายทองเป็นความสุขของใคร ที่เข้าโรงเรียนต่าง ๆ ก็ผู้ปกครองอีกนั่นแหละเด็กไม่รู้ไม่ชี้ทั้งนั้น ที่ไหนใครจะไปเปลี่ยนให้เขาในเมื่อเป็นอย่างนี้ เมื่อเข้าโรงเรียนนั้นคือความชื่นชมยินดี ความเชิดหน้าชูตา แล้วเขาก็หวังว่าเขาจะต้องเข้ามหาวิทยาลัยได้ก็เพราะมีทางเดียวเท่านั้นแหละ ยิ่งปัจจุบันนี้ยังมีการแข่งขันที่สูงขึ้น การต่อสู้ยิ่งมากขึ้น การเรียนพิเศษยิ่งมากขึ้น ผมชอบเปิดดูหนังสือพิมพ์ว่าเขาประกาศสอนพิเศษมีมากมายแค่ไหน สอนพิเศษตั้งแต่ชั้นอนุบาล ชั้น ป. ๑ ชั้น ป. ๒ ว่ากันไปอยู่ตลอดเลย อันนี้แหละครับแล้วเราจะทำอย่างไร ผมเชื่อว่่าก็คงจะต้องมาสัมมนากันอีก เชิญทุกวิชาชีพเลยแล้วว่าเป็นเดือน ๆ ก็ได้ อันนี้ผมคิดว่าบางทีเราอาจจะมองอะไรต่าง ๆ นี้ชัดเจนนั่น ขณะนี้ผมก็กลมเกลียวเต็มที่ ผมขอจบแค่นี้ครับ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชต์พลเมือง

ขอขอบพระคุณมากนะคะ ตอนนั้นไฟก็กำลังเริ่มติดแล้วนะคะ ก็อยากจะขอเรียนเชิญให้ท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็นนะคะ วันนี้เราเป็นแบบกันเอง ถ้าท่านไม่สะดวกจะลุกมาข้างหน้า เรามีไมโครโฟนอยู่ด้านหลังนะคะ ขอเรียนเชิญอาจารย์ไพฑูรย์

รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินการัตน์

ในระหว่างที่สมาชิกยังไม่มื่อะไรคุย ผมอยากจะขอเสนอประเด็นที่ได้ประมวลในเชิงของการรวบรวมกึ่ง ๆ การวิจัยเล็ก ๆ สักกิดหนึ่ง ผมคิดว่าขณะนี้กำลังจะเป็นจุดที่เรียกว่าจุดเปลี่ยนของทศวรรษหรืออะไรก็ไม่ทราบ มีจุดอยู่ ๒ จุดซึ่งผมคิดว่าจะเสนอในที่นี้คือ

ปรากฏการณ์แรกผมได้ให้นิสิตซึ่งเรียนในหลายวิชาที่มีส่วนสอนอยู่ เช่นวิชาพื้นฐานทางการศึกษานี้ ได้ลองไปตามความคิดเห็นซึ่งก็คงเป็นความคิดเห็น แต่ว่าเป็นความคิดเห็นที่หลวมหน้อยจากชาวบ้านหรือคนทั่ว ๆ ไปที่เขาอยู่ในสังคมและก็ต้องเกี่ยวข้องกับการศึกษาอยู่ตลอดเวลาให้ลองไปคุยแบบธรรมชาติสามัญว่าเขามองการศึกษายังไง เขาคิดว่าลูกของเขาจะเป็นอย่างไร เขาคิดว่าผลประโยชน์ของการศึกษามีอะไรมากน้อยแค่ไหน แล้วให้ลองกระจายว่าคนที่อยู่ต่างจังหวัดเมื่อกลับไปบ้านแล้วลองไปคุยกับคนต่างจังหวัด คนที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นรถเมล์ก็ลองถามกลุ่มเหล่านี้ แล้วพวกซึ่งอยู่ในมหาวิทยาลัย

พวกข้าราชการ ผลที่ออกมาค่อนข้างจะเป็นภาพที่เกือบจะชัดเจนว่า
ทัศนทางการศึกษานี้แยกออกเป็น ๒ ทัศนะโดยชัดเจนมากนั่นก็คือ

ทัศนะที่ ๑ เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในเมือง มีฐานะเป็นข้าราชการ
อยู่ในวงธุรกิจเรียกได้ว่าอยู่ในฐานะที่ค่อนข้างเป็นคนชั้นกลาง มีความ
เป็นอยู่ที่ดีพอสมควร ทัศนะเหล่านี้เขาจะเห็นว่าการศึกษาในปัจจุบัน
เขามีความพอใจค่อนข้างสูง แล้วเขาก็พอใจที่จะให้ลูกของเขาให้แข่งขัน
แล้วก็เอาชนะให้ได้ แต่ว่าไปลงว่าลูก ของเขามักจะอยู่ใน กลุ่มของ ผู้ชนะ
เหล่านี้เสมอ เขาจึงรู้สึกค่อนข้างจะพอใจในระบบอย่างนี้ เขาจะเตรียม
ลูกของเขาให้แข่งขันทุก Step ตั้งแต่กวดวิชาแต่ต้นปีนั้น ๆ เขาเล่า
หมดเลยว่าเขาวางแผนอย่างไร เขากวดลูกเขาอย่างไร กวดเองไม่ได้
เพราะว่าเป็น ดร. อะไรนี่นะครับ หาปริญญาตรีมากวดให้เรื่อยไปจนทุก
Step จนกระทั่งลงทุนแล้วให้เขาคิดเงินมาเสร็จเลยว่าเขาลงทุนเท่าไร
ของการกวดวิชาการ ค่ารถ ค่าใช้จ่ายทุกประเภทนี้ เห็นได้ชัดว่ากลุ่ม
คนที่อยู่ในเมืองเดี๋ยวนี้เขาค่อนข้างพอใจการศึกษาอย่างนี้ เพราะเขา
สามารถจะให้ลูกเขาผ่านไปได้อย่างดี และไม่ได้แบบนั้นเขาก็ไปหา
ที่อื่นได้ เขาหาที่อื่นไม่ได้เขาก็ไปฝากฝังลูกเขาอยู่ได้

อีกทัศนะหนึ่ง เป็นทัศนะของคนที่ค่อนข้างจะชนบทหน่อย
แล้วก็อยู่ในระดับที่ค่อนข้างจะให้ลูกเรียนไปตามธรรมดา ผมสังเกตดู
ว่าทัศนะที่ตอบกลับมาก มีความรู้สึกว่าการศึกษาในปัจจุบันค่อนข้าง

จะไม่เป็นประโยชน์เท่าไร ลูกของเขาเรียนแล้วไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์ มักจะหางานการลำบากไปเรียนแล้วก็มักจะสู้ไม่ค่อยได้ ถ้าเป็นไปได้ก็อยากจะกลับไปอยู่บ้านอยู่ช่องเสียดีกว่า นอกจากนี้ก็ยังพบว่าเรียนแล้วก็มักจะไม่ค่อยมีศีลธรรมจรรยา พุคก็ไม่ฟัง บอกคำมั่นก็เพียงคำอะไรนี่แหละครับ จะมีลักษณะอย่างนี้ค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นโดยสภาพการณ์อย่างนี้จึงทำให้นึกถึงประเด็นที่อาจารย์สมหวังพูดว่าเราจะจัดการศึกษาของเราอย่างไรต่อไป ถ้าสภาพการณ์นั้นมันยิ่งชัดเจนขึ้นนะครับ จะเห็นได้ชัดว่าการศึกษาระบบที่ค่อนข้างจะเป็นประโยชน์แก่คนซึ่งชนะจริง ๆ คนซึ่งแพ้ก็จะหลุดออกไป ก็ไปอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ คนที่ค่อนข้างจะไม่ค่อยพอใจสูง อันนี้ผมคิดว่าปรากฏการณ์นะครับ จะดีเลวอย่างไรสิ่งซึ่งผมคิดว่าเราจะต้องคิดว่าจะทำอย่างไรกันแน่แล้ว ที่น่าสังเกตก็คือว่ากลุ่มคนที่มาจากชนบท มาจากคนธรรมดาสามัญนั้นมักจะพูดเสมอ ๆ ว่าการศึกษาเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยพูดถึงคุณธรรม จริยธรรม ไม่ค่อยอบรมให้ลูกรู้สึกมีศีลธรรมจรรยา ไม่ค่อยอบรมให้ซื่อสัตย์จริงใจ แต่ในกลุ่มซึ่งอยู่ในฐานะคนเมือง ในเมืองหลวงนี้ไม่พูดถึงประเด็นเหล่านี้ ไม่สนใจว่าลูกจะได้รับสอนคุณธรรม ศีลธรรมแก่ไหน ไม่พูดถึงเท่าไร พูดอย่างเดียวว่าขอให้ลูกชนะเป็นใช้ได้ อันนี้มันก็เป็นปรากฏการณ์ที่ผมคิดว่าต้องคิด ในความเห็นผมนะครับ อาจจะต้องคิดว่าเราจะทำอย่างไรกับอนาคตของสังคม นี่ก็ปรากฏการณ์ที่ ๑

ที่สองก็คือว่า อันนี้เป็นปรากฏการณ์ที่ผมก็เคยพูดในหลายแห่งคือ แต่เดิมนี่การศึกษาสอนให้คนไปรับราชการอย่างชัดเจนและ

จริงจัง เพราะฉะนั้นในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ แม้กระทั่งระดับประถม มัธยม อาชีวะ ก็ยังไปเข้าราชการ ภาพก็ชัดเจน คนที่เข้าเรียนเขาก็มีเป้าหมายปลายทาง คือระบบราชการ และเมื่อเข้าราชการแล้วก็มีผู้ควบคุมดูแลกันไปเสร็จ แต่ในปัจจุบัน ปรากฏการณ์มันค่อนข้างชัดเจนว่า ราชการรับไม่ได้ อัตราก็ไม่มีแล้ว เขาก็ลำบาก เราก็มีความจำเป็นที่คนเรียนระดับนี้จะต้องหันเหไปสู่ วงธุรกิจ เมื่อสู่วงธุรกิจ วงธุรกิจนั้นแน่นอนที่สุด ปรัชญาของเขาคือ การที่เขาต้องเอากำไร เขาต้องเอาชนะ เขาต้องได้เปรียบ และคนส่วนใหญ่ก็จะไปสู่ระบบอย่างนั้น คนจบมหาวิทยาลัยเดี๋ยวนี้จำนวนมาก เราพูดกันในครบ ๗๐ ปีจุฬาฯ นี้ ก็เพราะจำนวนมาก เขาเข้าราชการ ไม่ได้แล้ว จบจุฬาฯ นี้เกือบจะ ๘๐% ไปอยู่ธุรกิจหมดแล้วลูกคนที่เข้ามา เรียนจุฬาฯ ก็มาจากธุรกิจเหมือนกัน เส้นทางหันไปสู่ธุรกิจแล้ว เป็น จุดเปลี่ยนซึ่งผมคิดว่าสำคัญมาก ปัญหาคือเมื่อไปอยู่ในระบบธุรกิจนี้ ระบบธุรกิจนี้รับคนได้น้อย รับคนมากไม่เท่าไรหรือหก เพราะว่า เขาต้องการเทคโนโลยีหรือเครื่องมือ เครื่องมือ รับคนก็รับได้น้อย แต่เราก็ผลิตไปมาก จริงอยู่อาจจะเข้าประเด็นอาจารย์สมหวังว่าคนเก่ง ก็แล้วกันเถอะ แต่คนเก่งเดี๋ยวนี้ก็ไม่รู้จะไปทำอะไรที่ไหนเหมือนกัน และเขาก็จะต้องปลุกฝังค่านิยมที่จะออกไปเพื่อเอากำไร เพื่อให้ได้กำไร เพื่อให้เอาชนะคนอื่นได้ เพื่อบริษัทและองค์กรของเขานี้จะมีกำไรขึ้นมาสูง เขาก็ต้องเอาชนะคนอื่น ปรากฏการณ์อย่างนี้ ผมคิดว่าเป็น

ปรากฏการณ์ที่จะทำให้สังคมเป็นไปได้ของทิศทางของการแข่งขันในการศึกษา และแข่งขันในชีวิต คนบางคนอาจจะต้องแพ้จนกระทั่งตลอดชีวิตคนบางคนชนะอยู่ตลอดชีวิต ประเด็นที่อาจารย์ขัยพรตั้งไว้นี้ ผมคิดว่าประเด็นนี้คือประเด็นที่กำลังจะเปลี่ยนไป เราจะสร้างสังคมต่อไปเป็นอย่างนี้ หรือจุดนี้เป็นจุดที่ผมคิดว่าจำเป็นอย่างมาก ผมก็ขอให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนนี้ครับ ในขณะที่สมาชิกยังไม่ได้แสดงความคิดเห็น เชิญครับ ขอเชิญอาจารย์ นิรมล

รองศาสตราจารย์ นิรมล สวัสดิบุตร

ดิฉันขอต่ออาจารย์ไพฑูรย์นิดนึงนะคะ ที่อาจารย์บอกว่าให้ไปสำรวจแล้วปรากฏว่าคนในเมืองหลวงพอใจที่ให้ลูกแข่งขัน ดิฉันว่าเขาอาจจะไม่พอใจ แต่ว่าเขายอมรับความจริงว่าคนเราไม่เท่ากัน เขาก็ต้องพยายามทำให้ลูกเขาเห็นคนอื่นให้ได้ ถ้าเผื่อต้องการจะอยู่รอดในสังคมอย่างนี้ นิ้ว ๕ นิ้วนี้ไม่เท่ากัน แล้วก็ใช้งานต่างกัน คงไม่มีใครใช้นิ้วหัวแม่มือ แคะหู มักจะใช้นิ้วก้อย หรือว่าเวลาจะยกมือโกรธใคร ก็จะใช้หัวแม่มือ จะชูใครก็ชูนิ้วชี้ มันหน้าที่ต่างกัน ดิฉันว่าเราจะต้องยอมรับความจริงอย่างที่เขาก็พูดกันอยู่เสมอว่า คนเราเลือกเกิดไม่ได้ เราจะเกิดเป็นลูกชาวนา หรือเราอาจจะเกิดเป็นลูกต็อกเตอร์ หรืออาจจะเกิดเป็นลูกมหาเศรษฐี ก็จะต้องยอมรับความจริง

คนที่เป็นลูกมหาเศรษฐี อาจได้เปรียบในเรื่องการเงินการทอง แต่ไม่
 แน่ว่าเขาจะได้เปรียบในเรื่องของสติปัญญา เขาอาจจะไม่เฉลียวฉลาด
 เลยก็ได้ จิฉน์มอง ๆ ดูแล้วนี่ท่าน ดร. บุญทัน จิฉน์ไม่เคยรู้จัก
 ท่านก็ว่าท่านมาจากบ้านนอก อยู่ ๆ ท่านก็ได้มาเป็นด็อกเตอร์ แต่คน
 ที่เป็นลูกเศรษฐี มหาเศรษฐีซึ่งจิฉน์รู้จักหลายคนไม่สามารถจะเป็น
 ด็อกเตอร์ได้ ทำไม ทำไม เรามีคำถามอย่างนี้อยู่เรื่อยทำไมเราจะต้อง
 โกรธเคือง ถ้าเผื่อคนอื่นเขาได้ดึกว่าเรา ทำไมเราจึงต้องไปดิงคนที่ติ
 อยู่แล้วให้ลงมาเท่า ๆ กันกับเรา จิฉน์ไปทำงานที่เมืองจีน ไปที่เมือง
 เล็ก ๆ ไม่ได้ไปปักกิ่ง ก็ไปคุยกับครู ไปคุยกับผู้ที่ทำงานการศึกษาที่นั่น
 เขาบอกว่ามีอยู่ระยะหนึ่งการศึกษาของเขาชะงักไป มีการทำลายห้อง
 แลปตามโรงเรียนต่าง ๆ ไม่ต้องการให้มีผู้ที่มีความคิดสูงส่ง พวกนัก
 วิชาการทั้งหลายถูกกำจัดออกไปให้ไปไถนาซะ อะไรอย่างนี้ การศึกษา
 ชะงักงันลงไป เพื่อจะให้อะไร เพื่อให้คนทุกคนเท่า ๆ กันนั่นคือสิ่ง
 ที่เราจะต้องการหรือไม่ จิฉน์ไม่ต้องการ บอกจุดยืนของตัวเองไว้ที่นี่
 ถ้าใครเขาสามารถจะเรียนแพทย์ได้ จิฉน์ก็ยินดีจะให้เขาปีละแสนห้า
 เพื่อให้เขามาช่วยเหลือคนที่นั่งสลอนอยู่ที่นี่ เพื่อจะได้รักษาโรคได้
 อย่างดี มันต้องมีการลงทุนที่แพง เพราะฉะนั้นใครที่ไม่สามารถจะ
 เรียนสูงไปถึงแพทย์ได้ก็ควรจะยินดีที่จะมากวาดบ้านถูเรือนให้เรา แบ่ง
 งานกันทำ จิฉน์พูดกับคนช่วยงานในบ้านว่าเธอกับฉินนี่แบ่งงานกันทำ
 นะ ฉินก็ไปทำอย่างอื่นไปได้รับเงินเดือนสูงกว่าเธอเพื่อจะมาแบ่งให้

เธอซึ่งทำงานให้ฉัน เพื่อฉันจะได้สบาย นี่มันเป็นของกึ่งยิวธรรมมาก มีอยู่อีกอย่างหนึ่งซึ่งรัฐถือว่าเป็นที่รังเกียจกันมากที่ว่าใช้การศึกษาเพื่อสนองความต้องการของรัฐเองดิฉันคิดอยู่ในใจว่า แล้วมันผิดอะไร การที่รัฐซึ่งเราคงหมายถึงผู้ปกครองประเทศต้องการใช้การศึกษาเพื่อสนองความต้องการของประเทศ เราไปมองคนที่ปกครองบ้านเมืองของเรา มองคนบางคนที่ไม่ดี แล้วเราก็เลยเกลียด แล้วเราก็บอกว่า คนนี้คิดไม่ดี ทำไม่ดี มีจุดมุ่งหมายที่ไม่ดี ทางแก้ก็คือว่าเราควรจะหาผู้ปกครองประเทศที่ดี ๆ เช่นอย่าง ดร. บุญทันนั้นนะคะ ถ้าเพื่อได้ไปเป็นผู้ปกครองประเทศคงจะดี เพราะท่านมีการศึกษาที่ดี มีความคิดที่ดี ไม่ใช่ที่เราไปปฏิเสธว่าอะไรที่รัฐกำหนดขึ้นมา คือคนที่ปกครองประเทศกำหนดขึ้นมาจะต้องไม่ดีเสมอไป ดิฉันว่าผู้ปกครองประเทศที่ดีมีคุณธรรม ก็ย่อมจะต้องเห็นแก่ประโยชน์ของบ้านเมือง อะไรที่จะดีแก่คนในประเทศก็คงอยากทำให้ เช่นการศึกษาก็คงอยากจะทำการศึกษาที่ดีให้ ไม่ใช่ว่าการศึกษาที่เขาจัดให้จะต้องไม่ดีเสมอไป

ที่นี้ขออีกนิดหนึ่งเพราะพอพูดแล้วก็เลยติดลม มีคำถามคือ อาจารย์สมหวังบอกว่าควรจะคัดคนโดยคัดศักยภาพและบุคลิกภาพ ดิฉันก็มีคำถามว่าเราจะคัดได้อย่างไร เพราะว่ายังไม่ค่อยเข้าใจนัก เนื่องจากว่าในตอนต่อไปอาจารย์พูดว่าควรจะคัดจากคนที่ได้ที่ ๑ ถึง ๒๕% ต้น ๆ ของแต่ละโรงเรียน เพื่อไม่ให้คนหนีไปเข้าโรงเรียนเตรียม ดิฉันยังสงสัยว่า เราแน่ใจได้อย่างไรว่าคนที่ได้ ๒๕% ท็อปของแต่ละ

โรงเรียนมีศักยภาพเพียงพอที่จะเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ดิฉันยังเชื่อตามที่กรมหมื่นพิทยาลาภฤทธิยากร ทรงกล่าวไว้ว่า การศึกษาในมหาวิทยาลัยจะเจริญได้ วิชาความรู้จะเจริญได้ ถ้าคนที่เข้ามาเรียนมีคุณภาพสูง มีศักยภาพสูง อย่างที่อาจารย์สมหวังว่า แต่ดิฉันยังหาทางไม่ได้ว่าการจะหาคนที่มีความรู้สูงเข้ามาเรียนนี้ ควรจะหาวิธีไหนถึงจะดีที่สุด เราก็ควรจะแสวงหาต่อไป แต่ก็คงไม่ใช่วิธีที่ไปเอา ๒๕% ท้อปนั้นมา แล้วก็มีคำถามต่อไปถึงอาจารย์สมเกียรติวารัฐบาลของมวลชน ที่อาจารย์พูดนั้นหมายถึงอะไร โปรดอธิบาย

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชต์พลเมือง

ก็มีคำถามอยู่ ๒ คำถามนะคะ ต้องขอให้ท่านที่ถูกระบุชื่อเป็นผู้ตอบนะคะ ในประเด็นแรกขอเชิญท่านอาจารย์สมหวังอธิบายเรื่องการวัดศักยภาพคะ

ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

ขอบคุณครับสำหรับคำถาม ก็อาจจะได้โอกาสชี้แจงให้กระจ่างนะครับ ประเด็นสำคัญคือว่าเราเน้นศักยภาพเป็นสำคัญ แล้วที่พูดถึงว่าการที่จะคิดและแก้ปัญหาเรื่องการให้เด็กที่อยู่ต่างจังหวัดด้วยนี้ ก็จะต้องมีนโยบายเรื่องการใช้คะแนนเดิม เพราะฉะนั้นการใช้คะแนนเดิมจึงเป็นหลักหนึ่งที่จะผสมกับหลักการคัดในแง่ของศักยภาพ เพราะฉะนั้นศักยภาพในชั้นเวลาที่เขาวัด เขาวัดเรื่อง *ความถนัด* ทาง การเรียน วัดเรื่อง *บุคลิกภาพ* หรือแวว วัดเรื่อง *พื้นความรู้เดิม* ความรู้เดิม

อันนี้ผมอยากให้ใช้คะแนนเฉลี่ยชั้น ม.๓-ม.๖ และแบบนี้ก็จะทำให้คนที่ที่เป็นช่างเผือกได้อยู่ในต่างจังหวัดแล้วเขาก็จะเป็นช่างเผือกที่ส่ง่างามแล้วก็ภูมิใจ

รองศาสตราจารย์ นิรมล สวัสดิบุตร

ขอต่ออีกนิดนะคะ คือยังไม่กระจ่างคือว่าอาจารย์จะต้องการความรู้เต็มตั้งแต่ประถม มัธยมอะไรมาตลอดนี้ ความรู้อันนั้นคืออะไร คือคะแนนสอบหรือเปล่า

ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

ความรู้เต็มก็คือ คะแนนสอบที่โรงเรียนเต็มซึ่งก็เป็นเกรดตนเอง ปัญหาว่าเกรดต่างโรงเรียนจะเทียบกันได้หรือ เราจึงจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการเทียบมาชดเชยช่วยแก้ปัญหา

ศาสตราจารย์ อัมไพ สุจริตกุล

ขอบคุณค่ะ รู้สึกนั่งฟังด้วยบรรยากาศต่างกันนะคะ หัวใจเต้นตุบ ๆ ตับ ๆ ต่างกัน บางทีก็จังหวะช้าบางทีก็จังหวะเร็ว คราวนี้รู้สึกพยายามสงบระงับ ให้เต้นช้าลงหน่อย ไม่เช่นนั้นหัวใจจะวายซะก่อน ขอย้อนกลับเอาเรื่องที่ใกล้ตัว เรื่องที่ใกล้ตัวตอนนี้ ก่อนที่อาจารย์สมเกียรติตอบเรื่องรัฐบาลของมวลชนดิฉันเห็นด้วยสำหรับการที่ประเทศเรา ถ้าเมื่อไหร่เรามีรัฐบาลของมวลชนซึ่งประกอบขึ้นด้วยผู้ทีมาจากมวลชนแต่ละกลุ่มที่แท้จริง ดิฉันเห็นด้วยว่าเขาจะเห็นแก่การศึกษาของเยาวชนของอนุชนในอนาคต อย่างเช่นกลุ่มกรรมกรก็มีตัว

แทนของกรรมกรเข้ามา กลุ่มชาวไร่ชาวนาต้องมีชาวไร่ชาวนาจริงๆ ในพรรคการเมืองของไทย แล้วก็กลุ่มอื่นๆ นี่จะต้องเป็นกลุ่มตัวแทนของอาชีพแต่ละอาชีพบนผืนแผ่นดินไทยจริงๆ ดิฉันเห็นด้วย แล้วเขาก็จะมองคุณลูกหลานของเขาซึ่งอยู่ในอาชีพนั้น เมื่อไหร่ถึงจะเจริญ จะได้รับการศึกษาแบบไหน จะมีความรู้คุณธรรมอย่างไรที่รัฐบาลจะฝึกให้เขาจะได้เป็นคนดีในสังคม ดิฉันเห็นด้วย แต่เท่าที่เห็นอยู่ทุกวันนี้มันเป็นแต่เพียงทฤษฎีและหลักการในตำราเท่านั้นเอง ดิฉันไม่เห็นว่าคุณตัวแทนของประชาชนชาวไร่ชาวนา หรือชาวนันทนา ชาวโรงงานจริงๆ จะได้มีส่วนเข้ามาในวงการเมืองของบ้านเมืองเราจริงๆ ส่วนมากจะเป็นคนที่มีเงิน เป็นเศรษฐี ถ้าเป็นเจ้าเก่า เป็นอาเสี่ย เสี่ยโน้น เสี่ยนี้ เสี่ยอะไรต่อเสี่ยอะไรทั้งหลายทั้งปวง ดิฉันก็เลยเสียใจว่าเมืองเรานี้หนอ บ้านเมืองเรานี้หนะ อนุชนไทย เยาวชนไทยที่น่าสงสารที่สุด เพราะอะไร เพราะว่ามองอุปประเทศเรา บ้านเมืองเรา อยากรู้ว่าแต่เรื่องจะมากุมอำนาจเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาหรือจะให้การศึกษานำการศึกษา สามารถจะบอกได้ว่าบ้านเมืองเราจะพัฒนานี้ควรจะพัฒนาอย่างนั้น ๆ แล้วรัฐบาลหรือว่าผู้ที่อยู่ในวงการการเมืองคุณบึงเขียน เศรษฐกิจหรือว่าการเมือง การทหารนี้จะเชื่อแล้วก็ปรับหรือวางแผนพัฒนาบ้านเมืองให้เป็นไปตามนั้น หามิหวังไม้นะคะ ยาก อาจารย์สมหวัง อาจารย์ชัยพร จะบอกให้ว่ายากที่เราจะเป็นฝ่ายขึ้นนะนำทางอย่างนั้น มันกลายเป็นอาเสี่ย ตัวเซี่ยทั้งหลาย แล้วแต่ละจะเปลี่ยน

วรรณยุกต์ไปนะคะ ขอให้เงินอย่างเดียวกันไปซื้อเสียงมา ก็ได้เป็นตัว
แทนชาวไร่ ชาวไร่อ้อย ชาวไร่มันสำปะหลัง ชาวไร่อะไรต่อมิอะไร
แล้วก็ได้เป็นผู้แทน แล้วพอได้เป็นผู้แทนของจังหวัดนั้นแล้ว ดิฉัน
ไม่ทราบว่าคุณ คร. บุญทันผู้นี้จะใช้เงินไปสักเท่าไร หรืออาจจะไม่
ได้ใช้เงินเลยก็ได้นะคะในการที่จะเป็นผู้แทน หลังจากนั้นแล้ว นี่เพียง
เพราะมีเงินอย่างเดียวนี่ มีเสียงอยู่ในพรรคการเมือง แล้วพรรคการเมือง
ได้เข้าร่วมรัฐบาล ปรากฏว่าพรรคการเมืองที่จะร่วมรัฐบาลเขาก็ต้อง
เกรงใจ เขาก็ต้องให้ตำแหน่งรัฐมนตรี คนที่มีแต่เงินอย่างเดียวนั้น
แหละได้เป็นรัฐมนตรี เมื่อเป็นอย่างนี้แล้วเราจะไปหวังอะไร ไป
หวังอะไรกับการที่จะเป็นรัฐบาล แล้วก็รัฐบาลจะมากุมบังเหียนการ
เมือง การปกครองทุกอย่างของประเทศชาติ

เพราะฉะนั้นดิฉันเองก็หวังยากนะคะ แล้วก็สงสารเยาวชน
ประเทศไทย เว้นแต่ว่าพวกเราทั้งหลายทั้งปวงที่นั่งอยู่ในที่นี้ยังมีมัน
ความคิดอันนี้แล้วพยายามค่อยๆ ทำ ค่อยๆ ก้าวไปแล้วก็จับมือกัน
วันหนึ่งถ้าดิฉันไม่ตายเสียก่อน ดิฉันก็คงจะเกษียณไล่ตามอาจารย์เสนห์
เพราะทำงานมาด้วยกัน เคยขึ้นชมยินดี เคยประชุมมาด้วยกันที่
สรวงคนิวาสน์นั้น ประชุมกันแล้วประชุมกันอีก มหาวิทยาลัยในกำกับ
ของรัฐบาลบ้าง อาจารย์คงจำได้นะคะ เรื่องเกี่ยวกับการที่จะบริหาร
งานมหาวิทยาลัยโดยหลักหลบตัวเองออกจากระบบราชการบ้าง ประชุม
กันมาจนหัวจะผุอยู่แล้ว ดิฉันก็จะเกษียณอยู่แล้วเหมือนกันแหละ มัน

ก็ยังไม่เห็นสำเร็จสักที คงไปนั่งเขียนหนังสือต่อเหมือนกับอาจารย์
 เพียงแต่คิดมันไม่ค่อยชอบเขียนเท่าไร อันนี้ละความหวังจึงเลื่อนกลาง
 เว้นเสียแต่พวกเรานี้จะหันมาจับมือกันให้มัน แล้วช่วยกันสร้างความ
 แข็งแกร่งให้กับพวกเรานักการศึกษาด้วยกัน ถึงจะสำเร็จ ถ้าดีแต่
 สัมมนาพูดแล้วก็วาง คนที่จะเป็นตัวตั้งตัวตักก็สลายหายไปบ้างอะไรไป
 บ้าง อีกหน่อยอาจารย์ชัยพรหมดไฟซะ อาจารย์สมหวังแก่ไปซะ หมก
 ไฟไปแล้วนี่ก็ละลายหายสูญ สิ่งนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่คิดมันเป็นห่วง

เป็นห่วงอีกอันหนึ่ง ฟังดูแล้วทำให้ไม่สบายใจอย่างยิ่งว่า
 เมืองเรานี้หนอ แค่อหิบบมือเดียว ยิ่งเล็กกว่ามณฑลเสฉวนของจีนเขา
 ด้วยซ้ำไป จะกลายไปตามกันเขาเสียอีกแล้ว อย่าว่าแต่ตามกันฝรั่งเลย
 เวลาจะตามกันจีนอีกแล้ว บังเอิญคิดนี้ได้คุยกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย
 นานกิง หรือหนานจิงนี่นะคะ และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยอยู่ฮั่น
 ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยใหญ่เก่าแก่ เก่งกว่าจุฬาฯ อีก อายุเขาคง ๘๐ กว่าปี
 แล้วของเรานั้นแค่ ๗๐ ปีเท่านั้นเอง เขาพูดเกือบน้ำตาคลอ พูดด้วย
 เสียงสั่นเครือเลยว่า เขาพยายามที่จะฟื้นฟูการเรียนการสอนในระดับ
 อุดมศึกษานี้ด้วยความหนักแน่นเป็นอย่างมากๆ เลย เพราะเหตุอะไร
 เพราะว่า ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมาก็เกือบ ๒๐ ปีระบบการเรียนการสอนของจีน
 ถูกทำลายโดยสิ้นเชิง เอา Professor ไปไถนา แล้วไม่มีใครอยากเรียน
 หนังสือ ต่างคนต่างก็พยายามเอาตัวรอด หลบหนีออกจากประเทศบ้าง
 ยิ่งเยาวชน Red guard กำลังมีอำนาจอะไรทำอะไรทั้งหลายทั้งปวง

เขาต้องระวังตัวเจ เขากล่าวถึงประวัติศาสตร์ของชาติเขาด้วยความขม
 ขื่นใจ คิดกันไปคุง่าหลงเหมินพระพุทธรูปสลักหินน้อยใหญ่ทั้งหลายทั้ง
 ปวงเขาทำลายหมด ยกกันเป็นกองทัพเลยนะจะไปทำลาย เอาเครื่อง
 ไม้เครื่องมือที่สามารถจะทำลายหินได้ไปทำลายพระพุทธรูปสวยๆ ซึ่งหา
 ไม่ได้อีกแล้ว ต่อให้ชาติจีนเกิดใหม่อีก ๕๐๐ ชาติก็ไม่มีทางจะสร้างได้
 เหมือน อย่างที่ถ้าหลงเหมินนี้ ไม่มีพระพุทธรูปที่ไหนจะสวยที่สุด
 เท่าที่นั่น ยกเว้นถ้าเอาชิ้นตะที่อินเดียที่คิดฉันไม่เคยเห็น แต่พอเห็น
 อย่างนี้แล้วเป็นยังไงจะเสียดายแทบขาดใจ ความรู้ความเลื่อมใสใน
 วัฒนธรรม คุณธรรมมันหายไปหมดเลยในครั้งหนึ่ง เพราะอะไร
 เพราะทุกคนบอกไม่รู้จะเรียนไปทำไม เหมือนอย่างเวลานี้ ที่อาจารย์
 ไพฑูรย์ วิเคราะห์ออกมาบอกว่าคนในเมืองอยากให้ลูกแข่งขันกันต่อ
 เพราะอะไร เพราะตัวเองมีกำลังมีปัญญาที่จะเสริมลูกให้แข่ง ลูกขึ้น
 แข่งตั้งแต่ ๖ ขวบใช้มียะ ๓ ขวบก็แข่งเข้าโรงเรียนอนุบาล ๖ ขวบ
 แข่งเข้าโรงเรียนสาธิตและชั้น ป. ๑ แหมสอบกันจะตายมิตายแหล่อยู่
 แล้ว บางทีเด็กทำไม่ได้เดินเซื่องออกมา ยังไม่ทันจะร้องไห้เลย พ่อแม่
 ยืนอยู่ข้างนอกร้องไห้ไ้แล้ว เพราะลูกตัวสอบไม่ได้ อะไรต่ออะไร
 อย่างนี้ คิดฉันเห็นแล้วเป็นภาพที่น่าสมเพชเป็นที่สุดเลย อันนี้แหละคะ
 เรากำลังจะเดินตามสภาพของเมืองจีนในตอนที่กำลังเกิดกลียุคอย่างนั้น
 แล้วหรือ แล้วอีกหน่อยนะท่านทั้งหลายที่ได้ ดร. มาทั้งหลายเหล่านี้
 ท่านจะไปอยู่ที่ไหนคะ ในเมื่อไม่มีคนอยากจะเรียนหนังสือ ชาวไร่

ชานาก็ไม่ยอมส่งลูกมาเรียนแล้วเพราะว่าอะไร ส่งลูกมาเรียนแล้วก็สู้เขาไม่ได้ สอบแข่งกับเขาไม่ได้ เข้ามาหางานทำในกรุงไม่ได้ก็ต้องกลับไป กลับไปที่บ้านนอกไม่รู้จะทำอะไร สบายหรือขี้ๆ ยืนนุ่งกางเกงยีน เท้าสะเอวเกาะแถวราวสะพาน อะไรต่ออะไรอย่างนี้มากมาย ซึ่งเห็นมานานักหนาแล้วตามบ้านนอก ตามชนบทห่างไกลแล้วใครเล่าจะมาส่งเสริมเรื่องการศึกษา อย่าว่าแต่เรื่องการศึกษา ศีลธรรมจรรยาที่ยังแย่งทุกที อีกหน่อยก็ต้องนั่งวิจัยเรื่องโจรไซ่มัยยะ วิจัยโจรในเมืองไทย หรือโจรในบ้านนอกเปรียบเทียบกับโจรในกรุงเทพฯ การตัดช่องย่องเบาของกรุงเทพฯ ไปเปรียบเทียบกับตัดช่องย่องเบาในอำเภอโนนสูง หิงป่าตี หรืออำเภอโนนสูงหรือว่าอำเภออะไรต่ออะไรเหล่านั้น

เพราะฉะนั้นอันนี้ดิฉันถึงว่า ว่าถ้าหากเรามองดูแล้วอย่าเพิ่งไปทอดยตรงที่ว่าระบบแพ็คตัดออกของเรานี้นะคะ ความจริงอาจารย์สรุปไว้ก็ดีมาก มันยังต้องมีอยู่นะคะสำหรับระบบหนึ่ง แต่ในขณะที่เดียวกัน ข้อคิดที่อาจารย์สมหวังบอกว่า ทำไมเราไม่ทำเหมือนอย่างกับครั้งก่อน เป็นของไทยแท้แต่โบราณ เราทำกันมานาน จังหวัดต่างๆ นี้ก็จะมีการสอบ แล้วเมื่อสมัยดิฉันเด็ก ๆ ก็เหมือนกันสอบแข่งขันกันจะต้องเอาที่ ๑ ให้ได้ จากประถมขึ้นมาโรงเรียนมัธยมมีโรงเรียนหญิงกับโรงเรียนชาย ปีนี้โรงเรียนหญิงจะได้ที่ ๑ หรือโรงเรียนชายจะได้ที่ ๑ ที่ ๑ ของโรงเรียนหญิงกับที่ ๑ ของโรงเรียนประจำจังหวัดชาย ใครจะเปอร์เซ็นต์สูงกว่ากัน ใครจะเป็นที่ ๑ จริงๆ อะไร

อย่างนี้ แล้วเขาก็คัดเอามาส่งไปเรียนวิชาครู ได้ค่าเบี้ยเลี้ยงด้วย เรียนฟรีด้วย เกียวนั้นไม่มีอย่างนั้น ทำไมเราถึงไม่กลับคืน แต่ว่าจริงๆ จะพูดว่าไม่มีก็ไม่ได้ เกียวนั้นเขาค่อยๆ ฟันระบบขึ้นมาแล้ว เพราะฉะนั้นวิธีการอย่างนี้คิดเห็นเห็นด้วย และอาจารย์ สมหวังที่มีส่วนมากในทบวงเกี่ยวกับเรื่องการวัดและประเมินผล และการสอบเทียบแพ็คักออกหรืออะไรนี้ น่าจะมีเสียงที่หนักแน่น แล้วก็พวกเราที่น่าจะช่วยกัน ใครมีอำนาจที่จะช่วยก็ช่วยกันได้ ก็ต้องช่วยกันให้ได้ แล้วก็จัดระบบให้มันดี ๆ จะได้ไม่บ้าแข่งขันกัน ตั้งแต่ลืมตาออกมาดูโลกก็แข่งขันกันแล้วหรืออะไรต่ออะไรต่างๆ เหล่านี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่จะสอดแทรกคุณธรรมหรือที่อาจารย์ เสน่ห์ บอกว่า ภูมิธรรม ภูมิธรรม ภูมิปัญญา นั่นก็คือคุณธรรมหรือมโนธรรมในหัวใจของมนุษย์นั่นเอง ถ้าเผื่อว่าจะสอดแทรกประสานกัน ลองหันมาคิดอันนี้ดีกว่าว่าจะทำอะไรถึงจะเอาความรู้กับคุณธรรมนี้มาสอดแทรกประสานกันให้ดี แล้วสอดใส่เข้าไปตั้งแต่หัวเท่ากำปั้น ข้อสำคัญที่สุดคือ พ่อแม่จะต้องมีคุณธรรมก่อน อบรมคุณธรรมให้กับพ่อแม่ก่อน พอลูกออกมาแล้วจึงค่อยๆ สอนลูกแล้วต่อมากก็ไปอยู่ในมือครู ครูก็ทนถนอมกลม่อมเกลี้ยงเลี้ยงเป็นอันดี ให้มีทั้ง ความรู้ คุณธรรม แล้วหลังจากนั้นส่งขึ้นมาชั้นมัธยม ชั้นอุดม ถึงจะต่อเนื่องกัน หลุดจากโรงเรียน หลุดจากสถาบันจึงจะเป็นข้าราชการที่มีคุณธรรมประจำใจ ทำยังไงเราถึงจะมีประชาชนอย่างนี้ ไม่ใช่ประชาชนที่เอะอะอะไร

ก็เอาเงินหว่าน เออะอะอะไรก็เอาอำนาจ เออะอะอะไรก็กระซิบยกไหล่
 นิดเดียว หัวแม่มือบิดไปนิดเดียวไอ้นั้นตายแล้ว เดียวก็ตายแล้ว หา
 ซากก็ยังแทบจะไม่ได้ มีหน้าซำยังจับมือใครดมก็ไม่ได้ นี่ก็คือผืน
 แผ่นดินของเรา ตีฉันคิดว่าระบบแพ็คตัดออกก็น่าจะยังมี แต่มีในระบับ
 ที่ต้องการความสำคัญจริงๆ แล้วก็มักกฎเกณฑ์ที่ดีๆ แล้วทุกคนต้องยอม
 รับกฎเกณฑ์อย่าแหกคอกนะ อย่าแหกกฎ แล้วก็อย่าไปส่งเสริมคน
 ที่ทำอะไรผิดกฎผิดเกณฑ์ อย่าไปยกย่องบูชาเพียงเพราะมีอำนาจ มีเงิน
 ขอให้เราเข้าใจตัวเราเอง ต้องมีคุณธรรมเสียก่อน เราต้องเคารพความ
 ดี ความจริงคือสัจจะของชีวิต แล้วเราจะเป็นคนกล้าหาญ ไม่ยอม
 ชูชกหรือไม่ยอมก้มหัวให้กับอำนาจของเงิน อำนาจของอะไรทั้งหลาย
 ทั้งปวง ขอให้เอาอำนาจความดีนี้แหละมาชนะตัวเราเอง เรายอมรับและ
 ยอมแพ้นที่ความดีดีกว่า และก็จะได้เผยแพร่ออกไป ขอขอบคุณค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชต์พลเมือง

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ อำไพ ท่านผู้เข้าร่วม
 สัมมนาทุกท่าน ที่ได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อการอภิปรายในวัน
 นี้ค่ะ ในเวลาที่เหลือนี้ใคร่ขออนุญาตกราบเรียนเชิญท่านอาจารย์
 เสน่ห์ อีกสักครั้งหนึ่งนะคะ เพื่อสะท้อนความคิดของท่านหลังจากที่
 ฟังการอภิปรายและข้อคิดต่าง ๆ ค่ะ

ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก

ขอบคุณครับ นี่ขนาดอาจารย์อำไพบอกว่าจะสงบๆ พอพูด
 ะ บบ ผมยิ่งใจเต้นแรงหนักเข้าไปอีก อย่างไรก็ตามผมต้องขอขอบคุณ

อาจารย์ อำไพ ที่ได้เอ่ยประวัติศาสตร์การศึกษาอันหนึ่ง ซึ่งไม่มีใครพูดถึงและมีอะไรหลาย ๆ อย่างซึ่งถ้าทำอย่างที่อาจารย์สมหวังพูดนี้ ก็มาจากภูมิหลังในช่วงนั้น สำหรับผู้ที่ไม่ได้ติดตามนี้ ก่อนข้างยากที่จะมองเห็นประเด็นหลายประเด็น มันมันไปหมด แล้วเราก็สัมมนากัน ผมยังกระซิบกับอาจารย์ ไพฑูรย์บอกว่านี่คือศาสตร์ ยังขาดประวัติศาสตร์การศึกษา ในช่วงทศวรรษ ๑๐ กว่า ๆ มาเนี่ย ในช่วงนั้นนี้ผมคิดว่ามันเป็นช่องว่างที่น่าจะได้เอามาเรียนรู้กัน ผมว่าอันนั้นเป็นความพยายามอย่างมาก ถึงมันจะจบลงด้วยความล้มเหลว รวมทั้งการทดสอบอะไรพวกนั้นพูดกันมากมาย แล้วมีรายงานเป็นหลักเป็นฐาน เพราะฉะนั้นก็อยากเสนอว่าไหน ๆ พูดแล้วน่าจะมาวิเคราะห์เอามาวิจัยกันซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ มิฉะนั้นแล้วประเด็นเรื่องจะทดสอบอะไร ศักยภาพอย่างไร หรือว่าจะให้เอาคะแนนโรงเรียนเป็นเกณฑ์วัดสิ่งเหล่านี้มาพูดที่ละประเด็นคงไม่ได้เหมือนกันนะ อย่างที่ท่านอาจารย์นิรมลถามว่า ๒ อย่างเกี่ยวกับตรงไหนนี้ เพราะว่าอย่างน้อยที่สุดถ้าพูดให้เต็มภาพ ก็จะเห็นนะครับ ประเด็นนี้ผมก็อยากจะขอร้องว่าถ้าพูดไปแล้วจับประเด็นกันนี้มาทำให้เข้าใจผิด อยากจะเสนอว่าเอาพวกนี้มาศึกษากันอย่างจริงจังเสียทีหนึ่ง ผมอยากจะเรียน คือไม่สรุปละครับ แต่คิดว่าอยากจะเสริมเพิ่มเติมสักนิดเพื่อให้ภาพมันชัดขึ้น

ผลที่สุดแล้วการอภิปรายรู้สึกว่าจะไปจบลงด้วยคำถามที่ว่าระบบคัดเลือกนี้ควรจะมีอยู่หรือไม่ ประเด็นคงไม่อยู่ตรงนั้น เพราะว่า

ไม่ว่าเราจะมีระบบแบบนี้หรือไม่ก็ตามในชีวิตของมนุษย์ ในสังคมมนุษย์นี้ระบบคัดเลือกก็มีอยู่ตลอดเวลาในกระบวนการชีวิตของเรา แล้วประการสำคัญอย่างยิ่ง ผมสะกิดใจที่ท่านอาจารย์ นิรมลได้พูดขึ้นมาคล้าย ๆ กับว่า เรากำลังจะดึงคนที่สูงนี้มาให้เท่ากับคนที่ต่ำ คงไม่ได้หมายความว่าอย่างนั้น ผมคิดว่าประเด็นที่พูดทั้งหมดนี้คงไม่ได้ต้องการให้ทุกคนนี้เท่าเทียมกันหมด มันเป็นไปได้ เพราะในชีวิตของคนเราที่มีความแตกต่าง ความหลากหลาย การแบ่งงานในสังคม ผมคิดว่าถ้าใครปฏิเสธอันนี้ ผมว่าคงลำบากอย่างที่อาจารย์ พูดถึงช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมที่ยุงเหยิง ก็เพราะว่าต้องการให้คนมาเท่ากัน ซึ่งมันฝืนธรรมชาติมนุษย์ ในทำนองเดียวกันระบบการศึกษาไทยที่จะมาเกณฑ์ให้คนอยู่ในเส้นทางเดียวกันก็ฝืนธรรมชาติมนุษย์เหมือนกัน ประเด็นอยู่ตรงนี้ ถ้าอยากจะเปรียบเทียบจุดอ่อนของระบบการศึกษาไทยคือ อยู่ใน *ในลู'* ผมใช้คำว่า "ลู'" เพราะว่าคนไทยมีความหลากหลาย แตกต่างมากมาย ซึ่งผมถือว่าเป็นศักยภาพที่ควรค่าแก่การที่จะได้รับความสนใจจากระบบการศึกษาของไทย ตรงนี้แหละที่ผมคิดว่าไม่ใช่เอาคนที่ต่างกันหรือสูงต่ำมาให้เท่ากัน แต่ว่าทำอย่างไรที่จะให้การศึกษาของไทยนี้ได้เสนอสนองคนในฐานะต่าง ๆ ผมอยากจะเตือนว่าถ้าเราจะมาตีประเด็นในระบบคัดเลือกที่มีอยู่ว่าควรจะมีต่อไปหรือไม่ ผมคิดว่าพูดไปแล้วชวนให้เข้าใจผิดเหมือนกัน อย่างที่ผมเรียนไปแล้ว ระบบการคัดเลือกมันมีอยู่ตลอดเวลา แต่คัดเลือกอย่างไร ผมคิดว่าหัวใจสำคัญ

ที่อาจารย์สมหวังพุดนี้ ท่านกำลังวิจารณ์ระบบที่ว่าอยู่ที่ ๆ ก็เอาระบบ
เกณฑ์มาตั้งไว้ แต่จริง ๆ แล้วระบบคัดเลือกศักยภาพนี้ผมอยากจะเสนอเป็น
หลักการกว้าง ๆ และก็น่าวิจัยกัน ผมคิดว่าสูตรคะแนน ๒๕ % ที่อาจารย์
นิรมล ทักขึ้นมาที่ อันนั้นก็ก็เป็นเพียงข้อเสนอเบื้องต้นให้มีอะไรเริ่ม
ต้นสักอย่างเท่านั้นเอง ให้โรงเรียนส่งเสริมคุณค่าของโรงเรียนให้ทั่ว
ประเทศ ไม่ใช่โยงกันว่าอันนั้นคือระบบการคัดเลือกศักยภาพไม่ใช่ แต่
ผมถือว่าระบบการคัดเลือกศักยภาพนั้นอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่
อยู่ที่ระบบการสอบไล่ ตรงนี้ผมคิดว่าเป็นจุดอ่อนของระบบการคัดเลือก
เราใช้ระบบการสอบไล่แล้วใจจริง ๆ ด้วย สอบไล่แล้ว สอบแล้วไล่
ถึงได้มีคัดออก ถึงได้มีระบบบันไดการชันมา แล้วก็ได้ไปประทับ
ตราบมด้อยให้กับเยาวชนส่วนใหญ่กว่ากลายเป็นคนล้มเหลวเป็นผู้แพ้
เพราะฉะนั้นทำอย่างไรที่จะให้การคัดเลือกอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ ก็
หมายความว่าฐานการคัดเลือกนี้จะต้องอยู่ที่ตัวคน ประเดี๋ยวจะขอขยาย
ความตรงนี้สักนิด แต่ว่าอยากจะย้อนไปที่อาจารย์อุทุมพร ซึ่งพูดถึงจุด
บกพร่องต่าง ๆ ๖-๗ ประการ ที่ผมได้ประสมมายังกว่านั้นอีก
คือคำถามมีอยู่ว่า เมื่อผมได้พูดแล้วว่าเอาเกณฑ์มาสอบไล่นี้ ใครเป็น
คนกำหนดเกณฑ์นั้น แล้วกำหนดอย่างไร แล้วตรวจอย่างไร ประมาณ
๑๕-๑๖ ปีนี้ ผมเคยถูกใช้เป็นคนรวมคะแนนสอบเข้ามหาวิทยาลัย
เผอิญเป็นคนอยู่ไม่สุข แทนที่จะไปนั่งรวมตัวเลขอย่างเดียว ก็ไปนั่ง
อ่านข้อสอบด้วย ปรากฏว่ามีคำตอบมากมายที่สร้างสรรค์เหลือเกินใน

ทักษะของผม แล้วเผอิญมาตอบเรื่องสังคมศึกษา ผมอดไม่ได้ก็อ่าน ๆ ไปปรากฏว่าคะแนนเต็ม ๒๐ นี้ได้คนละ ๒ คนละ ๓ คนละ ๔ คนไหนที่ตอบ ๑,๒,๓ นี้ ๑๖/๒๐, ๑๘/๒๐ อันนี้ชัดเลยครั้งนั้นเป็นการตรวจคะแนน การลงคะแนนครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่เกิดปัญหาการขัดแย้ง เพราะว่าเป็นตัวการ ในสภาการศึกษาผมก็ list ปัญหาขึ้นมา ซึ่งกรรมการตรวจดูทุกคนก็เห็นกับผมด้วย ก็เสนอให้มีการสอบกัน สอบไปก็ปรากฏว่ากรรมการตรวจข้อสอบนี้แหละ ซึ่งเป็นปูชนียบุคคลที่จุฬาฯ แต่ผมขออนุญาตไม่เอ่ยชื่อก็แล้วกันนะครับ ใช้ให้เด็กที่บ้านช่วยตรวจ โดยโยนหนังสือ มศ. ๕ ให้ใช้เป็นเกณฑ์ตรวจ เพราะว่า มศ. ๕ นี้เผอิญผมไปพลิกดูก็ปรากฏว่าคำตอบคือ ๑,๒,๓,๔,๕ นี่มันตรงเข้า ความสร้างสรรค์ของเด็กอีกจำนวนมากนี้ไม่ได้รับการพิจารณา ให้คะแนนไปอย่างเห็นเป็นตัวหนังสือก็ให้ไป ๒,๓ อันนี้นะครับ

เพราะฉะนั้นที่ว่าประสิทธิภาพในการตรวจนี้ครับ ผมคิดว่าอันนี้ก็เป็นกรณีที่ยิ่งกว่าอาจารย์อุทุมพรพบมาเสียอีก เพราะอันนี้เป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก ๆ ผมคิดว่าผลที่สุดแล้วมันนามธรรม แต่ผลที่สุดคือว่าสิ่งที่เราจะได้คนคัดเลือกดี ๆ เด็กดี ๆ ก็ไม่ได้ ผลที่สุด ที่ผมทำกรรมก็ตกอยู่ที่ผม ตกลงก็ให้มีการตรวจใหม่หมด กลายเป็นผมเองต้องนั่งตรวจข้อสอบไป แทบตายนะป็นั้นนะ ตั้งแต่นั้นก็ประกาศเลิกไม่ยอมทำงานเรื่องนี้เป็นเด็ดขาด กลัวจะไปเจอเข้าอีก นี่เป็นตัวอย่าง อยากจะเรียนเตือนว่า ระบบการคัดเลือกนี้ต้องมีแน่ ถ้าจะมี

อุดม มีอะไรนี้ แต่จะมีอย่างไร ผมตั้งเป็นข้อสังเกตระบบนี้เมื่อตะก
 พุคเทคนิคกันมากนะ เราจะเอาอย่างไร จะเอาทัศนคติ เอาศักยภาพ
 แต่ทราบใดที่ระบบการคัดเลือกนั้นอยู่ในกรอบที่มันล้มเหลวนี้ยังงจะ
 เอาเทคนิคมาแก้ผมว่าเป็นไปไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ที่ผมเสนอข้อคิด เสนอ
 กรอบใหญ่เอาไว้ ผมคิดว่าเพราะว่าถ้าฐานของนักเรียนนักศึกษาไม่ค
 ฎบังคับให้อยู่ในลู่เดียว ผมคิดว่าอันนี้ระบบการคัดเลือกไม่ว่าจะเอา
 เทคนิคชั้นสูงสักเท่าไรก็ตาม ผมว่าแก้ปัญหาไม่ได้....อันนี้ทำให้ผม
 รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาให้มาก อยากจะเสนอว่าเอากรอบการ
 ศึกษาของของเรานี้ ผมถึงบอกขอให้ทบทวนเรื่องอุดมการณ์ เรื่อง
 อะไรนี้ให้มันแน่ชัดลงไป และตั้งใจที่อาจารย์ อำไพก็ได้บอกว่าสัมมนา
 จบแล้วก็จบกันไป ผมก็มีประสบการณ์ในเรื่องนี้มากพอสมควร จน
 กระทั่งเกษียณก็ยังังคงเป็นอย่างนี้ต่อไปนี้ ผมคิดว่าสิ่งที่ผมเรียกร้องนั้น
 ไม่ได้เรียกร้องให้นักการศึกษากระโดดเข้าไปเล่นการเมือง อยากจะขอ
 แยกแยะการเมืองในแง่ที่เรากระโดดเข้าไปแสวงอำนาจ แล้วก็ไป
 กำหนดนโยบาย อันนี้ก็เป็นหน้าที่ของ ดร. บุญทัน ไปก็แล้วกัน

แต่สำหรับในประชาคมนักการศึกษานี้ะครับ ผมถือว่าเป็น
 เขตเลือกตั้งอันหนึ่ง เป็นกลุ่มชนที่สามารถจะเสนอข้อคิดให้เสียงเรียก
 ร้อง เพราะว่ากลุ่มวิชาชีพ กลุ่ม Professional นี้ผมถือว่าเป็นเขตเลือก
 ตั้งอันหนึ่ง ซึ่งออกจะศักดิ์สิทธิ์มีน้ำหนักมาก ๆ เลย เป็นแค่เพียงว่า
 เรายังคล้าย ๆ กับตั้งตัวกันไม่ติด หรือยังมองเห็นปัญหาไม่กระจ่างชัด

เท่าที่ควร เพราะฉะนั้นผมก็อยากจะเรียกว่าในแนวทางที่ผมเสนอนี้ เป็นแนวทางที่ยอมรับความแตกต่างของคนในสังคม แต่อยากจะให้เกณฑ์การวัดศักยภาพ วัดอะไรต่ออะไรนี้ โดยใช้คนเป็นที่ตั้ง เมื่อตะกี้ผมพูดถึงภูมิธรรมอาจจะชวนให้เข้าใจไปไขว้เขวเล็กน้อย ผมไม่ได้หมายถึงภูมิธรรมในแง่เข้าวัดเข้าวาอะไรพวกนี้ ไม่ใช่เรื่องธรรมะ รั้มโม แต่เพียงเท่านั้น อันนั้นก็มีส่วนแน่ แต่ผมถือว่าภูมิธรรมอันนี้ ...คือคนเราเกิดมา ท่านทั้งหลายเป็นนักการศึกษาคงจะเห็นภาพชัดดีกว่าผม คนเราเกิดมาอยู่ที่ ๆ จะให้เราบอกว่าผมอยู่ที่จังหวัดไหนก็ไม่ทราบ อยู่ที่ ๆ ให้ผมมุ่งเป้าหมายการศึกษาอยู่ที่กรุงเทพฯ ฯ แหลมมันไกลเหลือเกิน แต่คิดว่ากระบวนการเรียนรู้ที่รู้จักครอบครัว รู้จากท้องถิ่น ผมคิดว่ากระบวนการเรียนรู้อันนี้แหละ จะสร้างเกณฑ์แล้วก็เกณฑ์ศักยภาพของคน

เพราะฉะนั้นคนจะถูกทดสอบด้วยสภาพแวดล้อมอันนี้ ถูกทดสอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ แต่ขอให้ระบบการศึกษาในกระบวนการเรียนรู้นี้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเขา เวลาที่ระบบการศึกษาถูกบีบให้ต้องมุ่งในแนวทางเดียวกัน ซึ่งมันไม่เกี่ยวกับชีวิตเขาเลย ผมเชื่อว่า คร. ยังไม่รู้เรื่องเมืองไทยตั้งเยอะแยะไข่ม้อยชะ ไม่รู้เลย ผมคิดว่าถ้าเราเริ่มรู้จากขั้นพื้นฐานผมเชื่อว่าอันนี้แหละคือการสร้างสมองค์ความรู้อย่างแท้จริง แล้วในเส้นทางจะเกิดการคัดเลือกในตัวของมันเอง ใครที่ถนัดขึ้นไปเป็น Professional ก็ไปเลย ตรงนั้นแหละผมคิดว่า

การคัดเลือกจะมีความหมายตรงนั้น แต่ถ้าเรามาพูดระบบการคัดเลือกในสภาพอย่างเดียวกัน ผมว่าค่อนข้างอันตราย ผมคิดอย่างนั้น

อีกประเด็นหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องงานก็เหมือนกัน ผมอยากจะเรียนว่าเรื่องการเมืองงานทำ ไม่มีงานทำ ผมเห็นด้วยกับอาจารย์สมหวัง อย่างยิ่งว่าระบบการศึกษาไม่ควรจะมาห่วงเรื่องนี้ เพราะอะไร เพราะว่าการทำงานหรือไม่ทำงานนี้ เราตกอยู่ภายใต้อาณานิคมทางความคิดของนักเศรษฐศาสตร์ ซึ่งอยู่ภายใต้อาณานิคมความคิดของฝรั่งอีกนั่นแหละ สังเกตให้ดูเวลาเราพูดเรื่องงานในเมืองไทยสภามักจะวงเล็บภาษาอังกฤษ Employment สังเกตดูให้ดีนะครับ เมืองไทยไม่ใช่ employment นะครับ เมืองไทยเป็น employment เฉพาะระบบราชการ ระบบบริษัท ร้านค้า แต่คนที่ไม่มีที่ดินของตนเอง มีงานอาชีพงานฝีมือนั้นเขา self-employed เพราะฉะนั้นเวลาเราพูดเรื่องงานเรื่องอะไรต่าง ๆ นี้ เรามักจะพูดถึงตำแหน่งงาน ด้วยเหตุนี้เราถึงต้องบอกว่าต้องทำโครงการขายฝั่งทะเลตะวันออก สร้างงานขึ้น สร้างไม่ไหวหรือครับ ไม่มีทาง ผมพนันได้ไม่มีทาง ตราบใดที่เมืองไทยยังพูดทางในเชิงของสังคมอุตสาหกรรม เป็นไปไม่ได้ มันลอกตัวออก

เพราะฉะนั้นผมว่านักการศึกษา ผมอยากจะเรียกว่า *บุคคลความคิดได้* เพราะว่าอะไร ตามที่ผมได้เรียนไว้แล้ว เพราะว่ามันเป็นการศึกษาเป็นคนที่สัมพันธ์กับคน ทั้งนี้เหล่านี้ที่ผมเรียกรังอยู่อย่างเดียวคือว่าขอให้แก่นักศึกษานี้เห็นคน และผมเชื่อว่าแก่นักศึกษานี้เป็นคน

กลุ่มแรกที่เห็นคน เพราะอยู่กับคน แล้วคนที่ใช้คนเป็นเกณฑ์ในการทดสอบศักยภาพของเขา ตรึงตาเป็นอย่างดีจนผมก็เชื่อว่อย่างทีอาจารย์สมหวังว่า ถ้าเรา *สร้างการศึกษาให้คนมีคุณภาพ คุณภาพในบริบทอันนี้ไม่ใช่คุณภาพเพื่อที่จะไปตอบสนองระบบกระทรวงนั้นกรรม* อย่างนั้นผมว่าก็เป็นคุณภาพในความสัมพันธ์กับหน่วยงานนั้น แต่ไม่ใช่เป็นคุณภาพในความสัมพันธ์กับชีวิตของเขา ด้วยเหตุนี้ในปี ๑๗ เราพูดถึงการศึกษาเพื่อชีวิตและเพื่อสังคม ตรึงแหละครับ และด้วยเหตุนี้เราจึงต้องพูดถึงการกระจายการศึกษา เพื่อให้มันเข้ากับสภาพแวดล้อมอันนี้ ถ้าเป็นอย่างนี้ได้แน่ครับเราสามารถ *สร้างให้คนเป็นคนดี คนดีกับคนไทยที่ดีก็จะใกล้เคียงกันมากขึ้น ไม่สับสนและก็ไม่มีช่องว่างอย่างที่เป็นอย่าง*

สุดท้ายผมคิดว่าอยากจะ.....ขอโทษ ขอทัก ดร. บุญทัน นิดเดียว อาจารย์ บุญทันนี่พูดด้วยเจตนาดี อยากจะเห็นธรรมศาสตร์ไปมี Campus ที่จังหวัดไหนจังหวัดนี้ จุฬาฯ อะไรอย่างนี้ ผมขอตงนิดเดียว เพราะว่าผมได้เรียนมาแล้วว่า ความเสมอภาคทางการศึกษาไม่ได้หมายความว่าคนเราจะต้องเรียนธรรมศาสตร์ได้เท่ากัน ผมคิดว่าทำยังไงก็เท่ากันไม่ได้ แต่ถ้าหากว่าให้ Campus ธรรมศาสตร์ จุฬาฯ ไปแล้ว ให้สร้างระบบการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้รักท้องถิ่นอย่างทีอาจารย์สมหวังว่าแล้วรู้เรื่องของท้องถิ่น รู้เรื่องของตัวเอง อย่างนั้นผมเห็นด้วย ขอตงนิดเดียวนะครับ

ในที่สุดผมคิดว่ามีประเด็นซึ่งจบลง ที่ไม่ได้พูดให้ตลอดคือ เรื่องการลงทุนทางการศึกษา ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วหรือยัง ผมพูดนี้คง โคนเดินขบวนแน่ถ้ายังมีชีวิตราชการอยู่ ถึงเวลาแล้วหรือยังที่นักศึกษา ที่ได้มีโอกาสใช้เงินใช้ทองอะไรเข้ามานี้ เข้ามหาวิทยาลัยแล้วออกเป็นผู้ชนะได้ผลตอบแทน ได้เงินเดือนสูงขึ้นนี้จะต้องเป็นผู้ลงทุนทางการศึกษา ไม่ใช่เอารัฐมาทุ่มเทลงทุนอย่างนี้ จนกระทั่งไม่มีทรัพยากรที่จะไปทุ่มเทให้กับคนที่เสียเปรียบในสังคม ถึงเวลาแล้วหรือยังครับ แล้วถึงเวลาหรือยังที่มหาวิทยาลัยนี้จะต้อง Streamline ระบบการจัดการศึกษา เอาระบบแพ็คเกจออกจริง ๆ ผมก็ไม่ว่าอะไร อาจารย์กลุ่มไหนที่เป็นกาฝาก เอาออกไปได้มัย ถ้าอย่างนี้ยังทำไม่ได้ จะมาพูดถึงระบบการแพ็คเกจ เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยนี้ผู้แพ้มันไปหมดแล้วนี่จะทำอย่างไร เพราะว่าเมื่อผู้แพ้มากมายอย่างนั้น นี่ระบบการคัดเลือกมันก็อย่างที่ผมห่วงกังวลอย่างข้างต้นมันก็มีอย่างนั้น

เพราะฉะนั้น ระบบการคัดเลือกนี้ประเด็น ไม่ได้อยู่ที่ว่ามีหรือไม่มี แต่มีอย่างไรในบริบทอย่างไร ผมว่าน่าจะต้องพูดกันให้ตลอดนะครับ ผมเคยเสนอว่าการลงทุนทางการศึกษา อะไรที่ให้ผลตอบแทน นักศึกษาต้องลงทุน พ่อแม่ต้องลงทุน ในประการสำคัญในการลงทุนก็คือว่า พวกบริษัทร้านค้าต่าง ๆ ที่ร่ำรวยมหาศาล ไม่เคยลงทุนทางการศึกษาเลย อย่าลืมนะเวลานี้เราผลิตบัณฑิตไปเข้า

ธนาคารโน้น ธนาคารนี้ เราผลิตให้เขาละ แต่ตรงข้ามผมจำได้
 ธรรมศาสตร์เดิวนั้นอ่อน พยายามที่จะไปวิงวอนขอร้องให้คนรับศิษย์
 ของตัวเข้าทำงาน กลายเป็นบุญคุณซะอีกแล้ว กลายเป็นธรรมศาสตร์
 เป็นหนี้บุญคุณแทนที่เขาจะคิดเป็นหนี้บุญคุณธรรมศาสตร์ จุฬาฯ ที่
 ผลิตบัณฑิตให้เขา นี่ครับ ผมคิดว่าถ้าจะพูดไปได้ อันนี้ก็ต้องพูดกันให้
 ถ้อยๆ จะเรียกร้องนักการศึกษาก็ต้องพูดเรื่องนี้ ถ้าจะพูดความเป็น
 ธรรมนะครับ พูดอย่างนั้นก็หวังว่าคงไม่เข้าใจว่าจะดึงของสูงให้เท่ากับ
 ของต่ำ ไม่ใช่อย่างนั้น และถ้าทำอย่างนี้ได้ ผมเชื่อว่าทรัพยากรที่มี
 อยู่ก็จะสามารถทุ่มเทลงไป ผมจะไม่พูดแล้วครับว่า ระบบการศึกษาที่
 ผมเคยเสนอ ว่าต้องเน้นการศึกษาเพื่อฟื้นฟูสมรรถนะของชุมชนท้องถิ่น
 ต้องลงทุนอย่างไร อะไรต่างๆ เดียวนี้เราถือว่าประถมเป็นเรื่อง
 ของชนบท มัธยมเป็นเรื่องของคนในเมือง ถ้าเด็กชนบทเข้ามาได้
 ก็เข้ามา เป็นข้างเผือกเข้ามาไม่ได้นะครับ ผมคิดว่าในชนบทก็มีสิทธิ์
 ที่จะมียุทธศาสตร์ศึกษาตั้งแต่ประถม มัธยม อุดม และอาชีวะ พร้อมใน
 ตัวของมันเอง เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น ต้องจบที่นั่น
 เวลานี้เราพูดถึงหลักสูตรจบในตัวเอง เราพูดว่าจบในตัวเองเพื่อให้
 เด็กไปหางานได้ ไม่ใช่ซะ ผมอยากจะให้ขยายความคิดเรื่องหลักสูตร
 จบในตัวเอง หมายถึงว่าการศึกษายุทธศาสตร์จบได้ในท้องถิ่น และเป็น
 การสร้างองค์ความรู้ที่อยู่บนรากฐานของชุมชนท้องถิ่นด้วย

อาจารย์อำเภอพุทไธสงถึงความเป็นไทย จะซุกนํ้ามันที่ ซุกแก๊สที่
 อะไรนี่ก็ต้องใช้เทคโนโลยี จ้างคนต่างประเทศ ผมไม่ได้ชาตินิยม
 ขนาดนั้น แต่ผมถือว่าอันนี้เป็น การเสียทรัพยากรของชาติ แล้วท่าน
 ทราบมั๊ยครับซุกนํ้ามันได้ เมืองไทยได้สักเท่าไร ผมอยากจะรู้แน่ ผล
 ประโยชน์ที่ได้นั้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงระบบการศึกษาทั้งหมด ขอ
 ประทานโทษ ผมใช้เวลามาก แต่ผมอยากจะเรียนว่าทั้งหมดของการ
 ศึกษาเป็นเรื่องที่จะต้องนึกถึง ความสูญเปล่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่ง
 หมายถึงความสูญเปล่าในแง่ที่ผู้ที่ตกบันไดคารา ความสูญเปล่าที่ชุมชน
 ทั้งถิ่นต้องเสียคนของเขาออกมา ผมพูดเสมอว่าการศึกษาบ้ปัจจุบันเป็น
 การพรากสมองจากสังคมชนบท เมื่อเป็นอย่างนี้แล้วนี้ บ้านเมืองก็
 พัฒนาไม่เท่าเทียมกัน อาจารย์ไพฑูรย์บอกว่าไปสัมภาษณ์กลุ่มคนที่มี
 ฐานะ เขาก็ชอบแน่นอนครับ แต่อย่าลืมนว่าเขาชอบมากจนกระทั่งช่อง
 ว่างในสังคมมาก ส่วนไม่ตีมันจะย้อนกลับมาหาตัว อันนี้เข้าหลักพุทธ-
 ศาสนา กฎแห่งกรรมครับ กฎแห่งกรรมก็เช่นเดียวกัน ก็อยากจะขอ
 ฟันฟุหลักพุทธศาสนาว่า กฎแห่งกรรมนั้น ไม่ได้ตีความเฉพาะเรื่อง
 ไปสวรรค์ไปนรกครับ แต่ว่ากรรมร่วมกันคนหนึ่งในสังคมหรือส่วนหนึ่ง
 ในสังคม ที่ทำกรรมเอาไว้ส่งผลกระทบอันนั้นมันสนองเข้ามา ผมว่า
 อันนี้เป็นปัญหาคือ อยากจะเรียนให้เข้าใจโดยสรุปก็คือว่า ปัญหา
 ทั้งหมดนี้ครับ เมื่อพูดแล้วนี่คงตั้งคำถาม แล้วจะทำอย่างไรกัน ก็
 ต้องขอเสนอ อยากจะให้แยกแยะนะครับ แนวทางที่จะแก้ไขในระยะ

สั้นและระยะยาว จะต้องมิกำกับกันไปคือ เราจะมานั่งฝันแต่ละระยะยาว มันก็คงฝันเผื่องมากกว่า อันนั้นให้เป็นหน้าที่ของมันก็แล้วกัน แต่ว่าแนวทางระยะสั้นก็ต้องประกอบกันไป ท่านทั้งหลายที่มีเทคนิคมีอะไรนี่ ก็คงต้องมาช่วยคิด แต่ว่าขอให้ระยะสั้น ระยะยาวนี้มันเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ยาวอย่างเดียวก็ไม่ได้ สั้นอย่างเดียวก็ไม่ได้ ไปคนละทิศคนละทาง

ประการสุดท้ายผมหวังว่าการสัมมนาในคราวนี้ซึ่งผมยินดีอย่างมาก และก็ยังได้ฟังเพื่อนนักวิชาการจากคณะครุศาสตร์ได้พูด ผมก็ยังถามอาจารย์ไพฑูรย์คนนั้นชื่ออะไร คนนี้ชื่ออะไร อย่าหาว่าผมมีอึดตามากเลย ผมถือว่าในช่วงที่ผมมาถึงจุดนี้ ผมถือว่าอันนี้เป็นของขวัญสำหรับผม และผมหวังมากจากคนในวงการนักการศึกษา และของขวัญอันนั้นผมก็อยากจะเห็นว่าจะมีการสืบทอดต่อไป และอันนี้ครับคือ นัยของแนวทางการวิจัยทางการศึกษาในอนาคต ถ้าไม่ให้สูญเปล่าอย่างที่อาจารย์อำไพกล้วนนี้ ผลการสัมมนานี้ น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาวิจัยที่ให้ประเด็นปัญหาให้ชัดเจนขึ้น และเชื่อว่าในจุดนี้นักการศึกษาจะมีสิทธิมีเสียงขึ้น อาจารย์พูดถึงค่านิยมต้องเปลี่ยน คำถามคือว่า เปลี่ยนแล้วเอาอะไรมาแทนที่ เวลานี้ นักการศึกษา นักวิชาการอย่างผมก็ไม่มีอะไรมาแทนที่ เพราะฉะนั้นการศึกษาวิจัยต้องหาสิ่งที่มาแทนที่ให้ได้ และอันนี้แหละที่ผมอยากจะขอฝากไว้เป็นคำถามสุดท้ายในวาระของการอภิปรายในช่วงนี้ครับ ขอขอบพระคุณครับ

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชต์พลเมือง

กราบขอบพระคุณค่ะ ที่จริงเรายังมีประเด็นที่น่าอภิปราย
อีกหลายประเด็นด้วยกัน แต่ด้วยความจำกัดของเวลาซึ่งล่วงเลยมาพอ
สมควรแล้ว ดิฉันก็มีความจำเป็นที่จะต้องยุติการอภิปรายในวันนี้ นะคะ
ในนามของคณะครุศาสตร์ ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้นำการปาฐก
และท่านผู้อภิปรายทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ในโอกาสนี้ในนามของผู้จัด
ก็ใคร่ขอกราบเรียนเชิญท่านศาสตราจารย์ อำไพ สุจริตกุล ซึ่งเป็น
ท่านอาจารย์ผู้ใหญ่ที่เคารพของคณะเรานี้ เป็นผู้มอบของขวัญเป็นที่
ระลึกแก่ผู้ร่วมการอภิปรายด้วยค่ะ ขอกราบเรียนเชิญ ดิฉันหวังว่า
พรุ่งนี้เราจะพบกันอีกนะคะ ขอขอบคุณค่ะ

คณะกรรมการโครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรรมการที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ สมน อมรวิวัฒน์

อาจารย์ อบรม สีนภิบาล

ผู้จัดการศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(น.ส. อรุโรวรรณ กรวิทยาศิลป์)

ประธานกรรมการ

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สิ้นสารทัศน์)

กรรมการ

ศาสตราจารย์ ดร. อุตุมพร จามรมาน

รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณราย ทวีพะยะประภา

รองศาสตราจารย์ ดร. สำลี ทองธวัช

รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รัชชพัลเมือง

รองศาสตราจารย์ วชิรี ทวีพรมย์

รองศาสตราจารย์ สมพงษ์ จิตระดับ

รองศาสตราจารย์ อัจฉรา ชีวพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน อ่อนนุ่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลาวัดน์ย์ สุกกรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สอองต์ กำเนินสวัสดิ์

อาจารย์ ดร. สุลักษณ์ ศรีบุรี

อาจารย์ ดร. วชิราพร อัจฉริยโกศล

อาจารย์ สุภี นุชนารถ

กรรมการและเลขานุการ

นางสาว จรวัย กลางณรงค์

กอบพบการจัดพิมพ์ในลักษณะเดียวกันนี้ในเรื่อง

ธรรมกับการศึกษาของประเทศไทย

พระราชวรมุนี

เอกสารจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการ “ทบทวนการศึกษาไทย”

๑. ดอกทฤษฎีฝรั่งในวงการการศึกษา
๒. ระบบการศึกษาแบบแพ็คดีออก
๓. คุณธรรมของสังคมเริ่มต้นที่ไหน
๔. มลพิษทางการศึกษา
๕. กลีบกุหลาบและชวากหนามของการจัดการศึกษาไทย

บุคลิกภาพนักวิชาการ

ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์

กลอนดอกสร้อย ดอกไม้ในวรรณคดี

ศาสตราจารย์ ดร. สุจริต เพียรชอบ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๑๕๓๖๒๖

นายวันชัย ศิริชนะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา สิงหาคม ๒๕๓๑

๓๑๑๐-๑๖๗/๑,๐๐๐

เอกสารทางวิชาการที่จัดพิมพ์ในโครงการตำราฯ

เอกสารทางวิชาการ

๑. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่
พระราชวรานันท์
๒. คุณภาพและประสิทธิภาพ
การศึกษาไทยปัจจุบัน
ดร. เอกวิทย์ ณ อลาว
๓. เด็กและเยาวชนไทย : ภาพฉายสู่ออนาคต
รศ.ดร. ชนิดา วัทธิพลเมือง
๔. สันติศึกษากับการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
ผศ.ดร. วลัย อารุณี
๕. การศึกษาและอำนาจ
รศ.ดร. สาลี ทองฉิว
๖. ผลกระทบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติที่มีผลต่อการจัดการศึกษา
เพื่อการพึ่งตนเอง
นายโสภา สุธนารักษ์
๗. องค์การพัฒนาเยาวชนและสถาบันการศึกษา
กับการสร้างเสริมสันติสุขในสังคมไทย
นายวัลลภ ตั้งคอนามุรักษ์
๘. จริยธรรมกับการศึกษา
รศ.ดร. ชีระพร อุวรรณโณ
๙. นานาทัศนะต่อหัวใจพระพุทธศาสนา
ศ. สุนน อมรวิวัฒน์
๑๐. นีโอฮิวแมนนิส : ทางเลือกสุดท้าย
ของคนรุ่นใหม่
ผศ.ดร. เกียรติวรรณ อมาคยกุล
๑๑. ทิศทางที่ท้าทาย-บทความคัดสรร
ศ. สุนน อมรวิวัฒน์
๑๒. การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงสังคม
รศ.ดร. สาลี ทองฉิว
๑๓. มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย
รศ.ดร. ไพฑูริย์ สินดารัตน์
นายสินธะวา ความดิษฐ์
๑๔. ความเป็นผู้นำ เป้าหมาย
และอำนาจในสถาบันอุดมศึกษา
ผศ.ดร. ประภอบ กุปรัตน์
๑๕. เพศและเพศศึกษา
ศ. สุชาติ โสมประยูร
๑๖. เร็วเป็น
รศ. บรรณีย์ กัลยาณมิตร
๑๗. เอกสารชุด “ทบทวนการศึกษาไทย”
รศ.ดร. ไพฑูริย์ สินดารัตน์ และคณะบรรณาธิการ
๑๘. แก้ปัญหาเป็น
รศ. อุ่นตา นพคุณ
๑๙. แต่งกับงาน
รศ.ดร. สาลี ทองฉิว
๒๐. ทำเพื่อส่วนรวม
พลตรีจำลอง ศรีเมือง
๒๑. คิดเป็น ตามนัยแห่งพุทธธรรม
ศ. สุนน อมรวิวัฒน์
๒๒. ทิศทางของมหาวิทยาลัยไทย
ศ.ดร. เกษม สุวรรณกุล
๒๓. ธรรมกับการ
พระราชวรานันท์

ติดต่อรายละเอียดและสั่งซื้อได้ที่

- โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หน่วยเอกสารคำสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๕๕๓
- ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๕๕๔๔๓๓